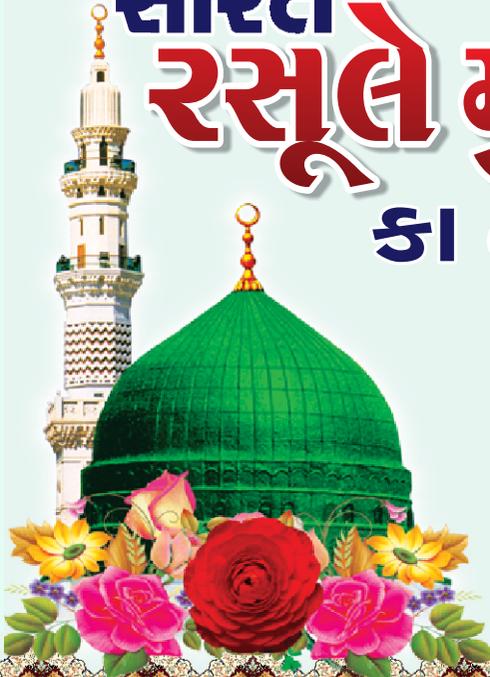

મકતાબ મેં પઠ્ઠનેવાલે બચ્ચોં કે તિયે

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
مَدْرَسَةُ اَبْتَرِ عُسَیْنِ
مَدْرَسَةُ اَبْتَرِ عُسَیْنِ
يَا سُوَالِ الدِّیْنِ

સીરતે રસૂલે મુખ્તાર

કા હસીન ખુલાસા

:: લેખક ::

મૌલાના અખ્તરુસૈન ફેઝી મિરબાહી

:: અનુવાદક ::

મૌલાના અશરફ સાહબ

(મુદરિસ, દારૂલ ઉલૂમ ગૌષે સમદાની)

મુ. પીપળીયારાજ, તા. વાંકાનેર, જિ. મોરબી (ગુજરાત)

Website : www.ghause-samadani.org

Mo. 94295 65287

:: તકરીમ ::

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

સરમાયાએ હયાત છે સીરત રસૂલ કી
અસ્ચારે કાઈનાત છે સીરત રસૂલ કી.

સીરત નિગારોં કા પહેલા મકસદ રસૂલે મુખ્તાર સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કે હાલાત વ વાકિઆત - કમાલાત વ એહસાનાત - આદાત વ અત્વાર ઔર દુસરી અઝીમ ખૂબિયોં કો સહીહ ઔર દુરુસ્ત રીવાયાત કી બુનિયાદ પર બયાન કરના છે. તાકે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી સીરત કે ખૂબસૂરત ગોશોં પર નઝર કરને કે બાદ પળનેવાલે કો આકાએ કાઈનાત સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ સે મુહબ્બત વ ઉલ્કત ભી પૈદા હો ઔર સુન્નતે રસૂલે અરબી કી પૈરવી કરને કા જઝબા બૈદાર હો ઔર આપકે મુકદ્દસ શબો રોઝ સે ભી આગાહી હાસિલ હો.

મૌજૂદા દૌર મેં હર કૌમ હર સમાજ કો ખુશહાલ ઝિંદગી ગુઝારને કે લિયે ઈસ બાત કી સખ્ત ઝરૂરત છે. કે ઘર ઘર મેં રસૂલે પાક સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી સીરતે પાક કે પૈગામ કો પહુંચાયા જાએ, ઈસ ઝરૂરત કો દેખતે હુએ મૌલાના મુહમ્મદ અશરફ સાહબ (મુદર્રિસ, દાઝલ ઉલૂમ ગૌંબે સમદાની)ને મકતબ મેં પળનેવાલે બચ્ચોં કે લિયે ગુજરાતી (લીપી) મેં મૌલાના અખ્તરહુસૈન ફૈઝી સાહબ કી આસાન કિતાબ 'રસૂલે મુખ્તાર' કા ખુલાસા પેશ કિયા છે ઈસમેં મૌલાના અશરફ સાહબને કિતાબ કો સવાલ જવાબ કી શકલ દી છે જિસકી વજહ સે બચ્ચોં કો લગાવ ઔર દિલચસ્પી રહેગી ઔર જવાબાત ભી અચ્છી તરહ યાદ રહેંગે.

મૌલાના મૌસૂફ કી યેહ કાવિશોં ખૂબ મુબારકબાદી કે કાબિલ છે, અલ્લાહ તઆલા અપને પ્યારે હબીબે પાક સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કે સદકે ઈનકી કાવિશોં (મહેનતો) કો કબૂલ ફરમાએ ઔર ઈસ કિતાબ કો મકબૂલિયત અતા ફરમાએ ઔર દોનોં જહાંમેં ઈનકો જઝાએ ખૈર અતા ફરમાએ... "આમીન"

આખિર મેં તમામ બિરાદરાને ઈસ્લામ વ મુદર્રિસીન હઝરાત સે ગુઝારીશ છે કે ઈસ કિતાબ કો અપને અપને મકતબો/મદરસો મેં બચ્ચોં કો ઝરૂર પળહાએ, તાકે બચ્ચે છોટી સી ઉમ્ર મેં હી રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી સીરત સે આગાહ હો જાએ. ઔર આકા અલૈહીરસલામ કી પ્યારી સુન્નતોં કે પેરોકાર બન જાએ.

:: ખૈર અંદેશ ::

મૌલાના મુહમ્મદઅમીન અકબરી

નાઝિમે આ'લા દાઝલ ઉલૂમ ગૌંબે સમદાની
પીપળીયારાજ, તા. વાંકાનેર, જિ. મોરબી, ગુજરાત.

अस्सलातु वस्सलामु अलैक या रसूलल्लाह
व अला आलिक व अस्सलामिक या उबीबल्लाह

यमक तुजसे पाते हे सज पाते वाले
मेरा हिल ली यमका दे यमकाते वाले.

किताब पण्डने की दुआ

दीनी किताब पण्डने से पहले ये दुआ पण्डे.
छन्शाअल्लाह जो पण्डोगे वो याद रहेगा.

**अल्लाहुम्मइतइ अलैना इइकमतक वन्शुर
अलैना रइमतक या अल्लालि वल्लइकुराम.**

तर्जुमा : अय अल्लाह हम पर छल्मो इइकमत के दरवाजे खोल दे और हम
पर अपनी रइमत नाजिल इरमा अय अ-अमत और बुजुर्गीवाला.

हदीया : 30

आवृत्ति: 02

गुजारिश

छस किताब में कोछ गलती नजर आये तो छस नंभर पर हमारी छस्वाह करे.

Mo. 94295 65287

ओगष्ट : 2025 - रबीउल अक्वल : 1447

नाम : .....

मद्रसा : .....

रोल नंभर : ..... मोआधल : .....

सरनाभुं : .....

:: તઅરસુરાત ::

ઈન્સાનિયત કે લિયે રહનુમાઈ કા મિસાલી સરચશ્મા નબી કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી સીરત મુબારકા હૈ. યહી વજહ હૈ કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી આતે પાક કો યહ ઈમ્તિયાઝ હાસિલ હૈ કે આપકી મુબારક ઝિંદગી કા એક એક હિસ્સા મહફૂઝ હૈ, યાહે ઈસ કા તઅલ્લુક ઈન્ફરાદી ઝિંદગી સે હો, મુઆશરતી ઝિંદગી સે હો યા કૌમી ઝિંદગી સે.

હર ઈૌર ઔર હર ખિલ્તે કે અહલે ઈલ્મને અપની બિસાત કે મુતાબિક આપકી હયાતે તરિયબા પર લિખને કી સઈ-એ-મરુઉદ કી હૈ.

હિન્દુસ્તાન કષીરૂલાલિસાન મમાલિક મેં સરે ફેહરિસ્ત હૈ, ઈસ કે મુખ્તલિફ ઈલાકો મેં મુખ્તલિફ ઝબાને બોલી જાતી હૈ. ઈસી લિયે મુખ્તલિફ ઝબાનો મેં સીરતુન્નબી પર કામ કરને કી ઝરૂરત હૈ, ઔર ઈસી ઝરૂરત કો મહસૂસ કરતે હુએ દાઝલ ઉલૂમ ગૌષે સમદાની મેં દરસિયાત સે વાબરતા હમારે રફીક સમીમ, મૌલાના અશરફ સાહબ કિબ્લાને જો વાકઈ મિલ્લત કે લિયે કુછ કર ગુઝરને કી યાહત ઔર ખિદમતે દીન કા જઝબા રખતે હૈ, મૌલાના અખ્તર હુસૈન ફૈઝી મિસ્બાહી કી સીરત પર એક આસાન ઔર મુખ્તસર કિતાબ ‘સીરતે રસૂલે મુખ્તાર’ કા ગુજરાતી રસમુલખત મેં હસીન ખુલાસા પેશ કિયા ઔર હર બાબ પર સવાલાત કા ઈઆજા કિયા, જિસસે મુબતદી તલબા કે શૌકે-મુતાલઆ મેં ઈઆજા હોગા, ઈન્શાઅલ્લાહ.

કુછ મરફૂફિયાત કી વજહ સે પૂરી કિતાબ કા મુતાઅલા નહીં કર સકા, ચીંદા ચીંદા મકામાત સે પળહા. બહોત અચ્છી કાવિશ કી હૈ. દુઆ હૈ કે અલ્લાહ પાક ઈસ કાર-એ-ખૈર કા ઉનહૈ દોનો જહાં મેં બદલા અતા ફરમાએ. આમીન...

ઈસ કારનામે કે ચંદ અહમ ફવાઈદ :

- ★ સૂબા ગુજરાત કે મુબતદી તલબા ચુંકે ઉમૂમન ગુજરાતી ઝબાન સે વાકિફ હોતે હૈ, ઈસ લિયે ઉનકે લિયે યહ બહોત અચ્છી કિતાબ હૈ.
- ★ એજ્યુકેટેડ તબકે મેં સે જો દીની હમદઈ રખતા હો, ઉનકે લિયે બી યહ બહોત નાફેઅ હૈ.
- ★ સ્કૂલ મેં પઢનેવાલે તલબા ઈસ કિતાબ સે બ-આસાની સીરત કી માલૂમાત હાસિલ કર સકતે હૈ.
- ★ ઔર આમ અવામ તક સીરતુન્નબી કે અહમ ગોશે પહુંચાને કા યહ એક બેહતરીન ઝરિયા હૈ.

અલ્લાહ રબૂલ ઈઝઝત ઈસ કિતાબ કો મકબૂલિયતે આમ અતા ફરમાએ. આમીન બિજાહિન્નબીરિયલ અમીન સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ.

તાલિબે દુઆ
અહમદરઝા અશરફી
ખાદિમુત્તદરીસ
દાઝલ ઉલૂમ ગૌષે સમદાની

ફેહરિસ્ત-અનુક્રમણિકા

નં.	વિગત	પેજ નં.	નં.	વિગત	પેજ નં.
૧	મુલ્કે અરબ	૦૪	૨૦	રસૂલુલ્લાહ કી હિજરત	૩૦
૨	અરબ કી હાલત	૦૫	૨૧	મદીના મેં જલ્લાહગરી	૩૩
૩	ખાનદાની શરાફત	૦૬	૨૨	મસ્જિદે નબવી કી	૩૪
૪	અસ્હાબે ફીલ	૦૮		તાઅમીર	
૫	વિલાદત ઔર પરવરિશ	૦૯	૨૩	મુવાખાત (ભાઇચારા)	૩૬
૬	શામ કા પહેલા સફર	૧૧	૨૫	ગઝવ-એ-બદ્ર	૩૭
૭	શામ કા દૂસરા સફર	૧૨	૨૬	ગઝવ-એ-ઉલદ	૩૯
૮	નિકાહ	૧૩	૨૭	ગઝવ-એ-બની	૪૨
૯	ખાનાએ કા'બા	૧૪	૨૮	મુસ્તલિક	
૧૦	હિરા ઔર વહી	૧૫	૨૯	ગઝવ-એ-અહઝાબ	૪૨
૧૧	તબ્લીગે ઇસ્લામ	૧૭	૩૦	મુલ્કે હુદ્દેબિયા	૪૫
૧૨	કુરૈશ કા ઝુલ્મ	૧૯	૩૧	ગઝવ-એ-ખૈબર	૪૮
૧૩	હિજરતે હબ્શા	૨૦	૩૨	જંગે મુઅતા	૫૦
૧૪	હઝરતે હમ્ઝા ઔર હઝરતે ઉમર કા ઇસ્લામ	૨૨	૩૩	ફત્લે મક્કા	૫૨
૧૫	મુકાતઆ (બાયકાટ)	૨૩	૩૪	જંગે હુનૈન	૫૪
૧૬	તાઇફ કા સફર	૨૪	૩૫	ગઝવ-એ-તબૂક	૫૬
૧૭	મેઅરાજ શરીફ	૨૫	૩૬	હજ્જતુલ વિદાઅ	૫૭
૧૮	મદીના મેં ઇસ્લામ કી રોશની	૨૭	૩૭	વિસાલે પાક	૫૮
૧૯	દાઝન્નદવા (પંચાયત ઘર)	૨૯	૩૮	હુલિયા શરીફ	૬૦
			૩૯	ખાનદાન મુબારક	૬૦
			૪૦	ખુસૂસિયાત	૬૧
			૪૦	ઉમ્મત પર સરકાર કે હુકૂક	૬૩

:: मुल्के अरब ::

सवाल : मुल्के अरब कहां आबाद है?

जवाब : मुल्के अरब हमारे मुल्क हिन्दुस्तान से दक्षिण पश्चिम में है। उसके उत्तर में मुल्के शाम व ईराक है, दक्षिण में हिन्द महासागर है, पूरब में दरियाओ ओमान और फ़ारस है, पश्चिम में दरिया ओ अरब है जिसे बुहैरओ कुलजुम कहते है।

सवाल : जुगराफ़िया दानो (भूगोलशास्त्रीयों)ने मुल्के अरब को कित्ने हिस्सों में तक्सीम किया है?

जवाब : जुगराफ़िया दानों (भूगोलशास्त्रीयों) ने मुल्के अरब को आठ हिस्सों में तक्सीम किया है। (१) खिज्ज (२) यमन (३) उजर मोत (४) महरा (५) ओमान (६) अरबीन (७) नज्द (८) अरक़ाज़।

सवाल : “खिज्ज” के कौन से मकामात तारीफ़े ईस्लाम में अलुत ज़यादा मशहूर है?

जवाब : मक्काशरीफ़, मदीन ओ मुनव्वरा, अद्र, उरुदु, ज़ैबर, क़िदक, हुनैन, ताथ़फ़, तबूक, गदरि ओ “खिज्ज” के ये मकामात तारीफ़े ईस्लाम में अलुत ज़यादा मशहूर है।

सवाल : “मक्का शरीफ़” मुल्के अरब में कहां आबाद है?

जवाब : “मक्का शरीफ़” मुल्के अरब में अलुत मशहूर है जो ज़भले अबू कुबैस (अबु कुबैस पहाड) और ज़भले कुअैक़ियान (कुअैक़ियान पहाड) इन दों ओ ओ पहाडों के दरमियान आबाद है।

सवाल : “मक्का शरीफ़” के मशहूर मकामात के नाम बताओ।

जवाब : “मक्का शरीफ़” और इसके अतराफ़ के मशहूर मकामात ये है : का'बा शरीफ़, सफ़ा, भरवा, मिनना, मुजदलफ़ा, अरफ़ात, गारे हिरा, गारे घोर, ज़भले तनथ़म, जिथराना।

(रसूले मुफ़्तार, पेज नं. ७ से ११)

सवाल : “मदीना मुनव्वरा” का पुराना नाम क्या था?

जवाब : “मदीना मुनव्वरा” का पुराना नाम “यधरब” था।

सवाल : “मदीना मुनव्वरा” के मशहूर मकामात के नाम बताओ।

जवाब : “मदीना मुनव्वरा” और उसके अतराफ़ के मशहूर मकामात ये है : मदीना मुनव्वरा में हमारे हुज़ूर सल्लल्लाहु अलैयही वसल्लम का मजार शरीफ़ मस्जिद नबवी के अंदर “गुम्बदे अज़रा” है। मदीना मुनव्वरा से तक्रीबन ४ किलोमिटर की दूरी पर “उरुदु” पहाड है जहां लक़्को बातिल की मशहूर लगाथ “जंगे उरुदु” लगी गथ थी। उसी पहाड के दामन में हुज़ूर सल्लल्लाहु अलैयही वसल्लम के यथा उजरत अमीरि इम्ज़ा रदियल्लाहु अन्हु का मजार मुबारक है जो जंगे उरुदु में शहीद हुवे। मदीना मुनव्वरा से तक्रीबन पांच किलोमिटर की दूरी पर “मस्जिदे कुबा” है।

:: अरब की हालत ::

सवाल : हुजूर सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम के दुनिया में तशरीफ़ लाने से पहले अरब की क्या हालत थी?

जवाब : हुजूर सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम के दुनिया में तशरीफ़ लाने से पहले अरब की हालत निलायत भराब थी. जहालत का दौर दौरा था. भुत परस्ती आम थी. हर कबीले का अलग-अलग भुत था. यहाँ तक के लोग याद, सूरज, दूरभूत, दरिया और पहाड वगैरा को अपना मअबूद समझ बैठे थे और अपने हाथों से बनाये हुवे भुतों की पूजा करते थे. भान ये का'बा जो फ़ालिस अल्लाह की धमाहत के लिये बनाया गया था, फुद उसके अंदर तीनसो साठ भुत रचे हुवे थे. किसी के अंदर उन भुतों के फ़िलाफ़ कुछ भोलने की हिम्मत न थी. लणकियों की पैदाइश पर भुत ना भुश होते. कुछ भानदान तो लणकियों को मार डालते थे या जिन्दा दफ़न कर देते थे. भुतों के नाम पर इन्सानों की कुर्बानिया देते.

(रसूले मुफ़्तार, पेज नं. ७ से ११)

सवाल : उजरत इब्राहीम अलैहीस्सलाम कहां पैदा हुवे और पले बण्डे?

जवाब : उजरत इब्राहीम अलैहीस्सलाम धराक में पैदा हुवे और वही पले बण्डे.

सवाल : उजरत इब्राहीम अलैहीस्सलाम के भेटों के नाम बताओं?

जवाब : उजरत इब्राहीम अलैहीस्सलाम के अेक भेटे का नाम उजरत इस्माएल अलैहीस्सलाम है और दूसरे भेटे का नाम उजरत इस्हाक अलैहीस्सलाम है. अल्लाह तआलाने उजरत इब्राहीम अलैहीस्सलाम के धन दोनों भेटों को नभुव्वत अता इर्माई थी, और तीसरे भेटे का नाम मद्यन है.

सवाल : उजरत इस्माएल अलैहीस्सलाम की वालिदा का नाम बताओं?

जवाब : उजरत इस्माएल अलैहीस्सलाम की वालिदा का नाम बीबी हाजरा रदियल्लाहु अन्हा है.

सवाल : उजरत इस्हाक अलैहीस्सलाम की वालिदा का नाम बताओं?

जवाब : उजरत इस्हाक अलैहीस्सलाम की वालिदा का नाम बीबी सारा रदियल्लाहु अन्हा है.

सवाल : उजरत इब्राहीम अलैहीस्सलामने उजरत इस्माएल अलैहीस्सलाम और उन्की वालिदा को कहां लाकर आबाद किया?

जवाब : उजरत इब्राहीम अलैहीस्सलामने उजरत इस्माएल अलैहीस्सलाम और उन्की वालिदा को मक्काशरीफ़ में लाकर आबाद किया, और उन्हें अरब की जमीन अता इरमाई.

सवाल : उजरत इस्माएल अलैहीस्सलाम के कितने भेटे थे और किस भेटे की औलाद मक्काशरीफ़ में आबाद हुई?

जवाब : उजरत इस्माएल अलैहीस्सलाम के १२ भेटे थे. उन्में से अेक का नाम 'कैदार' था, वो भुत ही नामवर थे, उन्की औलाद मक्काशरीफ़ में आबाद हुई.

(रसूले मुफ़्तार, पेज नं. १२/१३)

:: जानघानी शराइत ::

सवाल : हमारे लुजूर उजरत मुहम्मद मुस्तफा सल्लल्लाहु अलैही वसल्लम किसकी औलाद में से है?

जवाब : हमारे लुजूर उजरत मुहम्मद मुस्तफा सल्लल्लाहु अलैही वसल्लम 'कैदार' की औलाद में से 'अदनान' नामी एक बहुत बलंद इत्ना शाप्स पैदा हुवे, जो अपनी कौम के सरदार थे और 'अदनान' की औलाद में कुछ नस्लों के बाद 'कुसय' पैदा हुवे, जो अपनी ठज्जतो शोक्त और जलो जलाल के मालिक थे. 'कुसय' के बाद उन्के इरजंद 'अब्दे मनाफ' अपने वालिद के जनशीन हुवे. ये भी कौम के रथस थे. फिर उन्के इरजंद 'हाशिम' फिर उन्के इरजंद 'अब्दुल मुत्तलिब' एक के बाद एक दूसरे के जनशीन होते रहे. उन्ही 'अब्दुल मुत्तलिब' के इरजंद 'उजरत अब्दुल्लाह रदियल्लाहु अन्हु' है जिन्के यहां हमारे आका सल्लल्लाहु अलैही वसल्लम ताजदारे मदीना तशरीफ लाये.

सवाल : हमारे लुजूर उजरत मुहम्मद मुस्तफा सल्लल्लाहु अलैही वसल्लम का शजर अे नसब (पेढी नामा) क्या है?

जवाब : हमारे लुजूर उजरत मुहम्मद मुस्तफा सल्लल्लाहु अलैही वसल्लम का शजर अे नसब वालिद की तरफ से ये है : 'उजरत मुहम्मद मुस्तफा सल्लल्लाहु अलैही वसल्लम बिन अब्दुल्लाह रदियल्लाहु अन्हु बिन अब्दुल मुत्तलिब बिन हाशिम बिन अब्दे मनाफ बिन कुसय बिन किलाब बिन मुरा बिन कयूब बिन लुअै बिन गालिब बिन फिर बिन मालिक बिन नजर बिन किनाना बिन जुअैमा बिन मुदरिका बिन थल्यास बिन मुजर बिन निजार बिन मुअद बिन अदनान.' और आपकी वालिदा की तरफ आप सल्लल्लाहु अलैही वसल्लम का नसब ये है : 'उजरत मुहम्मद मुस्तफा सल्लल्लाहु अलैही वसल्लम बिन आमेना बिनते वलब बिन अब्दे मनाफ बिन जहरा बिन किलाब बिन मुराह.' यूं लुजूर सल्लल्लाहु अलैही वसल्लम के वालिदैन का नसब किलाब बिन मुराह पर ज कर मिल जाता है और आगे चलकर दोनों सिलसिलें एक हो जते है.

(रसूले मुत्तार, पेज नं. १४/१५)

सवाल : 'फिर' बिन मालिक को 'कुरैश' क्यूं कहा गया?

जवाब : आपने रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैही वसल्लम के शजर अे नसब में 'फिर बिन मालिक' का नाम पण्डा होगा उन्का लकब 'कुरैश' था. इस लिये उन्की औलाद को 'कुरैशी' या 'कुरैश' कहा जाता है. 'फिर बिन मालिक' को 'कुरैश' इस लिये कहा गया के 'कुरैश' एक समंदरी जनवर का नाम है जो बहुत ताकतवर होता है और समंदरी जनवरों को भा जाता है यअूनी समंदर के तमाम जनवरों पर गालिब रहता है. और 'फिर बिन मालिक' यूंके अपनी ताकत और बहादुरी की बुनियाद पर अरब के तमाम कबीलों पर गालिब थे, इस लिये उन्का लकब 'कुरैश' पण गया और उसी लकब से मशहूर हुवे.

सवाल : 'हाशिम' कौन थे, उन्का अरबी नाम क्या था, और उन्को हाशिम क्यूं कहा गया?

जवाब : रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम के परदादा का नाम 'हाशिम' है. जणे ठज्जतदार और नेक सीरत थे. अपने बाप 'अब्दे बनाइ' के ठन्तेकाल के बा'द उन्के ननशीन और का'बा शरीफ के मुतवल्ली हुवे. उन्का अस्ती नाम 'अब्र' था. जणे सपी और मेहमान नवाज थे. अेक साल अरब में अहुत सप्त कलत (दुष्काण) पण गया. लोग दाने दाने के मोलताज हो गये. हाशिम मुल्क शाम से पुशक (सूपी) रोठियां परीद कर लज्जे के दिनों में मक्का पहोंये और रोठियों का यूरा करके उंट के गोशत के शोरबे में 'षरीद' (अेक तरह का अरबी पाना) बनाकर तमाग हाजियों को पूष पेट भर पिलाया. उस दिन से लोग उन्को 'हाशिम' केहने लगे. 'हाशिम' का मतलब रोठियों का यूरा करने वाला. अजरत ठस्माथल अलैलीस्सलाम की औलाद में जस तरह 'कुरैश' मुमताज थे उसी तरह 'कुरैश' की औलाद में 'हाशिम' मुमताज थे.

(रसूल मुप्तार, पेज नं. १५/१६)

सवाल : अब्दुल मुत्तलिब की कुछ पुसूसियात बयान करो.

जवाब : अजर सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम के परदादा हाशिम की शाही मदीना तैयबा में अनू नज्जार के पानदान की अेक लणकी से हुवी उन्से अेक लणका हुवा जसका नाम 'शयबा' रपा गया. बा'द में यलकर वही लणका 'अब्दुल मुत्तलिब' के नाम से भरूर हुवा. यही हमारे नबी सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम के दादा थे. जणे नेक और थादत गुजर थे. गारे हिरा में नकर अकषर थादते थलाही में भरइ रहते. उन्की पेशानी में हमारे नबी सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम का नूर यमकता था. मक्कावालों पर जब कोठ मुसीबत आती तो आपके वसीले से दूया करते, वो दूया कुबूल हो जाती. आपकी सभावत का ये आलम था के ठन्सान तो ठन्सान आप परिन्हों को भी पिलाया करते थे. ठसी लिये आपका लकब 'मुतठमुत्तैर' पण गया यअनी परिन्हों को पिलाने वाला.

दूर दराज से आये हुवे हाजियों के पाने पीने और धरने का ठन्तेजाम आप ही करते. अेक अबरदस्त काम आपने ये किया के अजरत ठस्माथल अलैलीस्सलाम के अमाने का अम-अम शरीफ का कुंवा लोगों की लापरवाही से कुणा करकट से भर गया था उस्को साइ करा कें लोगों के लिये आम कर दिया, ये वही कुंवा है जिस्का पानी अहुत आबरकत और नइअ अष्श है उसे हाज लोग पीते हैं और तबइक के तोर पर अपने दोस्त अहबाब के लिये लाते हैं. अजरत अब्दुल मुत्तलिब भी अपने वालिद के ननशीन और का'बा शरीफ के मुतवल्ली थे.

(रसूल मुप्तार, पेज नं. १६)

सवाल : अब्दुल मुत्तलिब के कितने भेटे थे?

जवाब : अब्दुल मुत्तलिब के दस भेटे थे. उन में से पांच अहुत भरूर हुये. अजरत अम्जा, अजरत अम्बास ठस्लाम लाने की वजह से, अजरत अब्दुल्लाह हमारे नबी के वालिद होने की वजह से, अबू तालिब अजर की परवरिश करने और आपसे मुहब्बत करने की वजह से और अबू लहब हमारे रसूल की दुश्मनी की वजह से.

सवाल : अजरत अब्दुल्लाह कौन थे?

जवाब : अजरत अब्दुल्लाह हमारे नबी के वालिद थे.

सवाल : उजरत अब्दुल्लाह और उजरत आमेना की शादी का वाकिआ मुफ्तसर भयान करो.

जवाब : शाम के यलूदियों ने कुछ निशानियों से उजरत अब्दुल्लाह को पहचान लिया था के ये नबीये आभिदुअज्जामा के वालिद हैं. अेक दिन उजरत अब्दुल्लाह शिकार के लिये जंगल में गये यलूदियों की अेक जमाअत उनके पीछे जंगल में गई ताके उनको क्तल करदे. पुदा का करना यकायक कुछ सवार नमूदार हुये जो एस दुनिया के बिलकुल नही लग रहे थे उनहोंने उन यलूदियों को मार भगाया और उजरत अब्दुल्लाह को छिड़ाऊत के साथ अपने घर पहोया दिया. वलभ बिन मनाफ जो उजरत आमेना के वालिद थे वो उस वक्त वहां जंगल में थे उनहोंने अपनी आंभों से ये सब कुछ देखा एस लिये उनको उजरत अब्दुल्लाह से मलुबतो अकीदत हो गई और ये तै कर लिया के मैं अपनी नूरे नजर उजरत आमेना की शादी उजरत अब्दुल्लाह से करूंगा. युनांये उनहोंने अपनी हिली तमन्ना अपने बंद दोस्तों के जरिये अब्दुल मुत्तलिब तक पहोयाई. पुदा की शान के अब्दुल मुत्तलिब अपने नूरे नजर उजरत अब्दुल्लाह के लिये जैसी दुलहन की तलाश में थे वो सारी पुबियां उजरत आमेना बिनते वलभ में भौबूद थी. अब्दुल मुत्तलिबने एस रिशते को पुशी पुशी मंजूर कर लिया और योबीस साल की उम्र में उजरत अब्दुल्लाह का निकाल भीबी आमेना से हो गया.

(स्सूले मुफ्तार, पेज नं. 10/12)

सवाल : उजरत अब्दुल्लाह रदियल्लाहु अन्हु का ईन्तेकाल कब और कैसे हुवा?

जवाब : उजरत अब्दुल्लाह रदियल्लाहु अन्हु का निकाल भीबी आमेना रदियल्लाहु अन्हा से हो गया. नूरे मुल्हम्मदी सल्लल्लाहु अलैयली वसल्लम उजरत अब्दुल्लाह रदियल्लाहु अन्हु से मुन्तकिल होकर भीबी आमेना रदियल्लाहु अन्हा के शिकमे अतहर में जल्वागर हो गया. जब हमल के दो महीने हो गये तो अब्दुल मुत्तलिब ने उजरत अब्दुल्लाह रदियल्लाहु अन्हु को तिन्नरत के लिये मुल्के शाम बेन्न. वहां से वापस लौटते हुये मदीना में अपने ननिहाल बनू अदी बिन नज्जार में अेक महीना भीमार रह कर पच्यीस साल की उम्र में उजरत अब्दुल्लाह रदियल्लाहु अन्हु वफात पा गये, और वही दारे नाबिगा में मद्फन हुये.

:: अरहाबे डील ::

सवाल : ‘अबरहा’ बादशाह ખान-એ-કા’બા को क्यूं गिराना चाहता था?

जवाब : अब्दुल मुत्तलिब के जमाने में यमन के इसाई बादशाह ‘अबरहा’ ने यमन की राजधानी ‘सन्आ’ में अेक शानदार गिर्नधर बनवाया था, और वो एस बात की कोशिश करने लगा के अरब के लोग खान-એ-क़ा’बा के बदले यमन आकर एस गिर्नधर का उल्लू करें. जब उसकी ये ख्वालीश पूरी न हुई तो उसने गुस्से में आकर खान-એ-क़ा’बा को गिराने के ठराने से हाथियों की ड़ौज के साथ मक़ाशरीक़ पर हमला किया.

सवाल : ‘डील’ ‘आम्मुल डील’ और ‘अरहाबे डील’ का मअ्ना क्या है?

जवाब : ‘डील’ का मअ्ना ‘हाथी’ है, ‘आम्मुल डील’ का मअ्ना हाथियों का साल

है और 'अस्लाभे झील' का भयना हाथीयोवाले है.

(रसूले मुप्तार, पेज नं. १८/१८)

सवाल : 'अभरडा' जण का'बा शरीफ़ को गिराने के लिये मकका पढोंया तब अब्दुल मुत्तलिब और 'अभरडा' के दरमियान क्या बात थीत हुई?

जवाब : 'अभरडा' जण का'बा शरीफ़ को गिराने के लिये मकका पढोंया तब उसके सिपाहियोंने कुरैश के उट और ननवर छीन लिये, उन्में दो सो या चार सो उट अब्दुल मुत्तलिब के भी थे. अब्दुल मुत्तलिब अबरडा के पास पढोंये और कडा के : 'आपके सिपाही हमारे उट हांक लागे हैं आप उन्हें वापस कर दें.' अबरडा ने कडा के : 'औ सरदार मकका ! आपने मुजसे बंद उटों का सवाल किया है मगर का'बा के बारे में कोछ बात नही की जिसे में गिराने के लिये आया हूं.' अब्दुल मुत्तलिबने कडा : 'मुझे तो अपने उटों से मतलब है, का'बा जुदा का घर है वो जुद अपने घर की डिंदाजत इरमायेगा.'

सवाल : 'अभरडा' और उसकी झौज की तबाही का कुछ डाल बयान करो.

जवाब : अब्दुल मुत्तलिब पानदान के बंद आदमियों को लेकर का'बा शरीफ़ के दरवाजे पर आये और जुदा से का'बा शरीफ़ की डिंदाजत की दुआ मांगी. उसके भा'द सारे लोगों को लेकर पहाण की चोटी पर चले गये और मकका शहर ખाली कर दिया. अल्लाह तआलाने उन्की दुआ कबूल इर्मा ली. 'अभरडा' और उसकी झौजने जैसे ही मकका शरीफ़ में दाखिल होने का इरदा किया अयानक समुंदर की नानिब से 'अबाबिल' नामी बेशुमार परिन्दे आस्मान में छा गये. जिन्की बांय और पंजो में छोटी छोटी कंकरिया थी. उन्होंने अभरडा की झौज पर उन कंकरियो को बरसाना शुर्बू कर दिया जिसेके सर पर ये कंकरी पणती उसके बदन को छेदती हुई हाथी के बदन से पार हो जाती. नतीज ये हुवा के अभरडा की झौज का ओक आदमी भी जिंदा न बचा, और वो इस तरह तबाहो बरबाद हुये के उन्के जिस्मों की ओटियां टुकणे टुकणे होकर बिपर गई.

(रसूले मुप्तार, पेज नं. १८/२०)

:: विलाहत और परवरिश ::

सवाल : हमारे नबी सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम कब और कहां पैदा हुये?

जवाब : हमारे नबी सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम अस्लाभे झील के वाडिया के पचपन दिन के भा'द १२ रबीउल अव्वल मुताबिक २० अप्रिल ७.स. ५७१ को इज के वक्त सोमवार के दिन मकका शरीफ़ में हजरत अब्दुल्लाह रदियल्लाहु अन्हु के घर पैदा हुये.

सवाल : हमारे नबी सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम का नाम क्या है और किसने रभा?

जवाब : हमारे नबी सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम के वालिद तो पहले ही इन्तेकाल कर चुके थे इस लिये दादा अब्दुल मुत्तलिब को बुलवाया गया वो उस वक्त तवाफ़े का'बा में मशफ़ थे. पुशभबरी पाते ही घर आये और जोशे महबबत में पोते को गले से लगा लिया. फिर पान-ये-का'बा में ले नकर जैरो बरकत की दुआ मांगी और

‘मुहम्मद सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम’ नाम रभा. ये नाम भलुत ही प्यारा है ठससे पहले ये नाम अरब में किस्तीका नही था.

सवाल : हमारे नबी सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने किन किन औरतों का दूध पीया?

जवाब : हमारे नबी सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने सबसे पहले अबू लहब की आज्ञा की गठ बांटी ‘सुवैबा’ का दूध पीया. फिर अपनी वालिदा माजिदा बीबी आमेना रदियल्लाहु अन्हा का दूध पिया. उसके बाद हजरत हलीमा सम्दिया रदियल्लाहु अन्हा आपको अपने साथे ले गठ और दूध पिताती रही और उन्ही के पास हमारे नबी सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम दूध पीने के जमाने तक रहे.

(रसूले मुप्तार, पेज नं. २२)

सवाल : हमारे नबी सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की वालिदा का ठन्तेकाल कब और कहां हुवा?

जवाब : हजरत बीबी आमेना रदियल्लाहु अन्हा हमारे नबी सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम को लेकर आपके दादा के ननिहाल बनू अही बिन नज्जार में रिशतेदारों की मुलाकात या अपने शोहर की कब्र की जियारत के लिये मदीना तशरीफ ले गठ. आपके साथ हजरत अब्दुल्लाह रदियल्लाहु अन्हु की बांटी उम्मे अमन भी थी. मदीना से वापसी पर ‘अबवा’ नामी गांव में हमारे नबी सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की वालिदा का ठन्तेकाल हो गया और वही दफनाया गया.

सवाल : हमारे नबी सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की वालिदा का जब ठन्तेकाल हुवा तब हमारे नबी सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की उम्र शरीफ कितनी थी?

जवाब : हमारे नबी सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की वालिदा का जब ठन्तेकाल हुवा तब हमारे नबी सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की उम्र शरीफ छे (६) बरस थी.

सवाल : हमारे नबी सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की वालिदा के ठन्तेकाल के बाद हमारे नबी सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की परवरिश किस किसने की?

जवाब : हमारे नबी सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की वालिदा के ठन्तेकाल के बाद आपके दादा अब्दुल मुत्तलिब अणी शफकतो मुलुब्बत के साथ आपकी परवरिश करते रहे. जब हुजूर सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की उम्र शरीफ आठ बरस की हुठ तो आपके दादा का भी साथे सर से उठ गया. उसके बाद आपके शरीफ यया हजरत अबू तालिबने आपकी परवरिश की. हुजूर अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की नेक असलतों और बचपन की प्यारी प्यारी अदाओंने हजरत अबू तालिब को असा गिरविदा बना लिया था के वो कभी भी आपको अपनी आंभो से ओजल नही होने देते और आपका अणा प्याल रपते.

(रसूले मुप्तार, पेज नं. २४)

सवाल : ‘शकके सदर’ का मतलब क्या है?

जवाब : ‘शकके सदर’ का मतलब ‘सीना याक’ करना है.

सवाल : हमारे हुजूर सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम का ‘शकके सदर’ पेउली

मर्तबा कब हुवा?

जवाब : हमारे हुजूर सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम जिन दिनो हलीमा सख्दिया के यहां परवरिश पा रहे थे, उसी जमाने का वाकिया है के एक दिन आप सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने हलीमा सख्दिया से कहा के मुझे भी भाठयो के साथ जंगल जाने दो ताके ठहल भी लूं और बकरियां भी बराउ। हजरत हलीमा सख्दिया ने ठन्जत दे दी. आप सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम भाठयो के साथ जंगल में बले गये. दोपहर के वक्त हलीमा सख्दिया का एक लणका रोता बिल्लाता अम्मी जन - अम्मी जन केहता हुवा आया, और कहा के तीन सफेद पोश आये और मुहम्मद (सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम) को लिटा कर शिकम (पेट) चाक कर दिया और अब मुझे ખબर नही के क्या हुवा. ये ખबर सुनते ही हलीमा सख्दिया और उनके शोहर बंद हवास हो गये, और भागते हुये जंगल की तरफ आये. देखा के मुहम्मद अरबी (सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम) भैठे हुवे है. भगर येहरे पर भौंको हिरास के आचार है. हलीमा सख्दिया ने शकत बरे अंदाज में माथा चुमकर पुछा भेटा ! क्या बात है? आप सल्लल्लाहु अलयही वसल्लमने इर्माया : 'तीन शप्स सफेद और साफ सुधरे कपणे पहने हुये आये, मुझे बित लिटाकर मेरा शिकम चाक कर दिया और उरमें से कोछे चीज निकाल कर फेंक दी और कोछे चीज मेरे शिकम में डाल कर सी दिया. लेकिन मुझे उर्रा बराबर भी तकलीफ भेसूस नही हुवी. इस तरह हमारे हुजूर सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम का 'शकके सद' का पहली बार वाकिया पेश आया.

(रसूले मुफ्तार, पेज नं. - २६)

:: शाम का पहला सफर ::

सवाल : हमारे नबी सल्लल्लाहु अलयही वसल्लमने जो पेडवा तिज्जरती सफर मुल्के शाम की तरफ किया था उसको मुफ्तसर बयान करो.

जवाब : हमारे नबी सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम के बया का पेशा तिज्जरत का था. वो गरमियों में मुल्के शाम का सफर करते थे. हमारे नबी सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की उम्र शरीफ आरा साल की थी के हजरत अबू तालिब ने मुल्के शाम के सफर की तैयारी शुजुअ कर दी. ये देपकर रसूले करीम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम भी भयल गये, और साथ जाने की ज्वालिश का ठजहार किया. हजरत अबू तालिब ने आप सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की ज्वालिश का अहतेराभ किया और अपने साथ ले जाने के लिये राजी हो गये. काइला मुल्के शाम के एक मकाम 'बुसरा' पहोया यहां एक गिरन धर था जिसमें एक राहिल रेहता था उसका नाम 'जरजिस' था, और 'अहीरा' के नाम से भशूर था. उसने रसूले करीम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम को देपते ही पेडयान लिया के नबीये आभिइज्जमां है. क्यूंके उसने आरमाना कीताभों में नबीये आभिइज्जमां की निशानियां पणही थी. उसने आप सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम का हाथ पकण कर कहा के ये दो जहां के सरदार हैं, अल्लाह तआलाने ठन्हें सारे आलम के लिये रहमत बनाकर लेन है. लोगोंने पूछा के ये तुजे कैसे मख्लूम हुवा? उसने कहा : 'जब तुम ठन्हें लेकर घाटी से उतर रहे थे तो मैं ने देखा के तमाभ

दरप्ट और पथर धुँहें सजदा कर रहे हैं, और बादल धनपर साया किये हुवे है, और धुँके दोनों शानों के दरमियान मुहरे नभूवत है जो अंटे की तरल है.' धुँके भयूद राहियने पूरे काइले वालों को भाने की द्यवत दी. राहियने उअरत अबू तालिय से कला : 'यहुँद धुँके दुरभन हैं. धुँस लिये बेहतर होगा के तुम धुँहें लेकर वापस यले न्बओ, और मुलके शाम के यहुँदियों से धुँकी लिङ्गाउत करो. अगर वो धुँकी निशानी पेहयान न्बअंगे तो धुँहें शलीद कर देंगे.' राहिय के केहने पर उअरत अबू तालिय को भतरा महसूस हुवा. आपने वही सामाने तिन्नरत बेया और भहुत जल्द रसूले करीम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम को लेकर मक्का शरीफ़ वापस आ गये.

(रसूले मुप्तार, पेज नं. २८)

:: शाम का दूसरा सङ्घ ::

सवाल : हमारे नबी सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने जो दूसरा तिन्नरती सङ्घ मुलके शाम की तरङ्ग किया था उसको मुप्तसर भयान करो.

जवाब : जब ताजदारे मदीना सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम कारोभार के लाठक हो गये तो आपने भी तिन्नरत ही का पेशा धुँभितयार किया, यूँके आप भयपन में यया उअरत अबू तालिय के साथ तिन्नरती सङ्घ कर यूँके थे धुँस लिये थोले ही दिनों में आप कारोभार में पुप्ता हो गये.

उअरत भदीन्न रहियल्लाहु अन्हा भिन्ते भुवैलिद अरभ की रधस औरत थी. उन्हें अक अैसे तजुर्भेकार और अमानतदार आदमी की तलाश थी जो उनका माल तिन्नरत करे. उन्होंने आपको भुलाकर माले तिन्नरत हवाले किया और कला के : 'जो भुआवजा मैं दूसरों को देती हूँ आपको उसका हूना हूँगी.' रसूले करीम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लमने मंजूर इर्मा लिया. माले तिन्नरत लेकर अक काइले के साथ मुलके शाम रवाना हुवे. उस वकत आपकी उम्र शरीफ़ पय्यीस साल की थी. उअरत भदीन्न रहियल्लाहु अन्हाने आपकी भिदमत के लिये साथ में अपने गुलाम 'भैसरा' को भी लगा दिया. जब काइला मुलके शाम के शहर भुसरा पहोंया तो धुँस बार काइला 'नस्तूरा' राहिय की भानकाए के करीब ठहरा. राहियने आपको देभकर 'भैसरा' से पूछा के ये कौन हैं जो उस दरप्ट के नीचे अँडे हुवे हैं? 'भैसरा' ने जवाब दिया के ये मक्का के रेहनेवाले हैं, भानदाने भनू हाशिम के यशभो यराग हैं धुँनका नाम मुहम्मद (सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम) है. नस्तूरा ने कला के : 'धुँस दरप्ट के नीचे सिवाये नभी के कोठ नही उतरा. उअरत धुँसा अलैलीरसलामने इर्माया था के : 'भेरे भा'द धुँस दरप्ट के नीचे नभीये आभिङ्गजमां के अलावा और कोठ क्याम नही करेगा.' धुँसके भा'द फिर पूछा के ये सुर्भी उनकी आंभ में हभेशा रेहती है? तो भैसरा ने जवाब दिया के : 'हां ! हभेशा रेहती है.' ये सुनकर नस्तूराने कला : 'ये वही हैं, ये वही हैं यअनी नभीये आभिङ्गजमां यही है. अै काश ! मैं धुँनकी नभूवत का जमाना पाता तो धुँ पर धुँमान लाता.' धुँसके भा'द राहिय दोनों आलम के ताजदार की भिदमत में हाजिर हुवा और अर्ज किया : 'मैं आप पर धुँमान लाया, और मैं गवाही देता हूँ के आप ही वो नभी हैं जिन का अिक आस्मानी किताभों में आया है.'

(रसूले मुप्तार, पेज नं. ३०)

:: निकाह ::

सवाल : उजरत भदीज रदियल्लाहु अन्हा कौन थी?

जवाब : उजरत भदीज रदियल्लाहु अन्हा अेक मालदार बेवा औरत थी, उनकी शराइत और पाक दामनी की बुनियाद पर उनका लकभ 'ताहेरा' था.

सवाल : उजरत भदीज रदियल्लाहु अन्हा के दिल में रसूले करीम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम से निकाह की रगभत कैसे पैदा हुई?

जवाब : उजरत भदीज रदियल्लाहु अन्हाने हमारे आका सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की नेक नामी, शराइत, सख्याथ और दयानतदारी के बारे में पहले ही से सुन रभा था इस लिये वो आप सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम से मुहब्बत करती थी. तिन्नरती काइला जब शाम से वापस हो रहा था और मक्का में दाभिल होनेवाला था तो उजरत भदीज रदियल्लाहु अन्हा काइले की आभद का मंजर देपने के लिये आला भाने पर यण्ड गथ. क्या देपती हैं के दो इरिशते मुहम्मदे अरबी सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम को साया किये हुये यले आ रहे हैं. इसके अलावा आप के गुलाम मैसराने भी सइर के डालात भयान किये, और नस्तूरा रालिण का वाकिआ सुनाया, तो उनके दिल में हुजूर सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की अजमत और भेठ गथ और आप सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम से निकाह की रगभत पैदा हो गथ.

सवाल : उजरत भदीज रदियल्लाहु अन्हाने जब हमारे हुजूर सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम को निकाह का पैगाम बेज तभ हमारे हुजूर सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने इस रिशते को किस के सामने पेश किया?

जवाब : उजरत भदीज रदियल्लाहु अन्हाने जब हमारे हुजूर सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम को निकाह का पैगाम बेज तभ हमारे हुजूर सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने इस रिशते को अपने यथा उजरत अबू तालिण और भानदान के भणे बुणहों के पास पेश किया. भला उजरत भदीज रदियल्लाहु अन्हा जैसी पाक दामन, शरीफ, अकलमंद और मालदार औरत से शाही करने को कौन ना केहता. भानदान के लोगोंने इस रिशते को भुशी भुशी मंजर कर लिया.

(रसूले मुप्तार, पेज नं. 32)

सवाल : निकाह के वकत रसूले करीम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम और उजरत भदीज रदियल्लाहु अन्हा की उम्र कितनी थी?

जवाब : निकाह के वकत रसूले करीम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की उम्र पच्यीस साल और उजरत भदीज रदियल्लाहु अन्हा की उम्र यालीस साल की थी.

सवाल : रसूले करीम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम निकाह के लिये किन लोगों के साथ उजरत भदीज के घर गये?

जवाब : रसूले करीम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम निकाह के लिये भानदान के भुअज्ज लोगों के साथ उजरत भदीज रदियल्लाहु अन्हा के घर गये जिनमें उजरत अबू तालिण, उजरत हम्जा और उजरत अबू अकर भी थे.

सवाल : रसूले करीम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम के निकाह का भुत्भा किसने

પળડા ઓર મહર કિત્ના થા?

જવાબ : રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કે નિકાહ કા ખુલ્બા આપકે ચયા હઝરત અબૂ તાલિબને પળડા ઓર મહર પાંચ સો દિરહમ મુકરર હુવા થા.

સવાલ : હઝરત ખદીજા રદિયલ્લાહુ અન્હા કિત્ને સાલ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કે નિકાહ મેં રહી?

જવાબ : હઝરત ખદીજા રદિયલ્લાહુ અન્હા પચ્ચીસ સાલ તક રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કે નિકાહ મેં રહી. ઉસકે બા'દ ઉન્કા ઇન્તેકાલ હો ગયા.

સવાલ : હઝરત ખદીજા રદિયલ્લાહુ અન્હા કી હયાતી મેં હમારે આકા સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને દૂસરા નિકાહ કિયા થા?

જવાબ : હઝરત ખદીજા રદિયલ્લાહુ અન્હા કી હયાતી મેં હમારે આકા સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને દૂસરા નિકાહ નહી કિયા.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૩૩)

:: ખાતાએ કા'બા ::

સવાલ : કા'બા શરીફ કી નઈ તઅમીર કે વકત કે હાલાત મુખ્તસર બયાન કરો.

જવાબ : હઝરત ઇબ્રાહીમ અલૈહીરસલામ ઓર હઝરત ઇસ્માઇલ અલૈહીરસલામ ને અલ્લાહ કે હુકમ સે જો કા'બા શરીફ બનાયા થા વો પુરાના ઓર કમઝોર હો ચુકા થા. કૌમે અમાલિકા, કબીલા એ જુહમ ઓર ફુસય વગૈરા ને અપને અપને ઝમાને મેં ઉસકી તઅમીર ઓર મરમ્મત કી થી. કા'બા શરીફ કાફી નિચલે હિસ્સે મેં હોને કી વજહ સે ખારિશ કા પાની ઉસ મેં દાખિલ હો જતા જિસસે ઇમારત કો બહુત નુકસાન પહોંચતા થા. ઇસ લિયે કુરૈશને મશવરા કિયા કે અબ કા'બા શરીફ કી ફિર સે મઝબૂત તઅમીર કી જાએ ઓર ઉસકા દરવાઝા ઉંચા રખા જાએ. સબ લોગોને મિલકર કામ શુરૂઆ કિયા. હમારે આકા સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને બી ઇસ તઅમીરી કામ મેં હિસ્સા લિયા. ઉસ વકત આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી ઉમ્ર શરીફ બીસ સાલ કી થી. તઅમીરી કામ જબ ઉસ જગહ પહોંચા જહાં 'હજરે અસ્વદ' રખના થા તો કબીલોં કે દરમિયાન સખ્ત ઝઘળા પૈદા હો ગયા. હર કબીલા યે ચાહતા કે 'હજરે અસ્વદ' કો હમ ઉઠાકર દીવાર મેં ચુને તાકે હમારે લિયે ફૂખ્ર ઓર ઇઝઝત કી ખાત હો. ખાત યહાં તક પહોંચી કે તલવારેં નિકલને કી નોખત આ ગઇ. મગર હમારે આકા સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને ઇસ મુઆમલે કો ઇસ તરહ હલ કિયા કે તમામ કબીલોં સે એક-એક શખ્સ કો બુલવાકર અપની ચાદર મુબારક બિછાદી ઓર હજ્ર અસ્વદ કો બીચ મેં રખ દિયા ઉસકે બા'દ તમામ કો હુકમ દિયા કે સબ લોગ ચાદર કો પકળ કર ઇસ મુબારક પથ્થર કો ઉઠાએ. ચુનાન્ચે સબ ને મિલકર ચાદર કો ઉઠાયા ઓર જબ પથ્થર ઉસ જગહ પહોંચા જહાં ઉસે રખના થા તો નબીયે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને અપને દસ્તે મુબારક સે ઉસ મુકદ્દસ પથ્થર કો ઉસકી જગહ પર રખ દિયા. જિસકી વજહ સે એક ખૂનરેઝ જંગ ટલ ગઇ ઓર કોઇ ઇખ્તેલાફ નહી હુવા ઓર ઇસ તરહ કા'બા શરીફ કી નઈ તઅમીર કા કામ મુકમ્મલ હુવા.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૩૪)

:: हिरा और वही ::

सवाल : 'वही' किसे कहते है?

जवाब : 'वही' उस कलाम को कहते हैं जो किसी नबी पर अल्लाह तआला की तरफ से नाज़िल हो.

सवाल : 'गारे हिरा' कहां है?

जवाब : मक्का शरीफ़ से मिना की तरफ़ तकरीबन तीन मील के फ़ारसे पर एक पहाण है जिस 'जबले नूर' कहा जाता है. उस पहाण में एक गार है जिसका नाम 'गारे हिरा' है.

सवाल : हमारे नबी सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम पर पेहली 'वही' कब और कहां नाज़िल हुं और उस वक़्त आप सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की उम्र क्या थी?

जवाब : हमारे नबी सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम पर पेहली 'वही' 10 रमजानुल मुबारक सोमवार के दिन गारे हिरा में नाज़िल हुं और उस वक़्त आप सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की उम्र यातीस साल थी.

सवाल : पेहली वही से पहले कुछ डालात बताओ.

जवाब : जब हमारे नबीये अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की उम्र शरीफ़ 80 साल की हुं तो एक दम आपकी डालत बदल गइ, आप तन्हाइ ठभितयार करने लगे, अक़्बर वक़्त ठभादत में गुज़ारते, अरब के भिगणे माहोल पर गौरो फ़िक़ करते और उसे सुधारने की तदबीरे सोचते रहते. हज़रत आइशा सिदीका रहियल्लाहु अन्हा इर्माती हैं के रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम पर वही की ठभतेदा अख़्ठे ज़्वाबों से हुं. जो भी ज़्वाब आप सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम देभते उसकी तअबीर रोशन सुब्ह की तरह आहिर हो जाती.

(रसूले मुभ्तार, पेज नं. 39)

सवाल : पेहली वही का कुछ डाल बयान करो.

जवाब : हमारे नबी सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की उम्र शरीफ़ जब यातीस साल की हुं तब अल्लाह तआलाने आप सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम के हिल में तन्हाइ से मुहब्बत पैदा करदी और आप सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम गारे हिरा में तन्हाइ ठभितयार करने लगे. वहां अक़्बर ठभादत में भशगूल रहते. भाने पीने का सामान साथ ले ज़ते, जब सामान अत्म हो जाता तो घर आते फिर ले ज़ते, कभी कभी आप सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की नेक सीरत भीची अहीजतुल कुबरा रहियल्लाहु अन्हा जुद भाना पहोंया दिया करती. एक दिन आप सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम उसी गार में थे के हज़रत जिअरथल अलैहीस्सलाम हाज़िर हुं और हुज़ूर सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम से अर्ज़ किया : 'पण्हये' हुज़ूर सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने इर्माया : 'मैं नही पण्हता' हज़रत जिअरथल अलैहीस्सलाम ने आप सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम को सीने से लगाकर ताक़्त भर दबाया फिर छोण दिया और अर्ज़ किया : 'पण्हये' आप सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने अबकी बार भी इर्माया :

‘मैं नहीं पणहता’ ये सुनकर हजरत जिब्रिल अलैहीस्सलाम ने दुबारा सीने से लगाकर ताकत भर दबाया और कला के : ‘पणहये’ आप सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने कला के : ‘मैं नहीं पणहता’ उसके बाद तीसरी बार हजरत जिब्रिल अलैहीस्सलाम ने सीने से लगाकर फिर ताकत भर दबाया और अलाहिदा कर के कला :

اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۝ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ۝ الَّذِي عَلَّمَ

بِأَنْعَمَ ۝ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمَ

(तर्जम अे कन्जुल धमान : ‘पणहो अपने रब के नाम से जिसने पैदा किया, आदमी को पून की इटक से बनाया, पणहो और तुम्हारा रब ही सबसे भजा करीम, जिसने कलम से लिखना सिखाया, आदमी को सिखाया, जो न जानता था.’)

हुजूर सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने पणहा, धस के बाद हजरत जिब्रिल अलैहीस्सलाम वापस चले गये. धन आयतों को याद करके आप सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम धर तशरीफ़ ले आये.

(रसूले मुन्तार, पेज नं. 30)

सवाल : गारे हिरा में पेश आने वाला वाकिया हजरत पदीन् रदियल्लाहु अन्हा को सुनाया तो हजरत पदीन् रदियल्लाहु अन्हाने आप सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम को कैसे तसल्ली दी?

जवाब : गारे हिरा में जब हजरत जिब्रिल अलैहीस्सलाम पेल्ली वही लेकर आये धस वाकिये की वजह से आपके लुस्म पर लरजा तारी था. आपने हजरत पदीन् रदियल्लाहु अन्हा से कला मुझे कम्बल ओणला दो. आपको कम्बल ओणला दिया गया. जब कुछ राहत हुध तो आपने गार में पेश आने वाला सारा वाकिया हजरत पदीन् रदियल्लाहु अन्हा से बयान किया और कला : ‘मुझे अपनी जन का डर है.’ हजरत पदीन् रदियल्लाहु अन्हाने आपको तसल्ली देते हुये कला : ‘हरगिज नहीं पुढा की कसम अल्लाह तआला आपको इस्वा न करेगा. आप रिश्तेदारों के साथ अच्छा भरताव करते है. बेसहारां को सहारा देते है. अपनी कमाध से मोहताजों को अता करते है. मेहमानों को पाना पिलाते हैं और लोगों की मुसीबतों में काम आते हैं.’

सवाल : वरका बिन नोइल ने गारे हिरा में पेश आनेवाला वाकिया सुनकर क्या कला?

जवाब : हजरत पदीन् रदियल्लाहु अन्हा अपने यथाजाह भाध वरका बिन नोइल के पास हुजूर सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम को लेकर गध. जो तौरैत और धन्ल के उबरदस्त आलिम थे. हुजूर सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने गारे हिरा का पूरा वाकिया सुनाया. वरका ने कला : ‘अरे ! ये तो वही इरिश्ता है जो हजरत भूसु अलैहीस्सलाम के पास आया करता था.’ फिर कला : ‘काश ! मैं उस वकत तक जिन्दा रेहता जब आपकी कौम आपको भक्का से बाहर निकालेगी, तो मैं भरपूर आपकी मदद करता.’ ये सुनकर हुजूर सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने इर्माया : ‘क्या अैसा बी लोगा?’ वरका ने कला : ‘हां ! ये मुआमला सिर्फ़ तुम्हारे साथ नहीं है बल्के हर नबी

के साथ ये मुआमला पेश आया है के लोग उनके साथ दुश्मनी पर आमादा हो गये है.'

(रसूले मुफ्तार, पेज नं. 36)

सवाल : तबलीग और द्यूवते ईस्लाम का काम हमारे आका सल्लल्लाहु अलयही वसल्लमने किस तरह शुरू किया?

जवाब : पहली वही के नाजिल होने के बाद कुछ वकत तक वही इकी रही, इस दौरान रसूले करीम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम का शौके इन्तेजार बणलता रहा, उसके बाद ये आयते नाजिल हुए।

يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ قُمْ فَأَنْذِرْ ۚ وَرُؤُوسُكَ فَكَفِّرْ ۖ وَشِيبَاكَ فَطَهِّرْ ۖ وَالرُّجُفَ فَاهْبِطْ ۚ

(तर्जम ओ कन्जुल इमान : 'अै आला पोश ओणलने वाले ! ढणे हो ढरओ, फिर डर सुनाओ, और अपने रब ही की बणाओ ओलो, और अपने कपणे पाक रणो, और ढुतों से दूर रहो.')

यूके अरब ढुत परस्ती में घिरे हुवे थे, इस लिये उनके दरमियान ढुलेआम ईस्लाम की तबलीग करना बणा मुशकल था. इस मालोल को देणते हुअे रसूले करीम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने पहले पोशीदा तौर पर तबलीग और द्यूवते ईस्लाम का काम शुरू किया.

सवाल : सबसे पहले किन लोगों ने ईस्लाम कुबूल किया?

जवाब : सबसे पहले मदीं में हजरत अबू बक सिदीक रदियल्लाहु अन्हु ने, औरतों में हजरत ढदीजतुल कुबरा रदियल्लाहु अन्हा ने, बरओ में हजरत अली रदियल्लाहु अन्हु ने और गुलामों में हजरत लारिष रदियल्लाहु अन्हु ने ईस्लाम कुबूल किया. उसी दौर में हजरत बिलाल रदियल्लाहु अन्हु और हजरत उम्मे अैमन रदियल्लाहु अन्हा ने भी ईस्लाम कुबूल किया.

(रसूले मुफ्तार, पेज नं. 38)

:: तबलीगे ईस्लाम ::

सवाल : कोले सझ से नबीये करीम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने क्या इर्माया और उसका अघर अडले मकका पर क्या हुवा?

जवाब : मककावालों का दस्तूर था के जब किसी अहम मुआमले के लिये लोगों को जमण करना होता तो सझ पहलणी पर यण कर पुकारा ढता, लोग एकठा हो ढते. इसी दस्तूर के मुताबिक सरवरे काअेनात सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने भी अेक रोज कोले सझ पर यण कर अहले मकका को आवाज दी, लोग जमण हो गये, आप सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने इर्माया : 'अै ! लोगो अगर मैं ये कलू के इस पहलण के पीछे अेक अबरदस्त लशकर है, ढो तुम पर हम्ला करना आलता है, तो क्या तुम लोग मेरी आत मान लोगे?' लोगों ने बयक अणान कला के बिल्कुल मान लेंगे इस लिये के हमारे सामने आपकी पूरी जिन्दगी है. आपको हमने कभी झूट ओलते नही देण. आप यकीनन अभीन और सादिक हैं ढो कुछ कहेंगे सही और दुरस्त कहेंगे.

ઇસકે બા'દ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને ઇશાદ ફર્માયા : 'ઐ ! લોગોં મેં નબીયે બર હક્ક હૂં, મુઝ પર ઇમાન લાઓ, ઔર અગર ઇમાન નહીં લાઓગે તો અલ્લાહ કે અઝાબ સે બચ નહીં સકતે,' યે સુનકર કુફરારે મક્કા ગુસ્સે મેં ભર ગયે. ઔર કેહને લગે : 'કયા તુમને ઇસી લિયે હમકો બુલાયા હૈ?' જો લોગ ઇસસે પહલે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કો અમીન ઔર સાદિક કેહતે થે અબ વહી આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કો મજનૂન, જાદૂગર ઔર શાઇર કેહને લગે. યહાં તક કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કા ચચા અબૂ લહબ આપે સે બાહર હો ગયા ઔર ઉસને આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કો બહુત કુછ બુરા ભલા કહા.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૪૨)

સવાલ : તબલીગે ઇસ્લામ કરને પર કુફરાર ને રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કે બારે મેં હઝરત અબૂ તાલિબ સે કયા શિકાયત કી?

જવાબ : રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ પર કુફરાર કી નારાઝગી કા કોઇ અષર ન હુવા. આપ બરાબર ઇસ્લામ કી તબલીગ કરતે રહે. જબ કુફરારને દેખા કે આપ અપને ઇસ તબલીગે ઇસ્લામ કે કામ સે બાઝ ન આઅંગે તો લોગોંને આપકે શફીક ચચા હઝરત અબૂ તાલિબ સે કહા કે : 'ઐ સરદારે કુરૈશ ! આખિર આપ કયા ચાહતે હૈ? કયા આપ નહીં દેખતે કે આપકા ભતીજા હમારે બુતોં કો બુરા ભલા કેહતા હૈ ઔર લોગોં કો ઉનકે પુરાને દીન સે દૂર કર રહા હૈ. આપ ઉસે સમઝા દેં યા હમારે હવાલે કર દેં. હમ ખુદ હી ફૈસલા કર દેંગે.

સવાલ : કુફરાર કી શિકાયત જબ હઝરત અબૂ તાલિબ ને હમારે આકા સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કો સુનાઈ તો હમારે આકા સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને ઉસકા કયા જવાબ દિયા?

જવાબ : કુફરાર કી શિકાયત જબ હઝરત અબૂ તાલિબ ને હમારે આકા સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કો સુનાઈ તો હમારે આકા સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને કહા : 'ચચા જાન ! કુફરાર મેરે એક હાથ મેં ચાંદ ઔર દૂસરે હાથ મેં સૂરજ લાકર રખ દેં તબ બી મેં તબલીગે ઇસ્લામ સે બાઝ ન આઉંગા, અગરચે ઇસ રાહ મેં મેરી જાન હી ક્યૂં ન ચલી જાયે.'

સવાલ : હઝરત અબૂ તાલિબ ને હમારે આકા સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી કેસે હૌસલા અફઝાઈ કી?

જવાબ : કુફરાર કી શિકાયત કા હમારે આકા સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને ઇસ અંદાઝ મેં અપને ચચા કો જવાબ દિયા કે જવાબ સુનકર શફીક ચચા કા દિલ ભર આયા, ઔર કહા ઠીક હૈ : 'તુમ આઝાદી કે સાથ જો કર રહે હો કરો. મેરે જીતેજી તુમહેં કોઇ આંખ નહીં દિખા સકતા.' અપને શફીક ચચા હઝરત અબૂ તાલિબ કા હૌસલા અફઝા જુમ્લા સુનકર આપને અપને અંદર એક તાકત ઔર કુવ્વત મહસૂસ કી ઔર તબલીગે ઇસ્લામ કે કામ મેં ઔર તેઝી પેદા કરદી.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૪૩)

:: कुरेश का जुल्म ::

सवाल : रसूले करीम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम पर किये गये जुल्मो सितम भयान करो.

जवाब : हीने इस्लाम रोज बरोज बणलता और इलेता रहा. इस्लाम की ये तरक्की कुङ्फार को अेक नजर न भाती. उन्होंने रसूले करीम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम पर जुल्मो सितम दाना शुङ्गू कर दिया. वो बढमआश लणकों को आपके पीछे लगा देते, वो आप पर कंकरिया ईकते और गुस्ताभाना जुम्ले बकते. कुङ्फारे मकका कभी आपके रास्ते में काटे बिछा देते और कभी आप पर कुणा करकट ईक देते.

अेक बार आप भान अे का'बा में नमाज पणल रहे थे और कुङ्फार अपनी मजलिस जमाअे बैठे थे. उसमें अबू जहल भी था उसने कहा के : 'है कोइ जो इलां के जल्द किये हुअे उट की ओजणी लाकर उनकी गरदन पर रभ दे.' उकबा भिन अभी मुठत काङ्गरे उठा और ओजणी लाकर रसूले करीम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की गर्दन पर रभ दी. हुजुरे अकदस सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम सजदे की हालत में थे और ओजणी देर तक उनकी गर्दन पर रही, कुङ्फार देभकर ष्टा मार मार कर हंस रहे थे. यहां तक के अेक दूसरे पर गिर पणते, एत्ने में किसी ने आपकी साहिबजादी हजरत फातिमा रदियल्लाहु अन्हा (जो उस वक्त छोटी थी) को ખबर दी, आपने जल्दी से आकर रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की गर्दन पर से ओजणी दूर की और मुशरिकीन को भुरा केलती हुठे वापस ले गठ.

अैसे ही अेक मर्तबा उसी उकबा भिन अभी मुठत ने नमाज की हालत में आप सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की गर्दन में आदर का इंद्रा डालकर याहा के गला घोट दे, इसको देभकर हजरत अबू बक सिद्दीक रदियल्लाहु अन्हु दोगकर आअे और उस संग दिल काङ्गरे को धक्का देकर दूर किया, और इभाया : 'तुम अैसे आदमी को क्तल करना याहते हो जो ये केलता है के मेरा परवरदिगार अल्लाह है.'

(रसूले मुप्तार, पेज नं. ४४)

सवाल : हजरत बिलाल रदियल्लाहु अन्हु, हजरत अम्मार भिन यासिर रदियल्लाहु अन्हु और दिगर मुसलमानों पर क्या क्या जुल्म हुअे?

जवाब : हजरत बिलाल रदियल्लाहु अन्हु उमभया भिन अल्ङ् काङ्गरे के गुलाम थे. हजरते बिलाल रदियल्लाहु अन्हु के गले में रस्सी बांध कर उन्हें बढमआश लणकों के हवाले कर दिया जाता जो उन्हें गलियों और भाजारों में धसिठते, उन्हें लाठियों से मारा जाता, ठीक द्रोपहर के वक्त यिलयिलाती धूप में गर्भ रेत पर लिटा कर सीने पर पथर रभ दिया जाता, लेकिन इस हालात में भी हजरत बिलाल रदियल्लाहु अन्हु अहद-अहद की सदाअे बलद करते यअ्नी अल्लाह अेक है, अल्लाह अेक है. हजरत अम्मार भिन यासिर रदियल्लाहु अन्हु को भी गर्भ रेत पर लिटा कर इस कद्र मारते के वो भेलेश हो जाते उनकी वालिदा हजरत सुभय्या रदियल्लाहु अन्हा को इस्लाम लाने की वजह से अबू जहल ने नेजा मार कर शहीद कर दिया. हजरत अबू कुङ्गैला रदियल्लाहु अन्हु सइवान भिन उमभया के गुलाम थे. ये हजरत बिलाल रदियल्लाहु

અનુ કે સાથ હી મુસલમાન હુએ થે, જબ સફવાન કો ઉનકે ઇમાન લે આને કા પતા ચલા તો ઉસને ભી આપકી ગર્દન મેં રસ્સી ડાલકર ઘસીટના શુરૂઆ ક્રિયા ગર્મ રેત પર લિટા કર ઉપર સે પથ્થર રખ દિયા. એક રોઝ ઉનહેં ઘસીટતા હુવા લે જા રહા થા, રાસ્તે મેં એક ગોબ્રીલા (ગોબર મેં પૈદા હોને વાલા એક કીળા) દિખાઇ દિયા ઉસ બદબખ્તને કહા કે 'ચહી તેરા રખ હૈ.' અબૂ કુકૈલા રદિયલ્લાહુ અનુને ગુસ્સે મેં આકર ફર્માયા કે : 'કાફિર કે બચ્ચે ખામોશ રેહ, મેરા ઔર તેરા ખુદા એક અલ્લાહ હૈ.' યે સુનકર ઉસ કાફિરને ઝોર સે આપકા ગલા ઘોટા કે વો બેહોશ હો ગએ ઔર લોગોં કો ઉનકી બન નિકલને કા ખૌફ હો ગયા. ઇસ તરહ મુસલમાનોં કો શરીર કુફર તરહ તરહ કી તકલીફેં પહોંચાતે.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૪૬)

:: હિજરતે હબ્શા ::

સવાલ : હિજરત કિસે કેહતે હૈં ઔર મુસલમાનોં ને સબસે પહલે હિજરત કિસ તરફ કી ઔર કિન્ને લોગોં ની કી?

જવાબ : દીન કી હિફાઝત કે લિયે અપના અઝીઝ વતન છોળ કર દૂસરી જગહ આબાદ હોના હિજરત કેહલાતા હૈ. જબ મુસલમાનોં પર હર દિન નઇ નઇ મુસીબત આને લગી ઔર જુલ્મો સિતમ ઝયાદા હોને લગા તો રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને ફર્માયા કે તુમ મેં સે જિસ કા જ આલે હબ્શા (ઇથોપિયા) કી તરફ હિજરત કર જાએ. યે ઇશાદિ મુબારક સુનકર એલાને નબુવ્વત કે પાંચવે સાલ રબ્બ કે મહીને મેં મુસલમાનોં મેં સે ગ્યારા મઠ્ઠા ઔર ચાર ઔરતોં ને અપના અઝીઝ વતન છોળકર હબ્શા કી તરફ હિજરત કી.

હબ્શા કી તરફ સબસે પહલે હિજરત કરનેવાલે મુહાજરીન કે મુકદ્દસ નામ :

(૧) હઝરત ઉષમાન ગની (૨) હઝરત અબૂ હુઝૈફા (૩) હઝરત અબૂ સલ્મા (૪) હઝરત આમિર બિન રબિઆ (૫) હઝરત ઝુબેર બિન અવ્વામ (૬) હઝરત મુસ્અબ બિન ઉમૈર (૭) હઝરત ઉષમાન બિન મઝ્ઝિન (૮) હઝરત અબ્દુર્રહમાન બિન ઔફ (૯) હઝરત અબૂ સબ્રા બિન અબી ઝહમ યા હાતિમ બિન અમ્ર (૧૦) હઝરત સુહેલ બિન બેઝા (૧૧) હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસ્હુદ (૧૨) હઝરત બીબી રૂકય્યા બિન્તે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ (હઝરત ઉષમાન ગની કી બીવી) (૧૩) હઝરત સુહેલા બિન સુહેલ (હઝરત અબૂ હુઝૈફા કી બીવી) (૧૪) હઝરત ઉમ્મે સલ્મા (હઝરત અબૂ સલ્મા કી બીવી) (૧૫) હઝરત લૈલા બિન્તે અબી હશમા (હઝરત આમિર બિન રબિઆ કી બીવી) રિદવાનુલ્લાહિ તઆલા અલૈલીમ અજમઇન.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૪૮)

સવાલ : કુફરારે મકકા ને હબ્શા કે બાદશાહ સે મુસલમાનોં કે બારે મેં કયા કહા ઔર મુસલમાનોં કી તરફ સે કિસને નુમાઈન્દગી કી?

જવાબ : હબ્શા કા બાદશાહ જિસકા નામ 'અસ્હમા' થા ઔર લકબ 'નજસી' થા. ઈસાઈ દીન કા માનનેવાલા થા, બહુત નેક સીરત ઔર ઇન્સાફ પસંદ થા. ઉસને મુસલમાનોં કો અપને મુલ્ક મેં બહુત ઇકરામ કે સાથ રખા. કુફરારે મકકા ને દેખા કે

मुसलमान હબ્શા મેં પનાહ પા ચુકે હૈં ઔર ચૈનો સુકૂન સે ઝિન્દગી ગુઝાર રહે હૈં તો ઉનસે મુસલમાનોં કા આરામ ન દેખા ગયા, ઔર ઉનકા એક વફદ હબ્શા કે બાદશાહ કે દરબાર મેં પહોંચા ઔર કહા : 'એ બાદશાહ ! યે લોગ હમારે મુજરિમ હૈં મકકા સે ભાગકર આવ્ઝે હૈં, ઔર આપકે મુલ્ક મેં પનાહ લિયે હુએ હૈ. ઇન્હેં હમારે હવાલે કર દિયા જાએ.' બાદશાહ હોશમંદ થા ઉસને મુસલમાનોં કો બુલવાયા ઔર પુછા કે 'કયા મુઆમલા હૈ?' મુસલમાનોં કી તરફ સે હઝરત અલી રદિયલ્લાહુ અન્હુ કે ભાઇ હઝરત જઅફરે તથ્યાર રદિયલ્લાહુ અન્હુ નુમાઇન્દે કી હૈષિયત સે આગે બળ્હે. લેકિન શાહી દરબાર કે મુતાબિક બાદશાહ કો સજદા નહી ક્રિયા, દરબારિયોં ને એચ્તેરાઝ ક્રિયા તો ઇસ પર આપને કહા કે યે 'હમારે નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને હમેં તઅ્લીમ દી હૈ કે અલ્લાહ તઆલા કે સિવા કિસી કો સજદા કરના જાઇઝ નહી.'

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૪૯)

સવાલ : હઝરત જઅફરે તથ્યાર રદિયલ્લાહુ અન્હુને હબ્શા કે બાદશાહ કે સામને કયા તકરીર ફર્માઇ ઔર ઉસકા અસર કયા હુવા?

જવાબ : હઝરત જઅફરે તથ્યાર રદિયલ્લાહુ અન્હુને હબ્શા કે બાદશાહ કે સામને ઇસ તરહ તકરીર ફર્માઇ : 'એ બાદશાહ ! હમ જાહિલ થે, બુત પૂજતે થે, બદકારી કરતે થે, એક દૂસરે કો સતાતે થે, ઔર કમઝોરોં પર ઝુલ્મ ઢાતે થે, એસે માહોલ મેં અલ્લાહ તઆલાને હમારી હિદાયત કે લિયે હમી મેં સે એક રસૂલ ભેજા જિસને હમેં સચ્ચે દીન કી તરફ દઘ્વત દી, બુરાઇયોં સે રોકા, લોગોં કે સાથ અચ્છા બરતાવ કરના સિખાયા, બુત પરસ્તી સે બાઝ રખા, ઔર બતાયા કે બુત તુમહારે મઅ્બૂદ નહી તુમહારા મઅ્બૂદ સિફ્ અલ્લાહ હૈ ઉસીકો સજદા કરો. હમ ઉસ નબીયે બર હકક પર ઇમાન લાએ તો હમારી કૌમ હમારી દુશ્મન બન ગઇ. ઇસ લિયે હમને ઉનસે જાન છુબાકર આપકી સલતનત મેં પનાહ લી હૈ ઔર યે લોગ હમેં ફિર ઉસી ગુમરાહી પર વાપસ લાના ચાહતે હૈ.'

હઝરત જઅફરે તથ્યાર રદિયલ્લાહુ અન્હુ કી તકરીર સુનકર બાદશાહ બહુત મુતઅષ્ષિર હુવા. બાદશાહને હઝરત જઅફરે તથ્યાર રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે પૂછા કે બતાઓ હમારે નબી ઇસા અલૈહીસ્સલામ કે બારે મેં કયા કેહતે હો? હઝરત જઅફરે તથ્યાર રદિયલ્લાહુ અન્હુને જવાબ દિયા કે : 'હમારે રસૂલ જનાબે મુહમ્મદ્સૂલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને હમેં બતાયા હૈ કે 'ઇસા અલૈહીસ્સલામ કંવારી મરિયમ કે શિકમ સે બે બાપ પૈદા હુએ, વો અલ્લાહ કે બંદે ઔર ઉસકે રસૂલ હૈ.' બાદશાહને જવાબ સુનકર કહા : 'બેશક ઇસા અલૈહીસ્સલામ અલ્લાહ કે બંદે ઔર ઉસકે રસૂલ હૈ ઔર મેં ગવાહી દેતા હૂં કે હઝરત મુહમ્મદ મુસ્તફા સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ વહી રસૂલ હૈં જિનકી બશારત હમારે નબી ને દી થી.' બાદશાહને કુરૈશ કે વફદ કો અપને મુલ્ક સે નિકાલ દિયા ઔર મુસલમાનોં કો હુકમ દિયા કે વો ઇસ મુલ્ક મેં જહાં ચાહે અમ્નો સુકૂન સે રહે.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૫૧)

:: हमरते हम्मा और हमरते उमर का धरलाम ::

सवाल : उअरते उअ्मा रदियल्लाहु अन्हु के धरलाम लाने का वाकिआ अयान करो.

जवाब : उअरते उअ्मा रदियल्लाहु अन्हु अलुत ही जरी और अरब के जाने माने अलदुदर थे, शिकार के अलुत शोकीन थे, अेक दिन शिकार से धर वापस आये तो धरने जद्वान की आंदी और अुद उनकी अहन उअरत बीबी सद्दीया रदियल्लाहु अन्हुने उनहे अर धी के आज अबू जलल ने तुमहारे अतीजे मुहम्मद सललल्लाहु अलयही वसल्लम अिन अब्दुल्लाह के साथ अलुत अदुजआनी की है, और पथर मार कर आपकी पेशानी से पून निकाला है. आपकी अलदुदरी और ताकत तो अरब में मशूर है लेकिन ये क्या गअब है के जो भी उठता है आपके अेगुनाल अतीजे को जो आलता है केड देता है. ये सुनकर उअरत उअ्मा रदियल्लाहु अन्हु का येहरा गुस्से से सुर्ण हो गया और तीर कमान लेकर यल पणे, अबू जलल हरमे का'बा में अैका लुवा था, अपनी कमान से उसके सर पर धस अोर से मारा के उसका सर इट गया. और कला 'सुना है के तूने मेरे अतीजे को गालियां दी हैं, तुजे अर नही के मैं भी उसी के दीन पर हूँ.' धसके आ'द धर वापस आये और रसूले करीम सललल्लाहु अलयही वसल्लम को अदला लेने की अुशाअबरी सुनाध और रसूले करीम सललल्लाहु अलयही वसल्लम के दस्ते मुआरक पर अयअत कर ली. उअरत उअ्मा रदियल्लाहु अन्हु के धरलाम कबूल कर लेने की वजह से रसूले करीम सललल्लाहु अलयही वसल्लम अलुत अुशा लुअे और मअलअे धरलाम को नध ताकत मिली.

(रसूले मुअ्तार, पेज नं. पर)

सवाल : उअरते उमर इाइक रदियल्लाहु अन्हु के धरलाम लाने का वाकिआ अयान करो.

जवाब : उअरते उमर इाइक रदियल्लाहु अन्हु अेक मुअअअअ अानदान से तअल्लुक रअते थे. अलदुदरी और शुअअत में आपका कोध जवाब न था. अेक दिन उअरत उमर रदियल्लाहु अन्हु नंगी तलवार लेकर निकले के आज पैगम्बरे धरलाम का आत्मा कर हूंगा, रास्ते में उअरत नुअैम अिन अब्दुल्लाह रदियल्लाहु अन्हु से मुलाकात हो गध. उअरत नुअैम रदियल्लाहु अन्हुने पुधः 'उमर कहां न रहे हो? जवाब दिया के : 'मुहम्मद अिन अब्दुल्लाह का सर कलम करने.' उअरत नुअैम रदियल्लाहु अन्हुने कला 'पलले अपने धर की अर लो तुमहारी अहन और अहनोधे मुसलमान हो अूके हैं.' उअरत उमर रदियल्लाहु अन्हु पलटे और अहन के धर पहलेंये, अंदर कुआन की तिलावत हो रही थी. ये सुनकर उनका पून अोलने लगा, अे काबू होकर अहन और अहनोधे को धतना पीठा के जिरम ललुलुलान हो गया. अहन इातिमा अिनते अत्ताअ ने धमानी जोश में कला : 'आध ! आले तुम हमें अन से मार डालो धरलाम दल से नही निकल सकता.' जअ उअरत उमर रदियल्लाहु अन्हुने देआ के तोहीद का नशा उतरने के अलअे और यणलता ही न रहे है तो कला अरधः वो कलाम दिआअे जसे तुम पणल रहे थे. अहनने कुआन के कुध अवराक लाकर सामने रअ दिये. उअरत

उमर रदियल्लाहु अन्दुने पण्डना शुद्धु किया जैसे जैसे पण्डते जते कुर्आन की सदाकत
 उनके दिल में उतरती जाती. जब इस आयत पर पढ़ेंगे **أَمَّا بِلَّاهِ وَرَسُولِهِ** (अल्लाह
 और उसके रसूल पर इमान लाओ.) तो बिल्कुल वे काबू हो गये और कड़ा मुझे
 रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैयही वसल्लम के पास ले यतो. उस वकत रसूले करीम
 सल्लल्लाहु अलैयही वसल्लम हजरत अकरम रदियल्लाहु अन्दु के घर में थे. हजरत
 उमर रदियल्लाहु अन्दु ने जब हजरत अकरम रदियल्लाहु अन्दु के घर में कदम रखा
 तो रसूले करीम सल्लल्लाहु अलैयही वसल्लम भुद आगे बण्डे और इर्माया : 'अ
 उमर ! अब तो इस्लाम कुबूल कर लो आपिर कब तक हक के साथ लणते रहोगे.'
 धन्ना सुनना था के हजरत उमर रदियल्लाहु अन्दु ने अलंद आवाज से कल्मा अ
 शहादत पण्डा और इस्लाम में दाबिल हो गये. हजरत उमर इरक आउम
 रदियल्लाहु अन्दु के मुसलमान हो जाने से मुसलमानों की हिम्मत और बण्ड गध.

(रसूले मुफ्तार, पेज नं. ५५)

**सवाल : 'शिअबे अभी तालिब' का वाकिया क्या है और उस घाटी को 'अबू
 तालिब की घाटी' क्यों कहा जाता है?**

जवाब : कुरैश ने हेभा के हमारी कोठ तदबीर कारगर होती दिभाए नही देती,
 मुसलमान रोज़ ब रोज़ बण्डते ही न रहें हैं. हम्मा और उमर जो कुरैश के बणे
 बलदुरों से थे इस्लाम कुबूल कर चुके हैं और हप्शा की जनिब हिनरत करनेवाले
 मुसलमान बी चैन की सांस ले रहे हैं. मुसलमानों की ये तरककी हेभकर कुदुदर गुस्से
 से आग बगोला हो गये, और आपस में भ्रवरा किया के पानदाने बनू हाशिम का
 मुकम्मल तौर पर मुकातआ (बायकाट) कर दिया जये और उनहें किसी तंग व तारीक
 जगल कैद कर दिया जये, उनका दाना पानी बंद कर दिया जये ताके ये तबालो
 बरबाद हो जये. आपिर कार अेलाने नबुव्वत के सातवें साल बनी हाशिम के
 पानदान का बायकाट कर दिया गया. और ये अलद नामा लिभकर पान अे का'बा में
 लटका दिया गया के : 'बनू हाशिम के पानदान में शादी बियाह न किया जये, उनके
 साथ किसी किस्म की परीदो इरोप्त न की जये, उनसे भेलजोल और सलाम, कलाम
 बंद कर दिया जये और पाने पीने का कोठ सामान उन तक न पढेंगये दिया जये.'
 मनसूर बिन ठकरमा ने इस अलद नामे को लिभा और कुरैश के तमाम सरदारों ने उस
 पर दस्तभत किये. मजबूरन हजरत अबू तालिब रसूले करीम सल्लल्लाहु अलैयही
 वसल्लम के पानदान के लोगों को लेकर पहाण की घाटी में चले गये. उसी वकत से
 इस घाटी को 'शिअबे अभी तालिब' यअनी 'अबू तालिब की घाटी' कहा जाने लगा.
 पानदान के काकिरों ने भी पासदारी का लिहाज करते हुवे रसूले करीम सल्लल्लाहु
 अलैयही वसल्लम का साथ दिया. और घाटी में नकर कैद की जिन्दगी गुजारने लगे.

(रसूले मुफ्तार, पेज नं. ५६)

:: मुकातआ (बायकाट) ::

**सवाल : 'शिअबे अभी तालिब' में रसूले करीम सल्लल्लाहु अलैयही वसल्लम
 और उनके साथियों को क्या क्या दृशवारियां जेलनी पणी और ये बायकाट कैसे**

और कितने साल बा'द भ्रम हुआ?

जवाब : 'शिशुओं के अन्तर्गत' में रसूलें करीम सल्लल्लाहु अलैयही वसल्लम और उनके साथियों को सप्त दृष्टिकारियों का सामना करना पड़ा। लोग दरपत्तों के पत्तों और सूँधे यमकों को पका कर खाते, और अच्ये तो लूक ध्यास के भारे तणप तणप कर रोते और बिलबिलाते मगर उन जालिम कुङ्कार को उन अच्यों पर भी जरा तरस न आता। हर तरङ्ग सप्त पेशा बिठा दिया गया था के कही से जाने पीने का सामान उनके पास न पाहोयने पाये। कुङ्कार में कुछ लोग होशमंद और रहमदिल थे, उन लोगों ने अपने साथियों से कहा के 'ये भाँयों ! अताओ ये कलं का ठन्साइ है के तुम लोग तो यैनो सुकून से जिन्दगी गुजारो और अनू हाशिम के अच्ये लूधे भरें? कसम भुदा की जण तक ठस वलशियाना मुआलिदें को याक नही कर दिया जता उस वक्त तक हम यैन से नही भैठ सकते। ठस सिलसिले में अणी कोशिशें होठ मगर शरीर काङ्कुर मानने को तैयार न थे।

अक दिन हजरत अनू तालिम ने कहा : 'ये लोगो ! मेरे भतीजे का केहना है के उस मुआलिदें को कीणों ने याट लिया है, और जहां जहां अल्लाह का नाम है उसे छोण दिया है। तुम लोग उस अहदनामे को तार कर देओ अगर वाकठ ऐसा ही है जैसा के मेरे भतीजे का केहना है तब तो उसे याक कर देना याहिजे, और अगर उनका केहना गलत है तो मैं उन्हें तुमहारे हवाले कर देता हूँ।' मुतूथम बिन अदी उस अहदनामे को उतार कर लाया देभा गया तो वाकठ अल्लाह के नाम के सिवा पूरे अहदनामे को कीणों ने याट जाला था। मुतूथम बिन अदी ने सब के सामने उस अहदनामे को झाण दिया। ठस तरह तीन साल के बा'द अनू हाशिम का आयकोट भ्रम हुआ।

(रसूलें मुफ्तार, पेज नं. ५७)

:: ताईइ का सइर ::

सवाल : रसूलें अकरम सल्लल्लाहु अलैयही वसल्लमने ताईइ का सइर क्यूँ किया?

जवाब : मक्कावालों का जुल्म देभकर रसूलें अकरम सल्लल्लाहु अलैयही वसल्लम ने इस्ला किया के अब मक्का से निकल कर करीब के दूसरे शहरों में तबलीगे इस्लाम का काम करना याहिजे। ठस सिलसिले में आपने ताईइ का सइर किया, जो मक्का से तकरीबन तीस या चालीस किलोमिटर की दूरी पर है।

सवाल : ताईइ के लोगों ने रसूलें अकरम सल्लल्लाहु अलैयही वसल्लम पर कैसे जुल्म द्याये?

जवाब : ताईइ रथों और अमीरों का शहर था, उस में उमैर का भानदान तमाम कबीलों का सरदार था, ये लोग तीन भाँठ थे, अब्दे यातैल, मसउद, हबीब। रसूलें अकरम सल्लल्लाहु अलैयही वसल्लम उन तीनों के पास तशरीफ ले गये और उन्हें इस्लाम की दख्त दी। वो अणी ही भेइदगी के साथ पेश आये, और इस्लाम कुबूल

નહી ક્રિયા, ઓર શહર કે ચંદ શરીર લળકોં કો આપકે પીછે લગા દિયા કે ઉનહેં તકલીફ પહોંચાએ ઓર ફરવા કરે. અપને બળોં કા ઇશારા પાકર રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ પર યે શરીર લળકે પથ્થર બરસાને લગે. ઇને પથ્થર બરસાએ કે પાઉ લહુલુહાન હો ગએ. મોઝે ઓર જૂતે ખૂન સે ભર ગએ. ઝખ્મોં સે બે તાબ હો કર જબ આપ બૈઠ જાતે તો યે ઝાલિમ દોનોં બાઝૂ પકળકર ઉઠાતે ઓર જબ આપ ચલને લગતે તો ફિર પથ્થર બરસાતે, ઓર સાથ હી સાથ તાલિયાં બજાતે, તખૂના દેતે હંસી ઉગાતે ઓર ગાલિયોં કી બૌઘાર કરતે. હઝરત ઝૈદ બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ અનહુ જો આપકે ગુલામ થે વો બી આપકે સાથ તાઇફ ગએ હુએ થે. રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી તરફ આનેવાલે પથ્થરોં કો હઝરત ઝૈદ બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ અનહુ દોળ દોળ કર અપને બદન સે રોકતે યહાં તક કે વો બી ખૂન સે તરબતર હો ગએ, ઇસ તરહ તાઇફ કે લોગોં ને તરહ તરહ કે ઝુલ્મ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ પર દાએ.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૫૯)

સવાલ : તાઇફ સે વાપસી પર ફરિશ્તેને કયા કહા ઓર ઉસ પર રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને કયા જવાબ દિયા?

જવાબ : તાઇફ મેં રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ તકરીબન એક મહીના રહે ફિર મકકા શરીફ વાપસ તશરીફ લે આએ. તાઇફ સે વાપસી કે વકત આપ કમુખ્પઆલિબ નામી જગહ પર પહોંચે તો એક ફરિશ્તા ખુદા કા પૈગામ લાયા કે : ‘યા રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ! અલ્લાહ તઆલા ને આપકી કૌમ કા મુઆમલા દેખા, ઓર મુઝે આપકી ખિદમત મેં ભેજા હૈ અગર આપ ઇજાઝત દેં તો ઇન દોનોં પહાળોં (અબૂ કુબૈસ ઓર કુઐકિઆન) કો ઇન પર પલટ દૂં ઓર વો કુચલ કર ચૂર-ચૂર હો જાએ.’ રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને ફર્માયા : ‘મુઝે ઉમ્મીદ હૈ કે પરવરદિગારે આલમ ઉનહી કી નસ્લ સે ઐસે લોગોં કો પેદા ફર્માએગા જો અલ્લાહ કી ઇબાદત કરેગે, ઓર શિર્ક સે દૂર રહેંગે.’

સવાલ : રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી તબલીગ કા કયા તરીકા થા?

જવાબ : રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી તબલીગ કા તરીકા યે થા કે હજ્જ કે દિનોં મેં જબ દૂર દરાઝ સે અરબ કે કબીલે ઇકઠા હોતે તો આપ ઉનકે પાસ જાતે ઓર ઉનહેં ઇસ્લામ કી બાતે બતાતે. ઇસી તરહ અરબ કે અંદર સાલ મેં કઇ મેલે લગા કરતે થે, ઉન મેલોં મેં બી કાફી મજૂમચ્ હોતા ઓર અરબ કે બળે બળે કબીલે ઉનમેં શરીક હોતે. ઉકાઝ, મજિન્ના ઓર ઝુલમઝાળ યે અરબ કે મશહૂર મેલે હૈ. રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ઇનમેં બી તશરીફ લે જાતે, ઉનહેં ઇસ્લામ કી તરફ બુલાતે ઓર કુઆન કી આયતે સુનાતે.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૬૧)

:: મેઅરાજ શરીફ ::

સવાલ : હમારે હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કો મેઅરાજ કબ ઓર કહાં

સે હુઈ, ઉસ વકત હમારે હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી ઉમ્મ કિન્ની થી, ઔર લોગોં ને મેઝ્રાજ કી ખબર સુન કર કયા કિયા?

જવાબ : એ'લાને નબુવ્વત કે ગ્યારહવેં સાલ જબ કે હમારે હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી ઉમ્મ ઇકયાવન (૫૧) સાલ કુછ મલીને કી હો ચુકી થી, અલ્લાહ તઆલા ને આપકો મેઝ્રાજ મેં બુલાયા, યઝ્ની આસ્માનોં પર બુલાકર જન્નત, દોઝખ ઔર સિદ્દરતુલ મુન્તહા વગેરા કી સૈર કરાઇ, ગુફ્તગૂ કા શરફ બપ્શા ઔર ઉસી મૌકય્મ સે આપકી ઉમ્મત પર પાંચ વકત કી નમાઝ ફર્ઝ કી ગઇ.

જબ કી ર૭ તારીખ કો સોમવાર કી રાત મેં સરકારે દો જહાં હઝરત ઉમ્મે હાની રદિયલ્લાહુ અન્હા ઘર યા ખાનએ કા'બા મેં આરામ ફર્મા રહે થે, હઝરત જિબ્રઇલ અલૈહીસ્સલામ તશરીફ લાએ, આપકો બેદાર કિયા ઔર મેઝ્રાજ કી ખુશખબરી સુનાઇ. ઔર એક તેઝ રફતાર સવારી પર આપકો સવાર કર દિયા જિસકા નામ બુરાક થા. આપ મસ્જિદે હરામ સે બૈતુલ મુકદ્દસ પહોંચે, જહાં તમામ અમ્બિયાએ કિરામ હાઝિર થે. આપને વહાં ઉન્કી ઇમામત ફર્માઇ ઇસ વજહ સે આપકો ઇમામુલ અમ્બિયા કહા જતા હૈ, ફિર આપને બૈતુલ મુકદ્દસ સે આસ્માની સફર શુરૂઆ કિયા. ઔર સારી બલંદિયોં કા સફર તૈ કરકે ઘર વાપસ આએ, યે સબ બહુત હી થોળે વકત મેં હો ગયા.

જબ આપને સુબહ લોગોં કો મેઝ્રાજ કી ખબર સુનાઇ તો લોગ આપકી ખાત માનને કો તૈયાર ન હુએ. આપકા મઝાક ઉળાના શુરૂઆ કર દિયા ઔર કુછ લોગોં ને બૈતુલ મુકદ્દસ ઔર ઉસકે રાસ્તે કે બારે મેં સવાલ કરના શુરૂઆ કર દિયા.

(રસૂલે મુન્તાર, પેજ નં. ૬૨)

સવાલ : હઝરત અબૂ બક્ર રદિયલ્લાહુ અન્હુ કો 'સિદ્દીક' કમૂં કહા ગયા?

જવાબ : હુઝૂરે અક્રમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને જબ મેઝ્રાજ કી ખબર લોગોં કો સુનાઇ તો લોગોં ને માનને સે ઇન્કાર કર દિયા. જબ યે ખાત અબૂ જહલ ને સુની તો ઉસને કહા : 'લો અબ તક તો મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ) બિન અબ્દુલ્લાહ કે પાસ ખુદા કા પૈગામ હી આતા થા અબ વો આસ્માનોં પર જકર ખુદા સે ખાત ભી કર આએ. ઐ લોગોં ! ઝરા સોચો યે ભી કોઇ માનને કી ચીઝ હૈ.' એક કાફિર ને જબ મેઝ્રાજ કે વાકિએ કા ઝિક્ર હઝરત અબૂ બક્ર સે કિયા કે : 'અબૂ બક્ર ! તુમહેં કુછ મઝલૂમ હૈ તુમહારે દોસ્ત મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ) બિન અબ્દુલ્લાહ કેહતે હૈં કે વો રાત મકકા સે બૈતુલ મુકદ્દસ ગએ, આસ્માનોં કી સૈર કી ઔર રાત હી કો વાપસ ભી આ ગએ, ભલા બતાઓ કોઇ અકલમંદ ઇસે માન સકતા હૈ?' હઝરત અબૂ બક્ર રદિયલ્લાહુ અન્હુ ને કહા કે : 'અગર મુહમ્મદ્ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ યે કેહતે હૈં તો મૈ ઇસકી તસદીક કરતા હૂં યકીનન વો સચ કેહતે હૈ.' જબ રસૂલે અક્રમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કો અબૂ બક્ર રદિયલ્લાહુ અન્હુ કા યે વાકિઆ મઝલૂમ હુવા તો હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને ઉન્હેં 'સિદ્દીક' કા લકબ ઇનાયત ફર્માયા યઝ્ની સચ બોલને વાલા, ઉસી વકત સે

હઝરત અબૂ બક રદિયલ્લાહુ અન્હુ 'સિદ્દીક' કે નામ સે મશહૂર હો ગયે.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૬૩)

:: મદીના મેં ઇસ્લામ કી રોશની ::

સવાલ : મદીના મેં કૌન કૌન લોગ આબાદ થે? ઔસ વ ખઝરજ કબીલે વાલોં સે યહૂદી કયા કહા કરતે થે?

જવાબ : મદીના મેં દો કબીલે ઔસ વ ખઝરજ ઔર કુછ યહૂદી આબાદ થે. ઔસ વ ખઝરજ કે લોગ બુતોં કી પૂજા કરતે થે, ઔર યહૂદી હઝરત મૂસા અલૈહીરસલામ કો નબી માનતે થે, ઉન્હેં તૌરેત સે એક નબી કે આને કી ખબર હો ચુકી થી. ઉનકી મજલિસોં મેં અકષર ખાત હોતી રેહતી કે આને વાલે નબી કહાં ઔર કબ પૈદા હોંગે. ઉન યહૂદિયોં કી ઝબાની ઔસ વ ખઝરજ કે લોગ નબીયે આખિરઝમાં કા તઝકિરા સુન ચુકે થે. યહૂદ ઉન સે કહા કરતે કે અનકરીબ નબીયે આખિરઝમાં આને વાલે હૈં ઔર હમ ઉનકે સાથ હોકર તુમ બુત પરસ્તોં કા નામો નિશાન દુનિયા સે મિટા દેંગે.

સવાલ : મદીના મેં પહલે કિત્ને લોગોં ને ઇસ્લામ કુબૂલ કિયા ઔર વો કિસ કબીલે કે થે?

જવાબ : એઅ્લાને નબુવ્વત કે ગ્યારહવેં સાલ હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ અપની આદત કે મુતાબિક હજ્ર કે મોસમ મેં નિકલે ઔર આને વાલે કબીલોં કો ઇસ્લામ કી દવ્વત દેને મિના કે મેદાન મેં તશરીફ લે ગયે. આપ કુર્આન મજીદ કી આયતેં સુના સુના કર લોગોં કો ઇસ્લામ કી તરફ બુલા રહે થે. ઉસી મેદાન મેં 'અકબા ઘાટી' કે પાસ મદીને કે છે (૬) આદમિયોં સે મુલાકાત હો ગઈ. જો કબીલા એ ઔસ વ ખઝરજ કે થે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને ઉન્હેં બતાયા કે 'મેં અલ્લાહ કા રસૂલ હૂં મુઝ પર ઇમાન લાઓ કામ્યાબ હો જાઓગે.' ઉન્હેં કુર્આન કી આયતેં પળકર સુનાઈ ઔર ઇસ્લામ કી દવ્વત દી. જબ ઉન્હોંને યે ખાત સુની તો એક દૂસરે કા મુંહ તકને લગે ઔર કહા કે યહૂદ જિસ નબી કે બારે મેં ખુશખબરી દે રહે થે યકીનન વો યહી નબી હૈં કયૂં ન હમ ઉનસે પહલે ઇમાન લે આચેં. ઇત્ના કેહ કર સબ કે સબ ઇસ્લામ મેં દાખિલ હોગ ગયે.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૬૪)

સવાલ : 'બૈઅતે ઉકબા ઉલા' ઔર 'બૈઅતે ઉકબા પાનિયા' કા કુછ હાલ બયાન કરો.

જવાબ : એ'લાને નબુવ્વત કે ૧૧ વેં સાલ મદીના કે ઔસ વ ખઝરજ કે ૬ લોગોં ને મક્કા શરીફ મેં રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કે દરતે અકદમ પર ઇસ્લામ કુબૂલ કર લિયા. ઉન્હોંને મદીના જાકર અપને ખાનદાનવાલોં ઔર રિશ્તેદારોં કો ભી ઇસ્લામ કી દવ્વત દી. ઉનકી દવ્વત કા અષર યે હુવા કે દૂસરે સાલ યચ્ની એઅ્લાને નબુવ્વત કે ૧૨ વેં સાલ બારા આદમી અકબા કી ઘાટી મેં આચે ઔર મુસલમાન હો ગયે. ઔર રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કે હાથ પર બૈઅત ભી કી. ઉસ બયઅત કો 'બયઅતે અકબા ઉલા' કહા જતા હૈ. યચ્ની ઉકબા કી પેહલી બયઅત. સાથ હી સાથ ઉન્હોંને રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી

વસલ્લમ સે દરખ્વાસ્ત કી કે ઇસ્લામ કે અરકાન વ ઉસૂલ બતાને કે લિયે કિસી આદમી કો હમારે સાથ લગા દિયા જાએ. રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને મુસ્અબ બિન ઉમર રદિયલ્લાહુ અન્હુ કો ઉનકે સાથ લગા દિયા. આપને મદીના પહોંચ કર બળી મેહનત ઔર કોશિશ કી, લોગોં કે ઘરોં મેં જા-જા કર તબલીગ કા કામ કિયા. ઔર બળી હી ઉલફત વ મુહબ્બતોં કે સાથ લોગોં કો ઇસ્લામ સમઝાયા. ઉસકા ફાયદા યે હુવા કે મદીના કે બળે બળે ઘરાનોં મેં ઇસ્લામ કી આવાઝ ગૂંજને લગી ઔર દીને ઇસ્લામ કી તરફ લોગોં કે દિલ ઝુકને લગે. ઉસકે એક સાલ બા'દ એઅ્લાને નબુવ્વત કે ૧૩ વેં સાલ તકરીબન ૭૨ આદમી હજ્જ કે મોસમ મેં મિના કી ઉસી ઘાટી ઉકબા મેં અપને સાથીયોં સે છુપકર રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુએ ઔર આપકે દસ્તે મુબારક પર ઇસ્લામ કુબૂલ કિયા ઔર બયઅત કી. ઇસ બયઅત કો 'બૈઅતે ઉકબા ખાનિયા' કહા જાતા હૈ. યઅ્ની અકબા કી દૂસરી બયઅત.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૬૫)

સવાલ : અબુલહૈષમ રદિયલ્લાહુ અન્હુ કે સવાલ કે જવાબ મેં રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને કયા ઈશાદ ફર્માયા?

જવાબ : બૈયતે ઉકબા ખાનિયા કે બા'દ અહલે મદીના ને રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ સે મદીના ચલને કી ગુઝારિશ કી ઔર જાનો માલ સે મદદ કરને કા વઅદા કિયા. વહી આપકે ચચા હઝરત અબ્બાસ ભી મૌજૂદ થે જો અભી મુસલમાન નહી હુવે થે, લેકિન રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ સે બહુત મુહબ્બત કરતે થે ઉન્હોંને કહા : 'એ લોગોં ! દેખો મુહમ્મદ ખાનદાને બની હાશિમ મેં બહુત ઝયાદા બાઇઝઝત ઔર મોહતરમ હૈં હમને દુશમનોં કે મુકાબલે મેં હમેશા ઇનકા સાથ દિયા હૈ ઔર ઇનકી મદદ કી હૈ ઔર અબ જો તુમ ઇનકો અપને સાથ લે જાના ચાહતે હો તો સુન લો અગર મરતે દમ તક ઇનકા સાથ દેને કી હિમ્મત હૈ તો ઠીક હૈ વરના અભી સે જવાબ દે દો.' ઇનમેં સે બરાઅ્ બિન આઝિબ ને જોશ મેં આકર કહા કે 'હમ તલવારોં કી ગોદ મેં પલતે હૈ.' અભી વો ઇત્ના હી કેહ પાએ થે બાત કાટકર હઝરત અબુલહૈષમ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ને કહા : 'યા રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ! હમારે ઔર ચહૂદિયોં કે દરમિયાન પુરાને ઔર ગેહરે તઅલ્લુકાત હૈં ઔર ઇસ્લામ કુબૂલ કરને કે બા'દ યે તઅલ્લુકાત ઠૂ જાએંગે તો કહી ઐસા ન હો કે જબ ઇસ્લામ કો અલ્લાહ તઆલા તાકતો કુવ્વત અતા ફર્માએ તો આપ હમેં છોળકર અપને વતન મક્કા ચલે જાએ. યે સુનકર રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને મુસ્કુરા દિયા ઔર જવાબ મેં ઈશાદ ફર્માયા : 'તુમહારા ખૂન મેરા ખૂન, તુમહારા જીના મેરા જીના, તુમહારા મરના મેરા મરના, તુમહારા દુશમન મેરા દુશમન, તુમહારા દોસ્ત મેરા દોસ્ત, તુમ મેરે મેં તુમહારા, યઅ્ની રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને પૂરી ઝિન્દગી મદીના વાલોં કે સાથ ગુઝારને કા વઅદા કિયા યહાં તક કે વિસાલ કે બા'દ ભી આપ વહી તશરીફ ફર્મા હૈં.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૬૬)

:: दाइन्नदवा (पंचायत घर) ::

सवाल : दाइन्नदवा (पंचायत घर) में पंचायत (मिटिंग) क्यूं लुई, उसमें ठंवीस शैतानों का सरदार किस सूत्र में पंचायत (मिटिंग) में शामिल हुवा और उसने शामिल होने का क्या सबब बताया?

जवाब : जब मदीना में मुसलमानों को पनाह मिल गइ तो रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने आम अेलान कर दिया के जिसका ७ साले मदीना यला जअे. ये अेलान सुनकर रइता रइता सारे मुसलमान मदीना यले गअे. मक्का में सिई रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम, उजरत अबू बक सिदीक, उजरत मौला अली रहियल्लाहु अन्हुमा और यंद गरीब मुसलमान बाकी रेल गअे थे. काइर मुसलमानों को जते हुअे देभकर पहले तो अलुत पुश हुअे के यलो अरछा हुवा के इन मुसलमानों से मक्का पाक हुवा लेकिन कुछ लोगों को ये अतरा मइसूस हुवा के कही मुहम्मद सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम अिन अब्दुल्लाह बी वहां यले जअे और अपने महदगारों का अेक लशकर लेकर हम पर हमला न कर दें. जब ये आत गश्त करने लगी तो काइरोंने दाइन्नदवा (पंचायत घर) में अेक अलुत अणी मिटिंग की और मक्का के अणे अणे सरदारों ने इस में हिरसा लिया. ठंवीस शैतानों का सरदार बी कम्बल ओणले अेक पुजुर्ग की सूत्र बनाकर मिटिंग में शामिल हुवा. जब कुरैश के लोगों ने अेक नअे आदमी को देभा तो पूछा के 'तुम कौन हो? और कहां से आअे हो?' ठंवीस ने कहा 'मैं शैभे नजद हूं नजद से आया हूं. ताके तुमहें मुईद और अरछे भश्वरे हूं.' ये सुनकर मक्का के काइरों ने उसे भी अपनी पंचायत (मिटिंग) में शामिल कर लिया.

(रसूले मुत्तार, पेज नं. ६७)

सवाल : दाइन्नदवा में पाडले दो भश्वरे क्या दिये गअे थे, जो ठंवीस ने रद कर दिये?

जवाब : दाइन्नदवा में जब पंचायत की कारवाइ शुइयू लुई और रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम का मुआमला पेश हुवा तो उनमें से अेक ने कहा के 'मुहम्मद (सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम) को अेक कोठरी में अंद कर दिया जअे, और अेक सूराप से उन्हें आना वगैरा पलोंया दिया जअे. इस तरल वो अपने काम से आऊ रहेंगे.' ठंवीस ने अिगण कर कहा के ये राय अरछी नहीं है. अगर तुम उन्हें किसी मकान में अंद कर दोगे तो उनके अं निषार किसी भी तरीके से अपनी अनों पर भेलकर उन्हें छुणा लेंगे. अेक दूसरे ने ये भश्वरा दिया के उन्हें शहर अदर कर दिया जअे. इस तरल कुरआन की तअलीम और इस्लाम की तअलीग मक्का में अंद हो जअेगी. ये सुनकर ठंवीस गुरसे में बोला के तुमहारी इस राय पर लअनत हो क्या तुमहें नहीं मअलूम के मुहम्मद (सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम) अणी मीठी मीठी आतें करते हैं. वो अपनी आतों से पूरे अरअ को अपना बना लेंगे और अेक अबरदस्त लशकर लेकर तुम पर हमला कर देंगे और तुमहें अपना गुलाम बना लेंगे. इस लिये उन्हें मक्का से निकालने की आत न करो.

સવાલ : અબૂ જહલ ને દાઝન્નદવા કી પંચાયત મેં કયા મશ્વરા દિયા?

જવાબ : દાઝન્નદવા કી પંચાયત મેં અબૂ જહલ ભી થા. ઉસને કહા કે એક રાય મેં પેશ કરતા હું જો અબ તક કિસી કો નહીં સૂઝી. સબ લોગ ઉસકી તરફ મુતવજ્જહ હો ગયે ઓર પૂછા કે બતાઓ વો રાય કયા હૈ? ઉસને કહા કે મેરી રાય યે હૈ કે : ‘હર કબીલે કા એક આદમી તલવાર લેકર તૈયાર હો જાએ ઓર સબ કે સબ મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ) પર હમ્લા કરકે ઉન્હેં મૌત કે ઘાટ ઉતાર દે, ઇસ તરહ પૂન કા જુર્મ હર કબીલે પર રહેગા, બનૂ હાશિમ સારે કબીલોં સે લળને કી તાકત નહીં રખતે. ઇસ લિયે વો ખૂબહા લેને પર રાઝી હો જાએંગે ઓર હમ અપને મકસદ મેં કામિયાબ હો જાએંગે. યે સુનકર ઇબ્તીસ બહુત ખુશ હુવા.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૬૮)

:: રસૂલુલ્લાહ કી હિજરત ::

સવાલ : રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને હિજરત કી તૈયારી કેસે ફર્માઈ?

જવાબ : જબ રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી ઉમ્મ તિરપન સાલ કી હુઇ તો અલ્લાહ તઆલાને હુકમ દિયા કે ઐ મહબૂબ ! આજ રાત આપ અપને બિસ્તર પર ન સોએં ઓર હિજરત કરકે મદીના તશરીફ લે જાએં. હુકમે ઇલાહી સુનને કે બા’દ ઠીક દોપહર કે વકત રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ અબૂ બક સિદ્દીક રદિયલ્લાહુ અન્હુ કે ઘર તશરીફ લે ગયે ઓર ઉનસે ફર્માયા કે ઘરવાલોં કો એક તરફ કર દો કુઇ મશ્વરા કરના હૈ. હઝરત અબૂ બક સિદ્દીક રદિયલ્લાહુ અન્હુ ને અર્ઝ કી યા રસૂલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ! યહાં આપકી અહલિયા (આઇશા) કે અલાવા ઓર કોઇ નહીં હૈ. આપને ફર્માયા : ‘અબૂ બક ! અલ્લાહ તઆલા ને મુઝે હિજરત કી ઇજ્ઝત દે દી હૈ.’ અબૂ બક સિદ્દીક રદિયલ્લાહુ અન્હુ ને અર્ઝ કિયા યા રસૂલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ! મુઝે સાથ ચલને કી ઇજ્ઝત દે. આપને મંઝૂર ફર્માયા ફિર હઝરત અબૂ બક સિદ્દીક રદિયલ્લાહુ અન્હુ ને અર્ઝ કિયા કે યે ઉટનિયાં હૈ જિન્હેં મેં ને ઇસી દિન કે લિયે ખિલા પિલાકર ખૂબ ફર્મા કિયા હૈ. યા રસૂલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ! ઇનમેં સે એક કુબૂલ ફર્માઈએ. રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને એક ઉટની કુબૂલ ફરમા લી. લેકિન ઉસકી કીમત અદા ફર્મા દી. હઝરત અબૂ બક સિદ્દીક રદિયલ્લાહુ અન્હુ કી બળી સાહબઝાદી હઝરત અસ્મા રદિયલ્લાહુ અન્હાને સામાને સફર દુઝસ્ત કિયા. ઉસકે બા’દ રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને અબ્દુલ્લાહ બિન ઉરૈકિત નામી કાફિર કો ઉજરત પર રેહનુમાઇ કે લિયે નોકર રખ લિયા જો રાસ્તોં કા માલિર થા. આપને દોનોં ઉટનિયાં ઉસકે હવાલે કર દી, ઓર ફર્માયા કે તીન દિન કે બા’દ ઇન ઉટનિયોં કો લેકર ગારે ધૌર કે પાસ ચલે આના. યે ઇન્તેઝામ કરને કે બા’દ રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ઘર તશરીફ લે આએ.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૭૦)

સવાલ : શબે હિજરત રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને અપને બિસ્તર પર સો જાને કા હુકમ કિસે દિયા?

जवाब : दाइ-नदवा की पंचायत में हुये इस्ते के मुताबिक रात में कुड़फ़ारे ने रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम का हुजरा मुबारक घेर लिया और ठस ठन्तेऊार में बैठ गये के आप हुजरे से भाँर निकलें तो आप पर हम्ला किया ज़ये. कुड़फ़ारे मक्का अगरये रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम के ज़नी दुश्मन थे लेकिन आपकी सव्याँठ और दयानतदारी पर भरपूर अयेतेमाद करते थे, ठस लिये वो अपने कीमती सामान रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम के पास अतौरे अमानत रभते थे. रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने उअरत मौला अली को बुलाया और धरशाद इर्माया के : 'अली रदियल्लाहु अन्हु ! आज रात काँरि मुजे क्तल करने आयेगे और मुजे अल्लाह तआला की ज़निअ से लिँजरत का हुकम हो युका है, आज रात तुम मेरे बिस्तर पर सो ज़ना और सुण्ड को इलां इलां को ये अमानतें दे कर तुम भी मदीना यले आना.' उअरत अली रदियल्लाहु अन्हु ने अैसा ही किया. उअरत अली रदियल्लाहु अन्हु ने रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम के मुकाबले में अपनी ज़न की कोँध परवाह नही की, और ठन्मीनान के साथ रात भर ये सोय कर सोते रहे के ज़अ हमारे आका सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने ये इर्मा दिया है के अमानतें देकर मदीना यले आना तो मेरा यकीन है के ठस रात कोँध मुजे नुकसान नही पलेंया सकता.

(रसूले मुप्तार, पेज नं. ७१)

सवाल : गारे पौर के अंदर उअरत अबू अक सिदीक रदियल्लाहु अन्हु के साथ क्या वाकिआ पेश आया?

जवाब : लिँजरत की रात रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम अपने घर से निकले मुठी भर आक ली और सुरये यासीन की ठभितदाँठ आयतें पणुकर कुड़फ़ारे मक्का के सरों पर डाल दी और उनके दरमियान से निकल गये. मश्वरे के मुताबिक उअरत अबू अक सिदीक रदियल्लाहु अन्हु भी अपने घर निकले और दोनों उअरात रात की तारीकी में मदीना की तरफ़ यल पणे. मक्का से तकरीबन यार या पाँच मील के फ़ारसे पर अेक पहाण है जिसे पौर केहते है उसमें अेक ढोल ढो गारे पौर के नाम से मशहूर है उसमें रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम और उअरत अबू अक सिदीक रदियल्लाहु अन्हु ने पनाह ली.

गारे पौर में पलते उअरत अबू अक सिदीक रदियल्लाहु अन्हु द्वाभिल हुये. गार की सड़ाँठ की अपनी यादर झाण-झाण कर गार के सुराभों को अंदर किया. फिर रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम को बुलाया आप तशरीफ़ ले गये और सिदीके अकबर रदियल्लाहु अन्हु के जानु पर सर रभकर आराम इर्माने लगे. अेक सुराभ अंदर न हो सका था उस पर सिदीके अकबर रदियल्लाहु अन्हु ने अपना पाँव लगा दिया, उस सुराभ में अेक साँप था, उसने उअरत सिदीके अकबर रदियल्लाहु अन्हु को काट लिया, आपने ठस प्याल से अपने पाँव को उरकत नही दी के कही रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम के आराम में पलत न पैदा हो. लेकिन दद की शिदत की वजह से आँभों से आंसू ज़री हो गये. अंदर कतरे रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम के इप्सार मुबारक पर टपके जिसकी वजह से आप बेदार हो गये, और

सिद्धीके अकबर रदियल्लाहु अन्हु को रोता देभा तो पूछा अबू भक ! क्या हुवा? क्यूं रो रहे हो? आपने अर्ज की या रसूलल्लाह सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ! सांपने उस लिया है. रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने ज़म्भ पर अपना लुआभे दहन (थूक) लगा दिया जिसकी वजह से हर्द झीरन पतम हो गया.

(रसूले मुप्तार, पेज नं. ७३)

सवाल : गारे पौर में रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की अल्लाह तआला ने कुङ्कुरे मकका से कैसे डिङ्कजत इर्माँठ?

जवाब : रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम तीन रात गारे पौर में रहे. उजरत अबू भक सिद्धीक रदियल्लाहु अन्हु के सालभज्जदे अब्दुल्लाह रदियल्लाहु अन्हु रोजाना रात में गार के मुंहु पर सोते और सुब्ह सवेरे उठकर मकका अले जाते, और पता लगाते के कुँरेश क्या तदबीरें कर रहे हैं, और दिन भर की ज़भरें आकर रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम को सुनाते. उजरत अबू भक सिद्धीक रदियल्लाहु अन्हु के गुलाम आभिर बिन कुँरेश रदियल्लाहु अन्हु कुछ रात गये बकरीयां लेकर आते और दोनों उजरत दूध पी लेते. धर काङ्कुरें ने ज़भ आपको हुजरे में नही पाया तो तलाश शुङ्गु कर दी, मकका के धर्द गिर्द देभा यहां तक के गारे पौर तक भी पहोंये. कुँरेश के कदमों की आलट पाकर सिद्धीक रदियल्लाहु अन्हु ने अर्ज किया 'या रसूलल्लाह सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ! अब काङ्कुरे बिल्कुल करीब आ गये हैं, अगर थोणी सी भी नजरें जुका दें तो झीरन हमें देभ लेंगे.' रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने धर्शाद इर्माँया : 'अबू भक ! धभराओ नही अल्लाह हमारे साथ है.' ये सुनकर सिद्धीके अकबर रदियल्लाहु अन्हु को धत्मीनान हो गया. अल्लाह तआला ने अपने रसूल की डिङ्कजत इर्माँठ वो धस तरह के गार के मुंहु पर मकणी ने जाला बना दिया और अक किनारे पर कभूतरी ने अंउ दे दिये, ये देभकर मकका के काङ्कुरे ये केहते हुये वापस हो गये के अगर धस गार में कोध गया होता तो न यहां मकणी का जाला होता न कभूतरी अंउ देती.

(रसूले मुप्तार, पेज नं. ७३)

सवाल : सुराका का वाङ्किया भयान करो.

जवाब : मकका वाले ज़भ रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम को तलाश कर थक हार गये तो आम अेअलान कर दिया के जो कोध मुहम्मद (सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम) बिन अब्दुल्लाह को गिरङ्कितार करके लायेगा उसे सो सुर्भ उठों का धनआम दिया जायेगा. धर रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम गार से निकलने के बाद भराभर चलते रहे, दूसरे दिन मकामे कुँदह में पहोंये कर आराम किया. ज़भ आप वहां से आगे बण्हे तो मकका का मशहूर शहसवार सुराका बिन मालिक बिन नुअ्मषम पीछा करता नजर आया. घोणा दौणाता हुवा करीब पहोंये गया. अबी हम्ला ही करनेवाला था के उसके घोणेने ठोकर पाठ और वो नीचे गीर पणा. लेकिन सो उठ का धनआम कोध मय्मूली धनआम नही था, उसने ङ्कुरे घोणे को अेण लगाठ. धस भर्तबा भी घोणे ने ठोकर पाठ और वो ज़मीन पर गिर पणा. लेकिन धनआम की लालच से मज्भूर था. ङ्कुरे घोणा दौणाया धस भर्तबा घोणे के पांव

जमीन में घुटनों तक घस गये ये देम कर सुराका बहुत धबराया, पौध से कांपने लगा और समझ गया के ये मुआमला कुछ और है। उसने रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलैयही वसल्लम से अमान की इर्याद की। सुराका की लायारी देमकर आपको उस पर रहम आ गया और दूआ इर्मा दी तो जमीन ने उसके घोणे के पांव छोण दिये। उसके भा'द सुराका ने अर्ज किया के अमन का परवाना लिप दिया जाये, आपने एजरत अबू बक सिद्दीक रदियल्लाहु अन्हु को हुकम दिया तो उन्होंने लिपकर दे दिया। और पुद्द मदीना की तरफ बगहते रहे। सुराका परवाना लेकर वापस हुवा। सुराका के दिल में रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलैयही वसल्लम की अजमत भैठ चुकी थी। कुछ वक्त के भा'द सुराका ने अपने कभीले के बहुत से लोगों के साथ इस्लाम कुबूल कर लिया।

(रसूले मुप्तार, पेज नं. ७५)

:: मदीना में जल्वाहगरी ::

सवाल : रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलैयही वसल्लम ने पेहली मस्जिद कहां बनाई?

जवाब : मदीना वालों को रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलैयही वसल्लम की आमद की ખबर पहले ही हो चुकी थी, वो जणी महब्बत के साथ रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलैयही वसल्लम की तशरीफ आवरी का इन्तेजार कर रहे थे। रोजाना शहर के बाहर आते और दिन बगहते तक इन्तेजार करके बते जाते। एक रोज जैसे ही इन्तेजार करके लोग वापस हो रहे थे के अचानक एक यहूदीने आवाज दी, 'अै पलटने वालो ! देमो देमो जिनका तुम इन्तेजार कर रहे थे वो आ गये। अब क्या था उसकी आवाज सुनते ही सारे लोगों के खेहरों पर पुशी की लहर दोग गध, उन्होंने अपने अपने बदन पर हथियार सब लिये और रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलैयही वसल्लम के इस्तिकबाल के लिये पलट पणे। मदीना मुनव्वरा से तकरीबन तीन मील के इस्ते पर एक छोटी सी बस्ती है जिसका नाम कुबा है। यहां मुसलमानों के मुअज्ज कभीले आबाद थे और कुलधूम जिन इहम उनके सरदार थे। रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलैयही वसल्लम उन्होंने के घर महेमान हुवे। एजरत अली रदियल्लाहु अन्हु मक्का से मक्कावालों की अमानतें दे कर कुबा पहोंये वो भी उनके महेमान हुये। उसी दौरान रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलैयही वसल्लम ने एक मस्जिद की बुनियाद डाली जो आज तक मस्जिदे कुबा के नाम से मशहूर है। ये इस्लाम की पेहली मस्जिद है।

(रसूले मुप्तार, पेज नं. ७६)

सवाल : रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलैयही वसल्लम ने जुम्मा की पेहली नमाज कहां अदा इर्माई?

जवाब : रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलैयही वसल्लम ने १४ दिन कुबा में कयाम इर्माया उसके भा'द आपने जुम्मा के दिन मदीना मुनव्वरा का इप किया। अबी बनू सालिम के मुहल्ले में पहोंये थे के नमाजे जुम्मा का वक्त हो गया रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलैयही वसल्लम ने उसी मुहल्ले में जुम्मा की नमाज अदा इर्माई और ये जुम्मा की पेहली नमाज थी।

सवाल : मदीना मुनव्वरा में रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलैयही वसल्लम की

आमद पर अन्सार की बख्शीयोंने क्या पण्डा?

जवाब : मदीना मुनव्वरा जैसे जैसे करीब होता जाता जनिपारों के अंदर जोश और होसला बण्डता जाता. कुभा से मदीना मुनव्वरा तक हर कभीले के मुयऊज लोग दो कतार बांध कर भणे थे. आप जिस कभीले के पास से गुजरते लोग प्वालिश करते के रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम हमारे यहां कयाम इर्मायें. आप उनका शुक्रिया अदा करते हुये और दुआयें देते हुये आगे बण्डते यले जाते. जब रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम मदीना में दाबिल हुये तो उस वक्त हर शम्स मारे पुशी के झूले नही समा रहा था, और पुशी में अन्सार की बख्शीयों ने ये अशआर पण्डे.

तलयल् बद्दु अलयना, भिन पनिय्यातिल् वदाठ,
वजभश शुकु अलयना, मा द्या लिल्लालि दाठ.

तर्जमा : वदाय् की घाटीयों से हम पर चौदहवीं रात का आंठ तुलूय् हुवा, हम पर अल्लाल का शुक्र वाजिब है, जब तक कोठे दाठ अल्लाल की जनिब द्यवत देता रहे.

(रसूले मुप्तार, पेज नं. ७७)

सवाल : मदीना मुनव्वरा में रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम किसके मेहमान हुये और वहां कितना कयाम इर्माया?

जवाब : मदीना मुनव्वरा में सबकी तमन्ना थी के रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम हमारे मेहमान बनने हमारे घर को जिनत बप्शों रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम 'कस्वा' नामी उटनी पर सवार थे हर आदमी उटनी की लगाम पकणकर अपने घर की तरफ ले जाना चालता था. मगर आपने सबकी प्वालीशों पर नजर करते हुये एशाद इर्माया के उटनी की लगाम छोड़ दो अल्लाल का हुकम जहां का लोग उटनी वाली बैठे लगेंगी. जहां आज मस्जिदे नब्वी शरीफ है उसके पास हजरत अबू अय्यूब अन्सारी रदियल्लाहु अन्हु का घर था, पुदा का करना के उटनी उन्ही के घर के सामने बैठे गए. अब हजरत अबू अय्यूब अन्सारी रदियल्लाहु अन्हु की पुशी का ठिकाना न रहा क्यूं के रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम उनके मेहमान होने वाले थे. उनहोंने रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम का सामान जल्दी जल्दी उठाकर अपने घर में रखा. आपका मकान दो मंजिला था, आपने उपरवाली मंजिल रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम को पेश की लेकिन रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने मिलने जुलने वालों का लिहाज करते हुये नीचे की मंजिल पसंद इर्माये. हजरत अबू अय्यूब अन्सारी रदियल्लाहु अन्हु दोनों वक्त आपकी भिदमत में जाना बेजते और जो बय जाता तबईक समऊकर मियां भीवी दोनों उसे जा लेते. रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने हजरत अबू अय्यूब अन्सारी रदियल्लाहु अन्हु के मकान पर सात महीने कयाम इर्माया.

(रसूले मुप्तार, पेज नं. ७८)

:: मस्जिदे नबवी की ताअमीर ::

सवाल : मदीना शरीफ में मस्जिदे नबवी कहां बनी और शुइय में उसका

किष्वा किस तरङ्ग था?

जवाब : रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की मदीना मुनव्वरा में तशरीफ़ आवरी के आ'द मदीना मुनव्वरा में मुसलमान जमाअत के साथ नमाज पण्ड सकेँ ऐसी कोठ जगल नहीं थी. इस लिये अेक मस्जिद की ज़रूरत थी, ज़रूरत अबू अय्यूब अन्सारी रहियल्लाहु अन्हु के मकान के सामने अेक ખाली ज़मीन थी जहां रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की उठनी बैठी थी. ये ज़मीन बनू नज़्ज़ार के दो यतीम बच्चों की थी. रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने उस ज़मीन को मस्जिद के लिये पसंद इर्माया. उन बच्चोंने ये ज़मीन मस्जिद के लिये नज़्ज़ करनी ख़ाही लेकिन रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने ज़रूरत अबू बक़ सिदीक रहियल्लाहु अन्हु के माल से उसकी कीमत अदा की. या आपने अेक अन्सारी को उसकी कीमत अदा करने का हुक़्म दिया. रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने अपने हस्ते मुबारक से मस्जिदे नबवी का संगे बुनियाद रखा. अब क्या था ! काम तेज़ी के साथ शुर्अ् लो गया, कोठ छिट लो रहा है, कोठ ज़मीन बराबर कर रहा है, कोठ दीवार बना रहा है. यहां तक के हमारे और सारे कायनात के आका जनाबे मुहम्मदरसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम बी सहाबा के साथ साथ छिट उठा उठा कर लाते. शुर्अ् में मस्जिदे नबवी का किष्वा बैतुल मुकद्दस की तरङ्ग था.

(रसूले मुप्तार, पेज नं. ८०)

सवाल : मस्जिदे नबवी किन थिजों से बनाई गई थी और उसकी लंबाई योणाई किन्नी थी?

जवाब : मस्जिदे नबवी कय्यी छिटों की दीवार, ખबूर के तनों का सुतून और उस पर ખबूर ही के पत्तों की छत से बनाई गई थी. बारिश होती तो छत टपकने लगती इर्शा पर कियण लो ज़ती. सहाबाने इर्शा पर कंकरियां बिछादी थी ताके कियण से बचा जा सके. मस्जिदे नबवी हर तरल की बुनियादी ज़ेबो ज़िनत से पाक थी. मस्जिदे नबवी की लंबाई ६० गज और योणाई ५४ गज थी. पहले उसका किष्वा बैतुल मुकद्दस की तरङ्ग था लेकिन जब किष्वा बढल कर पान अे का'बा लो गया तो का'बा मुखज्जमा की तरङ्ग उसका किष्वा बना दिया गया जो आज तक बरकरार है.

सवाल : 'असहाबे सुफ़्फ़ा' किन को कडा जाता है?

जवाब : अरबी ज़बान में यभूतरे को 'सुफ़्फ़ा' कडा जाता है तो 'असहाबे सुफ़्फ़ा' का भयूना हुवा यभूतरे पर रेहने वाले. मस्जिदे नबवी के सलन में अेक किनारे पर अेक यभूतरा था, उस पर खबूर के पत्तों से छत बना दी गई थी. ये उन गरीब मुसलमानों का ठिकाना था जिनका कोठ घरबार न था. वो जंगल से लकणियां काट कर लाते और गुज़र बसर करते. अकषर रसूले क़रीम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम उनके पाने का छन्तेजाम इर्माते और दयवत में अपने साथ ले ज़ते वो रातों में लिपना पण्डना सीपते और रसूले क़रीम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम से हदीषें सुनकर याद

કરતે. યહી લોગ કરીબ કે ઇલાકો મેં તબ્લીગ કે લિયે ભેજે જતે ઇન્હી લોગોં કો ‘અસ્લાબે સુફ્ફા’ કહા જતા હૈ.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૮૧)

:: મુવાખાત (ભાઈચારા) ::

સવાલ : ‘મુવાખાત’ કા મઅ્ના કયા હૈ?

જવાબ : એક શખ્સ કા દૂસરે કો ભાઈ બનાના ‘મુવાખાત’ કેહલાતા હૈ.

સવાલ : રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને અન્સાર ઓર મુહાજિરીન કે દરમિયાન ભાઈચારે કા રિશ્તા કયૂં કાઈમ કિયા?

જવાબ : જો મુસલમાન મક્કા સે હિજરત કરકે મદીના આએ ઉન્હેં મુહાજિર કહા જતા હૈ, ઓર મદીના કે મુસલમાન જિન્હોને મુહાજિરીન કી મદદ કી ઉન્હેં અન્સાર કહા જતા હૈ. મક્કા કે મુસલમાન બે સરો સામાની કે આલમ મેં અપને બાલ બચ્ચોં કો છોળકર દીન કી હિફાઝત કે લિયે મદીના આએ થે. ઇસ લિયે ઉન્હેં તન્હાઇ કા એહસાસ હોતા થા, યે લોગ અબ તક અન્સાર કે મેહમાન થે, અન્સાર દિલો જાન સે ઉનકી મહેમાન નવાઝી કરતે થે, લેકિન મુહાજિરીન દેર તક કિસી કે સહારે નહી રેહના ચાહતે થે, યે લોગ તાજિર થે ઓર અપને હાથ કી કમાઇ ખાના પસંદ કરતે થે. ઇસ લિયે અબ યે ઝરૂરત મહસૂસ હુઇ કે ઉનકી કમાઇ કે લિયે કોઇ ઇન્તેઝામ કિયા જાએ. યે ઝરૂરત પૂરી કરને કે લિયે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને સોચા કે અન્સાર ઓર મુહાજિરીન કે દરમિયાન ભાઈ-ભાઈ કા રિશ્તા કાઈમ કર દિયા જાએ તાકે ઉનકી તન્હાઇ દૂર હો જાએ ઓર કમાઇ કા ઝરિયા મુહય્યા હો સકે.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૮૩)

સવાલ : રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને અન્સાર ઓર મુહાજિરીન કે દરમિયાન કિસ તરહ ભાઈચારે કા રિશ્તા કાઈમ કિયા?

જવાબ : એક દિન રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ અન્હુ કે ઘર મેં તમામ અન્સાર ઓર મુહાજિરીન કો જમઅ્ કિયા ઓર અન્સાર કો મુખાતબ કરકે ઇશાદ ફર્માયા કે ‘યે મુહાજિરીન તુમહારે ભાઈ હૈ.’ ફિર મુહાજિરીન ઓર અન્સાર મેં સે એક એક કો બુલાતે ઓર ફર્માતે કે ‘યે ઓર તુમ ભાઈ-ભાઈ હો.’ મદીના કે મુસલમાનોં કો રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ સે ઇત્ની સચ્ચી મુહબ્બત થી કે આપ જિસ ચીઝ કા ભી હુકમ દેતે અન્સાર ઉસે ફૌરન બજા લાતે. જબ ઉન્હેં રસૂલ ઓર રસૂલ કે દીન સે મુહબ્બત થી તો રસૂલ કે કાઈમ કિયે હુએ રિશ્તે કો દિલ સે કયૂં ન કબૂલ કરતે. ઇસ તરહ રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને હઝરત અનસ બિન માલિક રદિયલ્લાહુ અન્હુ કે ઘર મેં અન્સાર ઓર મુહાજિરીન કે દરમિયાન ભાઈચારે કા રિશ્તા કાઈમ ફર્માયા.

સવાલ : અન્સાર ને ભાઈચારે કે રિશ્તે કો કેસે નિભાયા?

જવાબ : અન્સાર ને ભાઈચારે કે રિશ્તે કો ખૂબ અચ્છી તરહ નિભાયા. અન્સાર અપને મુહાજિર ભાઈ કો ઘર લે ગએ. ઘર કા સારા સામાન સામને લાકર રખ દિયા ઓર કહા કે આપ હમારે ભાઈ હૈં ઇસ લિયે ઇન સામાનોં મેં સે આઘા આપકા હૈ ઓર આઘા

हमारा यहां तक के घर और भेती में भी आधा आधा कर दिया. उनके दरमियान हकीकी भाठयों से भी जयादा मुलुब्बत हो गठ थी. जिसकी भिषाल दुनिया की किसी भी तारीफ में नहीं मिलती.

(रसूले मुप्तार, पेज नं. ८४)

:: गजव-अे-अद्रे ::

सवाल : 'गजव अे अद्रे' का नाम कैसे पणा?

जवाब : मदीना मुनव्वरा से तकरीबन ८० मील के फ़ास्ते पर अेक जगह है. वहां अेक कुवां था जिसके मालिक का नाम 'अद्रे' था ठसी वजह से उसका नाम 'अद्रे' पण गया. यूँके उसी मकाम पर हकको आतिल की मशहूर जंग एठ. जिसकी वजह से उसे 'गजव अे अद्रे' कहा जाने लगा.

सवाल : 'गजव अे अद्रे' क्यूं पेश आया?

जवाब : कुफ़ारे मक्का मुसलमानों के पून के प्यासे थे, मदीना मुनव्वरा यले जाने के आ'द भी वो मुसलमानों पर जुल्म करते रहे. रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने उनके जुल्म से नज्मत हासिल करने के लिये उनके तिज्जरीती काइले पर हम्ला करने का फ़ैसला किया, उसी दौरान कुफ़ारे कुरैश का तिज्जरीती काइला अबू सुफ़ियान की सरभराली में मुल्के शाम गया हुवा था. यूँके मक्का से शाम जाने का रास्ता मदीना से गुजरता है ठस लिये अबू सुफ़ियान ने मुसलमानों से अतरा मइसूस करते हुअे मक्का में अबर भेज दी के तुम हमारी मदद के लिये पहोंयो कही अैसा न हो के मुसलमान हमारा काइला लूट लें. कुफ़ारे मक्का मुसलमानों के जनी दुश्मन तो थे ही मौकअ् पाते ही अबू जहल की सरभराली में अेक अबरदस्त लशकर मदद के लिये रवाना हो गया, उसके पहोंयने से पहले ही अबू सुफ़ियान ने रास्ता बदल कर मक्का की राह ली और मक्का पहोंय कर अबर भेज के तुम लोग वापस यले आओ हमारा काइला सलामती के साथ मक्का पहोंय युका है. अबू जहल ने कहा जण हम निकल चुके हैं तो अगैर जंग किये वापस नहीं जायेंगे. अबू जहल ने अद्रे के मकाम पर अपना पैमा डाल दिया और मुसलमानों ने भी अेक तरफ़ अपना पैमा नसब कर दिया. ठस तरह 'गजव अे अद्रे' का वाकिया पेश आया.

(रसूले मुप्तार, पेज नं. ८०)

सवाल : 'गजव अे अद्रे' में मुसलमानों की तअ्दाद कितनी थी और काइर कितने थे?

जवाब : 'गजव अे अद्रे' में मुसलमानों की तअ्दाद तीन सो तेरा (३१३) थी उनमें अकषर बेसरो सामान थे. मुसलमानों के पास सिर्फ़ तीन घोणे, सतरा उट, और आठ तलवारें थी. मुकाबले में काइरों की तअ्दाद अेक हज़ार (१०००) से जयादा थी और उनमें सभ के सभ जंगी असलहों से लेस थे.

सवाल : 'गजव अे अद्रे' कब हुवा और उस दिन हुजूर सरवरे आलम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने अल्लाह तआला की बारगाह में किस तरह दुआ की?

जवाब : 'गजव अे अद्रे' १७ रमजानुल मुबारक हिजरी सन २ में जुम्हा के दिन

હુવા. ઉસ દિન સુબહ કે વકત દોનોં ફોજોં આમને સામને હુઇ હુઝૂર સરવરે આલમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને અલ્લાહ તઆલા કી બારગાહ મેં દુઆ ફર્માઇઃ : ‘મૌલા કરીમ ! યે ચંદ મુસલમાન યહાં તેરા નામ બલંદ કરને કે લિયે આએ હૈં, અગર આજ યે મુઠ્ઠી ભર મુસલમાન ફના કે ઘાટ ઉતર ગએ તો ફિર કયામત તક દુનિયા મેં કોઇ તેરા નામ લેવા બાકી ન રહેગા. ઐ મૌલા ! તૂને જિસ મદદ કા વચ્ચદા કિયા થા ઉસે પૂરા ફર્મા ઔર હમે અપના ફઝલ અતા ફર્મા.’

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૯૧)

સવાલ : ‘ગઝવ એ બદ્ર’ મેં જંગ કેસે શુઝૂઅ હુઇ?

જવાબ : અરબ કે કાઇદે કે મુતાબિક પહલે ફરદન - ફરદન જંગ હુઇ. સબસે પહલે કુફરાર કા સિપેહ સાલાર ઉત્બા બિન રબીઆ અપને ભાઇ શયબા ઔર બેટે વલીદ કો લેકર મુકાબલે મેં આયા. ઇસ્લામી ફૌજ સે તીન અન્સાર હજરત ઔફ, હઝરત મુઆઝ ઔર હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન રવાહા (રદિયલ્લાહુ અન્હુમ) મુકાબલે મેં નિકલે.

ઉત્બા ને ચિલ્લાકર કહા : ‘મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ) ! હમ ઇન કિસાનોં સે કયા લજો, યે હમારે જોળ કે નહી, કુરૈશી નૌજવાનોં કો હમારે મુકાબલે મેં ભેજીયે.’

તબ રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને હઝરત હમ્ઝા, હઝરત મૌલા અલી ઔર હઝરત ઉબેદા રદિયલ્લાહુ અન્હુમ કો હુકમ દિયા જબ યે હઝરાત મેદાને જંગ મેં પહોંચે તો ઉત્બાને કહા : ‘હાં ! યે લોગ હમારે જોળ કે હૈ. જંગ શુઝૂઅ હુઇ. મુન્તહિદીને ઇસ્લામ ઇમાની બહાદુરી કે સાથ દુશ્મનોં કા ઐસા મુકાબલા કિયા કે બદ્ર કી ઝમીન દહલ ગઇ. હઝરત હમ્ઝા રદિયલ્લાહુ અન્હુ ને ઉત્બા કો ઔર હઝરત મૌલા અલી રદિયલ્લાહુ અન્હુ ને વલીદ કો કતલ કર દિયા મગર હઝરત ઉબેદા રદિયલ્લાહુ અન્હુ કો શયબા ને સપ્ત ઝખમ લગા દિયા. વો ઝખ્મોં કી તાબ ન લાકર ઝમીન પર બૈઠ ગએ યે મંઝર દેખ કર હઝરત મૌલા અલી રદિયલ્લાહુ અન્હુ જલ્દી સે લપકે ઔર શયબા કો એક હી વાર મેં ઝમીન પર ઢેર કર દિયા. ઉસકે બા’દ આમ જંગ શુઝૂઅ હો ગઇ ઔર દોનોં ફૌજે આપસ મેં એક દૂસરે સે ગુથ ગઇ બાળી હી ઘમસાન કી જંગ હુઇ ઔર મુસલમાનોં કો ફત્લ મિલી.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૯૨)

સવાલ : ‘ગઝવ એ બદ્ર’ મેં કિત્ને મુસલમાન શહીદ હુએ?

જવાબ : ‘ગઝવ એ બદ્ર’ મેં કુલ ૧૪ મુસલમાન શહીદ હુએ ઉનમેં ૬ મુહાજિર ઔર ૮ અન્સાર થે. ઉનકે મુબારક નામ યે હૈ.

મુહાજિરીન શોહદા કે નામ : (૧) હઝરત ઉબેદા બિન હારિષ (૨) હઝરત ઉમેર બિન અબી વકકાસ (૩) હઝરત ઝુશિમાલીન ઉમેર બિન અબ્દે અમ્ર (૪) હઝરત આકિલ બિન અબી બુકૈર (૫) હઝરત મિહજબ (૬) હઝરત સફવાન બિન બયઝા રદિયલ્લાહુ અન્હુમ

અન્સાર કે શોહદા કે નામ : (૧) હઝરત સઅદ બિન ખયશમા (૨) હઝરત મુબશિશર બિન અબ્દુલ મુન્ઝર (૩) હઝરત હારિષા બિન સુરાકા (૪) હઝરત મુઅવ્વઝ બિન અફરા (૫) હઝરત ઉમેર બિન હમામ (૬) હઝરત રાફિઅ બિન

मुअल्ला (७) उअरत औइ बिन अइरा (८) उअरत यजीद बिन हारिष रदियल्लाहु अन्हुम

सवाल : 'गअव अे अद्र' में कित्ने काफ़िर मारे गये और कित्ने गिरफ़्तार हुये?

जवाब : 'गअव अे अद्र' में कुशैश के अणे अणे सरदार मारे गये जैसे उल्पा, शयबा, अबू जलल, उमथ्या बिन अल्फ़ वगैरा कुल ७० काफ़िर मारे गये. और ७० गिरफ़्तार हुये. केदियों से रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयली वसल्लम ने अदला नही लिया अल्के उनहें फ़िदया लेकर रिहा कर दिया. मालदार केदियों से नकद की सूरत में फ़िदया लिया और गरीब केदियों का फ़िदया ये रपा के वो मुसलमानों के दस दस अच्यों को लिअना पणलना सिपाहें.

(रसूले मुप्तार, पेज नं. ८२)

:: गअव-अे-उहद ::

सवाल : 'गअव अे उहद' क्यूं लुवा और कुइफ़ार के उभले की अबर सुनकर रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयली वसल्लम ने क्या किया?

जवाब : 'गअव अे अद्र' की हार के आ'द कुइफ़ार के होसले परत हो चुके थे लेकिन उनके दिलो में ठन्तेकाम की आग अणक रही थी. जोशे ठन्तेकाम ने उनहें चैन से नही बैठने दिया. अेक साल की जअरदस्त तैयारी के आ'द कुइफ़ारे कुशैश तीन उअर का लश्कर लेकर मदीना पर हमला करने के लिये रवाना हो गये. उअरत अब्बास रदियल्लाहु अन्हु जो भुइया तौर पर मुसलमान हो चुके थे और मक्का ही में रहेले थे. आपने अेक अत लिअकर रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयली वसल्लम को कुइफ़ार हमले की ठत्तेला कर दी. ये अबर सुनते ही रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयली वसल्लम ने अन्सारे मुहाजिरीन से भरवरा किया के गंग मदीना शहर के अंदर रेहकर लणी अये या आहर. अणे अुणहों ने राय दी के औरतों और अच्यों को किलये में मारफ़ूज कर दिया अये और गंग शहर के अंदर ही रेहकर लणी अये. मगर वो नौजवान सलापा जो किसी वजह से गअव अे अद्र में शरीक न हो सके थे और उनका ठमान गौश मार रहा था वो ठस आत पर अणे रहे के हम शहर से आहर निकल कर मेदान में दुरमनों से मुकाबला करेंगे. रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयली वसल्लम ने जब सअकी सुनली मकान में तशरीफ़ ले गये अथियार जेअे तन करके आहर आये और इर्माया के 'तुम जवां मदी के साथ मेदान में निकल पणो अगर सअ से काम लोगे तो तुमहें इतल उअर हासिल होगी.'

(रसूले मुप्तार, पेज नं. ८४)

सवाल : 'गअव अे उहद' कअ लुवा और उसे 'गअव अे उहद' क्यूं कला अता है?

जवाब : 'गअव अे उहद' १५ शव्वाल खिजरी सन उ अरोज शनीयर इज की नमाज के आ'द के लुवा. मदीना मुनव्वरा से तकरीअन उ मील की दूरी पर अेक पलाण है जिसे उहद कला अता है. अूके ये गंग उसी पलाण के दामन में लुठ थी ठस लिये ठस गंग को 'गअव अे उहद' कला अता है.

सवाल : 'गअव अे उहद' कित्ने मुसलमानों ने खिस्सा लिया और रसूले

अकरम सल्लल्लाहु अलयली वसल्लम ने औस, पजरज और मुडाजिरीन के जंडे किस को दिये?

जवाब : रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयली वसल्लम अेक एन्नर का लशकर लेकर मदीना मुनक्वरा से बाहर निकले. अब्दुल्लाह बिन उबय जो मुनाझिकों का सरदार था ये केल कर अपने तीन सो साथीयों को लेकर अलग हो गया के हमने मदीना शहर के अंदर रेह कर जंग की राय दी थी मगर मुहम्मद (सल्लल्लाहु अलयली वसल्लम) ने हमारी राय नहीं मानी इस लिये हम इस जंग में शरीक नहीं होंगे. इस तरह सिर्फ सात सो मुसलमान मुजलिहीन ने 'गजव अे उहद' में हिस्सा लिया. रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयली वसल्लम ने अन्सार के कबीला औस का जंडा एजरत उसैद बिन हुजैर रदियल्लाहु अन्हु को दिया, और अन्सार के दूसरे कबीला पजरज का जंडा एजरत हुबाब बिन मुन्जर रदियल्लाहु अन्हु को दिया और मुडाजिरीन का जंडा एजरत अली रदियल्लाहु अन्हु को दिया.

(रसूले मुफ्तार, पेज नं. ८५)

सवाल : 'गजव अे उहद' में जंग कैसे शुरुअ हुं?

जवाब : १५ शव्वाल हि. स. उ शनीयर के दिन इज की नमाज पण्डकर मेदाने उहद में रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयली वसल्लम ने मोरया बंदी शुरुअ इमाँठ. पीछे उहद पहाण था जिसमें अेक तंग रास्ता था जहां से दृश्मन हमला कर सकते थे इस लिये रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयली वसल्लम ने इस पर ५० सलाभा को मुतअय्यन इमाँथा और उनका अइसर एजरत अब्दुल्लाह बिन जुबैर रदियल्लाहु अन्हु को बनाया और उन्हें ये हिदायत इमाँठ के जंग में हम जूतें या हारे तुम लोग इस वकत तक वो जगल न छोणना जब तक के तुम्हें कला न जये. धर कुइफार ने भी सईं दुरस्त कर ली. अब दोनों इौबों आमने सामने हैं. सबसे पहले कुइफार की औरतें दइ बनते हुये निकली और अश्वार पण्ड - पण्ड के उन्हें जोश दिताने लगी. थोणी देर के आ'द लशकरे कुइफार का अलम परदार तल्ला बिन अपी तल्ला मेदान में आया और केलने लगा : 'क्यूं मुसलमानो ! क्या तुम में कोठ अैसा है जो मुजे दोअप में पलोयाये या वो पुद मेरी तलवार से जन्नत में पलोय जये.' ये गुजर में बरा हुवा जुम्ला सुनकर एजरत मौला अली रदियल्लाहु अन्हु ने गरजती हुं आवाज में कला : 'हां मैं हूं' आपने अपनी तलवार के अेक ली वार में उसका सर इाण दिया और वो जमीन पर ढेर हो गया. उसके आ'द उसका भाठ उषमान बिन अपी तल्ला मेदान में आया उसके मुकाबले में एजरत हमजा रदियल्लाहु अन्हु आये और उसके शाने पर अैसा जबरदस्त वार किया के तलवार रीठ की हई की काटती हुं कमर तक ज पलोयी. उसके आ'द आम जंग शुरुअ हो गठ मुजलिहीने इसलाम बणी हिलेरी और नं आजी के साथ लणते रहे यहां तक के मुशिकीन के पाँउ उभण गये मुसलमानों के हमलों ने उनके छक्के छुणा दिये.

(रसूले मुफ्तार, पेज नं. ८६)

सवाल : 'गजव अे उहद' में मुसलमानों का नुकसान क्यूं हुवा?

જવાબ : ‘ગઝવ એ ઉહદ’ મેં મુસલમાનોં કે હમ્લોં ને લશકરે કુફર કે છકકે છુળા દિયે. કુફર મેદાન છોળકર ભાગને લગે ઓર મુસલમાન ઉનકા પીછા કરને લગે. કુફર કી બદલવાસી ઓર મુસલમાનોં કા ફાતેહાના હમ્લા દેખકર વો પચાસ તીર અંદાઝ જો ઉહદ પહાળ કે તંગ રાસ્તે પર રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને મુતઅચ્ચન કિયે થે વો આપસ મેં એક દૂસરે સે કેહને લગે કે ચલો હમ ભી માલે ગનીમત લૂટને મેં શરીક હો જાએ અબ તો હમારી ફત્હ હો ગઈ હૈ. ઉનકે અફસર અબ્દુલ્લાહ બિન જુબૈર રદિયલ્લાહુ અન્હુ મનચ્ કરતે રહે ઓર રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી હિદાયત યાદ દિલાતે રહે લેકિન લોગોં ને ઉનકી એક ન સુની ઓર માલે ગનીમત લૂટને મેં લગ ગએ. ખાલિદ બિન વલીદ જો અબી મુસલમાન નહી હુએ થે ઓર કુફર કે લશકર મેં શામિલ થે, જબ ઉનહોં ને દેખા કે રાસ્તા ખાલી હો ગયા હૈ. તો મૌકચ્ કો ગનીમત સમઝકર ઉસ રાસ્તે સે મુસલમાનોં પર હમ્લા કર દિયા. હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન જુબૈર રદિયલ્લાહુ અન્હુ ને અપને બાકી સાથીઓં કે સાથ ઉનકા મુકાબલા કિયા લેકિન વો સબ કે સબ શહીદ કર દિયે ગએ. અબ કયા થા રાસ્તા સાફ હો ગયા ઓર કુફર મુસલમાનોં પર પીછે સે હમ્લા કરને લગે જબ મુસલમાનોં ને પલટ કર દેખા તો ઇસ તરહ બદલવાસ હો ગએ કે ઉનહેં અપને ઓર બેગાને કી ભી તમીઝ ન હો સકી ઓર મુસલમાનોં કી તલવારેં મુસલમાનોં પર હી ગિરને લગી. ઇસ તરહ ‘ગઝવ એ ઉહદ’ મેં મુસલમાનોં કો નુકસાન હો ગયા.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૯૭)

સવાલ : ‘ગઝવ-એ-ઉહદ’ મેં કાફિરોંને કયા અફવાહ ઉગાઈ ઓર ઉસ વકત મુસલમાનોં કા કયા હાલ થા ઓર હમારે આકા સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કો કહાં ચોટ આઈ?

જવાબ : ‘ગઝવ-એ-ઉહદ’ મેં ઇસ્લામી લશકર કે અલમબરદાર હઝરત મુસ્અબ બિન ઉબૈર રદિયલ્લાહુ અન્હુ એક કાફિર કે હાથોં શહીદ કર દિયે ગએ. યે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કે બહુત મુશાબેહ થે. કાફિરોં ને યે અફવાહ ઉગાઈ કે નઉજુબિલ્લાહ! મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ શહીદ કર દિયે ગએ. મુસલમાનોં ને જબ યે સુના તો બહુત પરેશાન હુએ. કુછ તો મેદાન છોળકર અલગ હો ગએ કે જબ હમારે આકા હી ન રહે તો હમ લળકર કયા કરેંગે, ઓર કુછ ને બળી હી દિલેરી ઓર બહાદુરી સે લળના શુરૂચ્ કર દિયા કે જબ હમારે આકા હી નહી રહે તો હમ જી કર કયા કરેંગે. લેકિન થોળી હી દેર કે બા’દ યે પતા ચલા કે મુસલમાનોં કે આકા જનાબે મુહમ્મદુરસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ સલામત હૈ તો યે સુનકર મુસલમાનોં કી જાન મેં જાન આઈ. રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કે ઇર્દ-ગિર્દ જાં નિષારોં કા પેહરા થા લેકિન એક બદ બખ્ત ને મજમચ્ ચીર કર રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ પર યૈસી તલવાર મારી કે ખુદ (લોહે કી ટોપી જો જંગ મેં પેહની જાતી હૈ) કી દો કળીયાં ચેહર એ મુબારક મેં ઘુસ ગઈ ઓર દો દનદાને મુબારક ભી શહીદ હો ગએ.

સવાલ : ‘ગઝવ એ ઉહદ’ મેં કિત્ને સહાબા શહીદ હુએ ઓર કિત્ને કાફિર મારે

गअे?

नवाब : 'गअव अे उलद' में सत्तर (७०) सलाभा शहीद हुअे और तेंतीस (३३) काफ़िर मारे गअे. शहीदों में अजर अमीर अम्मा रदियल्लाहु अन्हु की शहादत बणी अलम थी. रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम पर असका बणा अषर पणा, और अस पर यु तुरा के अबु सुफ़यान की बीवी ल्हिन्दा ने अजरत अमीर अम्मा रदियल्लाहु अन्हु का कलेन निकाल कर बया लिया था.

(रसूले मुफ़्तार, पेअ नं. ८८)

:: गअव—अे—बनी मुस्तलिक ::

सवाल : 'गअव अे बनी मुस्तलिक' कयूं हुवा?

नवाब : रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम को नव ये अबर मिली के कबील अे बनी मुस्तलिक का सरदार अरिष बिन अरार मुसलमानों से लणने की तैयारी कर रहा है. और मदीना शरीफ़ पर अम्ता करना आहतता है. तो रसूले करीम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने अजरत अैद बिन अरिषा रदियल्लाहु अन्हु को अपना अलीफ़ा बनाया, और फ़ुद कबीला बनी मुस्तलिक की तरफ़ अस्लामी लशकर लेकर रवाना हो गअे. आप सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने मुलाबिरीन का अलमअरदार अजर अबू बक़ सिदीक रदियल्लाहु अन्हु को बनाया और अन्सार का अंडा अजरत सअद बिन उबादा रदियल्लाहु अन्हु के अथ में दिया और अजरत उमर बिन अत्ताब रदियल्लाहु अन्हु अस दस्ते में थे जो लशकर के आगे चल रहा था.

सवाल : 'गअव अे बनी मुस्तलिक' कब हुवा?

नवाब : 'गअव अे बनी मुस्तलिक' उ शअबान अि.स. प को हुवा.

सवाल : 'गअव अे बनी मुस्तलिक' के सफ़र में अजूरे अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की कितनी बीवीयां साथ थीं?

नवाब : 'गअव अे बनी मुस्तलिक' के सफ़र में अजूरे अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की दो बीवीयां साथ थीं. अजरत आअशा सिदीका और दूसरी उम्मे सल्मा रदियल्लाहु अन्हुमा.

सवाल : 'गअव अे बनी मुस्तलिक' में अस्लामी लशकर का सामना कहां के आशिनदों से हुवा?

नवाब : 'गअव अे बनी मुस्तलिक' में रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम अस्लामी लशकर लेकर मकामे मुरैसीअ् पहोंये तो वहां के आशिनदों से अस्लामी लशकर का सामना हुवा?

(रसूले मुफ़्तार, पेअ नं. ८८)

:: गअव—अे—अहज़ाब ::

सवाल : 'गअव अे अहज़ाब' और गअव अे अंदक' ये नाम कैसे हुअे?

नवाब : अस नंग में मक्का के काफ़िरों के अलावा अरब के अलत से कबीलों ने अिस्सा लिया अस लिये अस नंग को 'गअव अे अहज़ाब' कहा जाता है. (अहज़ाब का मअ्ना है अलत सी नमाअतें) और यूके अस नंग में मदीना शरीफ़ के अई-अिई अंदक

भोदी गठ थी इस लिये इसको 'गजव अे षंदक' भी कडा जाता है.

सवाल : 'गजव अे अइजाब' क्यूं लुवा?

जवाब : रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयली वसल्लम ने मदीना शरीफ़ पलॉय कर यलूदियों से अपनी जनो माल की लिफ़ाजत का जो मुआहिदा किया था वो गंगे उलद के भा'द यलूदियों ने कुड़ारे मक्का से मिलकर तोणना शुअ्यू कर दिया था. कभीला अनू नजीर ने रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयली वसल्लम के उपर पथर गिराकर उन्हें शलीद करने की साजिश की थी मगर परवरदिगारे आलमने आपको उनकी नापाक साजिश से बचा लिया. उसकी सजा देने के लिये रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयली वसल्लम ने अनू नजीर पर लशकर कशी की. इस्लामी लशकर को देपकर यलूदी अपने किलयों के अंदर छुप गये और लशकरे इस्लाम ने किलयों का घेराव कर लिया. जब दो इफ़ते गुअर गये तो उन्होंने रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयली वसल्लम से दरपवास्त की के उन्हें मदीना छोणकर कली यले जाने की इज्जत दे दी जये. रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयली वसल्लम ने उन्हें इज्जत दे दी. ये लोग मदीन शरीफ़ से निकल गये. उनमें से कुछ षैबर पलॉये, जो उनका मरकज था. अब ये षैबर पलॉयकर पुद को ताकतवर और मजबूत समजने लगे. मक्कावालों से साज-भाज किया और उन्हें मुसलमानों से लणने के लिये आमादा किया. ये बातें 'गजव अे अइजाब' होने की वजह बनी.

(रसूले मुपतार, पेज नं. 101)

सवाल : 'गजव अे अइजाब' के मौके पर 'षंदक' (गणडा, गेडरी नाली) किस के भश्वरे से भोदी गठ और पुदाठ का काम किस तरह लुवा?

जवाब : 'गजव अे अइजाब' के मौके पर रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयली वसल्लम ने सलाभा अे किराम से भश्वरा किया के गंगे किस तरह लणी जये. उअरत सलमान इरसी रहियल्लाहु अन्हु ने भश्वरा दिया के मदीना शहर के ठई-गिई षंदक भोद दी जये. और मदीना शरीफ़ में रेहकर दुश्मनों से मुकाबला किया जये. इस भश्वरे पर सारे लोगों ने इत्तेफ़ाक कर लिया और षंदक की पुदाठ शुअ्यू हो गठ. इस गज अमीन इस इस आदमियों को भोदने के लिये दी गठ. पुद रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयली वसल्लम भी षंदक की पुदाठ में बराबर शरीक रहे. तकरीबन बीस दिन में ये षंदक तैयार लुठ. पुश डिस्मती से षंदक सिई अेक तरफ़ भोदनी पणी क्यूंके मदीना शरीफ़ के तीन तरफ़ मकानात और अजूरों के अंड थे और उन तीनों तरफ़ से इम्ले का कोठे इम्कान न था.

सवाल : 'गजव अे अइजाब' में मुसलमानों की तय्दाद क्या थी और काफ़िर कितने थे?

जवाब : 'गजव अे अइजाब' में मुसलमानों की तय्दाद तीन हजार (3000) थी और तकरीबन चौबीस हजार (24000) का अबरदस्त लशकर काफ़िरों का था.

(रसूले मुपतार, पेज नं. 102)

सवाल : 'गजव अे अइजाब' में गंगे कैसे शुअ्यू लुठ?

जवाब : षंदक तैयार हो जाने पर रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयली वसल्लम ने

औरतों और बरब्यों को किल्वे में मल्लूँ कर दिया. और तीन हजार का धस्लामी लश्कर लेकर सल्व्य पहाण के दामन में तशरीफ़ ले गये. सल्व्य पहाण आपकी पुश्त पर था और भंढक सामने, आपने मुहान्बरीन का जंडा हज़रत ज़ैद बिन हारिषा रदियल्लाहु अन्हु के हाथ में दिया और अन्सार का सिपेहसालार हज़रत सय्यद बिन उबादा रदियल्लाहु अन्हु को बनाया.

अरबवालों के लिये जंग अक़ अलुब थी. इस लिये के भंढक देभकर कुङ्कार हैरान रह गये. सोचने लगे के लणाए हो तो कैसे हो? दस्त बदस्त लणाए तो नहीं हो सकती. दोनों तरफ़ से तीर अंदाज़ी और पथथर बाजी शुङ्ग्य़ हूँ. दूश्मनोंने कौशिश की के किसी तरह भंढक को पार करके मुसलमानों पर हम्ला किया न्बये. लेकिन उन्की कौशिश नाकाम रही. अक़ तरफ़ से भंढक कुँह कम यौणी थी वहां से कुँह मुशिरकीन ने भंढक पार कर ली. उनमें से जो शप्स सभसे पहले आगे बण्डा वो उनका भस्ूर और बहादूर शहसवार अम्र बिन अब्दे वुद था उसने आगे बण्डकर तीन मर्तबा कहा 'कौन है जो मेरे मुकाबले में आये?' हर मर्तबा हज़रत मौला अली शेरै फ़ुदा रदियल्लाहु अन्हु ने जवाब दिया के मैं 'अली बिन अभी तालिब.' रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लमने आपको रोका के अै अली ! ये अम्र बिन अब्दे वुद है. हज़रत मौला अली रदियल्लाहु अन्हु ने अर्ज किया या रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ! मैं भूय ननता हुं के ये अम्र बिन अब्दे वुद है. लेकिन मैं उससे लणुंगा. ये सुनकर रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने अपनी पास तलवार 'जुलफ़िकार' हज़रत मौला अली रदियल्लाहु अन्हु के हाथ में दी और उनके सर पर अमाभा बांधा और हुआ इर्माँह : 'अै अल्लाह ! तू अली की मदद इर्माँ.' हज़रत मौला अली शेरै फ़ुदा रदियल्लाहु अन्हु मुन्बहद्वाना शान से मैदान में उतरे. इस तरह से 'गजव अे अहज़ाब' में जंग शुङ्ग्य़ हूँ.

(रसूले मुप्तार, पेज नं. 103)

सवाल : 'गजव अे अहज़ाब' के आगाज में हज़रत मौला अली शेरै फ़ुदा रदियल्लाहु अन्हु और अम्र बिन अब्दे वुद के दरमियान क्या गुफ़तगू हूँ?

जवाब : 'गजव अे अहज़ाब' के आगाज में ज़ब अम्र बिन अब्दे वुद ने मुसलमानों को ललकारा तब उससे जंग करने के लिये हज़रत मौला अली शेरै फ़ुदा रदियल्लाहु अन्हु मेदान में आये तब दोनों के दरमियान इस तरह से गुफ़तगू हूँ.

हज़रत मौला अली रदियल्लाहु अन्हु : 'अै अम्र बिन अब्दे वुद ! तू मुसलमान हो न्त.'

अम्र बिन अब्दे वुद : 'ये मुजसे हरगिज नहीं होगा.'

हज़रत मौला अली रदियल्लाहु अन्हु : 'लणाए से वापस यला न्त.'

अम्र बिन अब्दे वुद : 'ये भंज़ूर नहीं'

हज़रत मौला अली रदियल्लाहु अन्हु : 'तो फिर मुजसे लणने के लिये तैयार हो न्त.'

अम्र बिन अब्दे वुदने हंस कर कहा : 'मैं कभी ये सोच नहीं सकता था के हुनिया में कोए मुजको जंग की दय्यवत देगा.'

हज़रत मौला अली रदियल्लाहु अन्हु : 'लेकिन मैं तुजसे लणना चाहता हूँ'

अम्र बिन अब्दे वुद : 'आबिर तुमहारा नाम क्या है?'

हजरत मौला अली रदियल्लाहु अन्हु : 'अली बिन अबी तालिब.'

अम्र बिन अब्दे वुद : 'अै बतीबे ! तुम अबी अहुत ही कम उम्र हो, मैं तुमहारा पून बहाना पसंद नहीं करता।

हजरत मौला अली रदियल्लाहु अन्हु : 'लेकिन मैं तुमहारा पून बहाना पसंद करता हूँ.'

(रसूले मुप्तार, पेज नं. १०४)

सवाल : 'गजव अे अहज़ाब' में हजरत मौला अली शेरें पुद्दा रदियल्लाहु अन्हुने अम्र बिन अब्दे वुद का क्या उम्र किया?

जवाब : 'गजव अे अहज़ाब' में जब हजरत मौला अली शेरें पुद्दा रदियल्लाहु अन्हु और अम्र बिन अब्दे वुद के दरमियान गुफ्तगू हो रही थी तब अम्र बिन अब्दे वुद मारे गुरसे के आपे से बाहर हो गया। हजरत मौला अली शेरें पुद्दा रदियल्लाहु अन्हु पैदल थे, वो भी मारे जोश में घोणे से नीचे उतर पणा और घोणे के पाँउ काट कर आगे बणहा और हजरत मौला अली शेरें पुद्दा रदियल्लाहु अन्हु पर भरपूर वार किया। ये वार इतना सप्त था के तलवार ढाल और अमामा को काटती हुँ पेशानी पर न लगी। जम्भ अहुत गेहरा नहीं लगा मगर उसका निशान जिन्दगी भर पेशानी पर बाकी रहा। अब हजरत मौला अली शेरें पुद्दा रदियल्लाहु अन्हु ने ललकारा कर कहा : 'अे अम्र बिन अब्दे वुद ! संभल न अब मेरी बारी है.' ये कह कर शेरें पुद्दा रदियल्लाहु अन्हु ने औसा जबरदस्त वार किया के तलवार उसके काँधे को काटती हुँ कमर से नीचे उतर गइ और वो जमीन पर ढेर हो गया। इस तरह हजरत मौला अली शेरें पुद्दा रदियल्लाहु अन्हु ने उसे जहन्नम में पहुँचा दिया।

सवाल : 'गजव अे अहज़ाब' किस तरह अत्म हुवा?

जवाब : 'गजव अे अहज़ाब' में जब काफ़िरों ने अपने बहानुओं को गाजर मुली की तरह कटते देखा तो उनके लोश उण गये, मैदान छोणकर भाग निकले और पंढक के उस पार न कर पनाह ली। कुड़कार ने तकरीबन अेक महीने तक महीना शरीफ़ का मुहासरा किया। उस वकत सप्त सर्दी का जमाना था। अेक रात जोर का तूफ़ान आया और काफ़िरों के जैमे उणण गये, युल्हों पर से हाँडियां उलट पलट गइ कुड़कार बढ हवास हो गये। सुब्ह लोते ही सरदारे कुरैश अबू सुफ़ियान ने मक्का की राह ली और दूसरे कबीले जो उनके साथ थे वो भी वापस अले गये। इस तरह 'गजव अे अहज़ाब' जे नतीज अत्म हुवा।

(रसूले मुप्तार, पेज नं. १०५)

:: सुल्हे हुदेबिया ::

सवाल : 'सुल्हे हुदेबिया' क्यूँ और कब पेश आई और उसमें मुसलमानों की तअदाद कितनी थी?

जवाब : 'सुल्हे हुदेबिया' तारीजे इस्लाम का अेक अहुत ही अहम और इस्ला कुन वाकिया है। वो इस तरह पेश आया के मुसलमानों को मक्का छोणे जमाना गुजर गया था, वो पान अे का'बा के तवाफ़ और उसकी जियारत के लिये जेताब थे, वो केहते थे

કે અલ્લાહ તઆલા વો દિન કબ દિખાએગા કે હમ અપને બાપ દાદા કી યાદગાર કો દેખ સર્કેંગે. મુસલમાનોં કી ઇસ તળપ કો દેખકર રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને ઝિલ્કઅદા હિ.સ. ૬ મેં ચૌદા સો (૧૪૦૦) મુસલમાનોં કે સાથ ઉમરા કા એહરામ બાંધા ઓર મકકા કી તરફ રવાના હો ગએ. ચૂકે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કો યે અદેશા થા કે કહી કુફર હમેં ઉમરા ન કરને દેં ઓર હમારા રાસ્તા રોક લેં ઇસ લિયે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ઉનકે ઝુલ્મ સે બચતે બચાતે મકામે હુદેબિયા મેં પહોંચે ઓર વહી પળાવ ડાલ દિયા. વહાં સે મકકા એક દિન કા રાસ્તા હે. વહાં પહોંચ કર રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને દેખા કે કુફર મકકા જંગ કે લિયે આમાદા હે ઓર ઇધર કા હાલ યે હે કે સબ લોગ એહરામ બાંધે હુએ હેં ઇસ હાલત મેં જૂએં મારના ભી ગુનાહ હે તો કિસી સે જંગ કેસે કી જા સકતી હે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમને હાલાત કા જાઇઝા લેને કે બા'દ યે ફેસ્લા કિયા કે કુફર મકકા સે સુલહ કર લી જાએ. ઇસ કામ કે લિયે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને હઝરત ઉખ્માન ગની રદિયલ્લાહુ અન્હુ કો મકકા ભેજ તાકે કુફર મકકા સે સુલહ કી બાત કરેં.

(રસૂલે મુપ્તાર, પેજ નં. ૧૦૮)

સવાલ : 'બૈઅતે રિઝવાન' કિસે કેહતે હૈ?

જવાબ : જબ રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમને હઝરત ઉખ્માન ગની રદિયલ્લાહુ અન્હુ કો સુલહ કે લિયે મકકા ભેજ તબ આપને મકકા પહોંચ કર રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી તરફ સે કુફર મકકા કો સુલહ કા પૈગામ દિયા, લેકિન કુફર મકકાને ઉનકી એક ન સુની ઓર ઉનસે કહા કે આપકો તવાફે કા'બા ઓર સફા વ મરવા કી સઇ કી ઇજાઝત હે લેકિન હમ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કો મકકા મેં દાખિલ નહી હોને દેંગે. ઉનકી યે બકવાસ સુનકર હઝરત ઉખ્માન ગની રદિયલ્લાહુ અન્હુ ને કહા : 'યે નહી હો સકતા કે હમારે આકા હુદેબિયા મેં રેહ જાએં ઓર ઉખ્માન અકેલા ઉમરા કરલે. ઐ કુફર મકકા ! જન લો કે જબ તક મેરે આકા ઉમરા નહી કરેંગે મેં ભી નહી કર સકતા.' ઇસ પર કુછ બાત બળી તો કુફર મકકા ને હઝરત ઉખ્માન ગની રદિયલ્લાહુ અન્હુ કો મકકા મેં રોક લિયા, ઓર હુદેબિયા મેં યે બાત મશહૂર હો ગઇ કે ઉખ્માન શહીદ કર દિયે ગએ હૈ. જબ રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કો ઇસ કી ખબર મિલી તો આપને ફર્માયા કે : 'ઉખ્માન કે ખૂન કા બદલા લેના હમ પર ઝરૂરી હૈ.' આપ એક બબૂલ કે દરખત કે નીચે બેઠ ગએ ઓર સહાબા સે ફર્માયા કે : 'ઐ મેરે સહાબા ! તુમ લોગ મેરે હાથ પર ઇસ બાત કી બૈઅત કરો કે અખીર દમ તક તુમ મેરે જાનિષાર ઓર વફાદાર રહોંગે.' તમામ સહાબા ને બચક ઝબાન અર્ઝ કિયા : 'યા રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ! હમ આપકે સાથ જાનિષારી ઓર વફાદારી કા અહદ કરતે હેં ઓર આપકે દસ્તે મુબારક પર બૈઅત કરતે હેં.' ઇસ બૈઅત કો બૈઅતે રિઝવાન કહા જાતા હૈ. જિસકા ઝિક્ક કુર્આન મજીદ મેં હૈ.

(રસૂલે મુપ્તાર, પેજ નં. ૧૧૦)

સવાલ : 'બૈઅતે રિઝવાન' કે બા'દ કુફર કયું ઘબરાએ ઓર ઉન્હોને કિસકો

સુલહ કે લિયે ભેજા ઓર હુદબિયા મેં મુસલમાનોં ઓર કાફિરોં કે દરમિયાન જો સુલહ હુઈ ઉસકી શરતેં કયા થી ઓર ઈસ સુલહ કો કયા કહા જતા હે?

જવાબ : ‘બેઅતે રિઝવાન’ કે બા’દ મુસલમાનોં કો યે મઅ્વૂમ હુવા કે શહાદતે ઉષમાન રદિયલ્લાહુ અન્હુ કી ખબર ગલત હૈ ઓર કુફર કો જબ ‘બેઅતે રિઝવાન’ કી ખબર હુઈ તો વો ઘબરાએ ઓર સુહૈલ બિન અમ્ર કો અપની તરફ સે કાસિદ બનાકર ભેજા કે વો જાકર મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ બિન અબ્દુલ્લા સે સુલહ કર લે. હુદબિયા મેં મુસલમાનોં ઓર કાફિરોં કે દરમિયાન જો સુલહ હુઈ ઉસકી શરતેં યે થી. (૧) મુસલમાન ઈસ સાલ ઉમરા કિયે બગૈર વાપસ ચલે જાએ. (૨) આઇન્દા સાલ ઉમરા કે લિયે આએ, ઓર સિફ્ત ત્રીન દિન મક્કા મેં રેહકર વાપસ ચલે જાએ. (૩) તલવાર કે સિવા કોઈ દૂસરા હથિયાર લેકર ન આએ, ઓર તલવાર ભી નિયામ કે અંદર થેલે વગૈરા મેં બંદ હો. (૪) મક્કા મેં જો મુસલમાન પહલે સે મુકીમ હૈં ઉનમેં સે કિસી કો અપને સાથ ન લે જાએ, ઓર મુસલમાનોં મેં સે કોઈ મક્કા મેં રેહના ચાહતા હૈ તો ઉનકો ન રોકે. (૫) કુફર યા મુસલમાન મેં સે કોઈ શખ્સ અગર મદીના ચલા જાએ તો વાપસ કર દિયા જાએ લેકિન અગર કોઈ મુસલમાન મદીને સે મક્કા ચલા આએ તો વાપસ નહી કિયા જાએગા. (૬) અરબ કે કબીલોં કો ઇખ્તિયાર હોગા કે વો ફરીકિન મેં સે જિસ કે સાથ ચાહેં દોસ્તી કા મુઆહિદા કર લે. ઈસ સુલહ કો ‘સુલહે હુદબિયા’ કહા જતા હૈ.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૧૧૧)

સવાલ : ‘સુલહે હુદબિયા’ સે મુસલમાનોં કો કયા ફાઈદા હુવા?

જવાબ : ‘સુલહે હુદબિયા’ બજાહિર મુસલમાનોં કે ખિલાફ થી. કુઈ સહાબા કો ઈસ તરહ દબ કર સુલહ કરને પર બળા તઅજ્જુબ ભી હુવા. મગર ઈસ સુલહ સે મુસલમાનોં કો બળા ફાઈદા હુવા. તબ્લીગે ઇસ્લામ કી આઝાદી મિલ ગઈ, ઓર ઇસ્લામ કે સિલસિલે મેં કાફિરોં કો કુઈ સોચને સમજને કા મોકઅ્મ ભી મિલ ગયા ઈસકા અષર યે હુવા કે દો સાલ કે અંદર અંદર મક્કા કે ઘર ઘર મેં ઇસ્લામ પહોંચ ગયા ઓર લોગ જૌક દર જૌક ઇસ્લામ મેં દાખિલ હોને લગે.

મુઆહિદે કે મુતાબિક રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ એક સાલ બા’દ અપને સહાબા કે સાથ બળી શાનો શૌકત કે સાથ મક્કા મેં દાખિલ હુએ ઓર ઉમરા કિયા. જબ રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કો કુરૈશ કી તરફ સે કુઈ ઇત્મિનાન હુવા તો દૂસરે મુલ્કોં મેં ભી ઇસ્લામ પહોંચાને કા મોકઅ્મ મિલા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને મુહર્રમ હિ.સ. ૭ મેં અરબો અજમ કે બાદશાહોં કે નામ દઅ્વતી ખુતૂત ભેજે જિનકે નામ યે હૈં (૧) ‘હિરકલ’ બાદશાહે કેસરો રૂમ (૨) ‘ખુસ્રો પરવેઝ’ બાદશાહે ઇરાન (૩) ‘મુકૂકિસ’ અઝીઝે મિસ્ર (૪) ‘નજ્જારી’ બાદશાહે હબ્શા (૫) ‘હોઝા’ બાદશાહે યમામા (૬) ‘હારિષ ગરસ્સાની’ વાલી એ ગરસ્સાન. ઇનમેં સે કુઈ ને ઇસ્લામ કુબૂલ કિયા ઓર કુઈ ને ઇસ્લામ તો કુબૂલ નહી કિયા લેકિન ઇસ્લામ ઉનકે મુલ્કોં મેં પહોંચ ગયા જિસ કા અરઘા અષર ઝાહિર હુવા.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૧૧૨)

:: गजव-ओ-जैबर ::

सवाल : 'जैबर' कहां आबाद था और उसके मशहूर किल्लों के नाम क्या थे?

जवाब : 'जैबर' मदीना शरीफ़ से तकरीबन तीन सो बीस (उरु) किलोमिटर उत्तर की तरफ़ आबाद था. ये शहर अरब में यहुदियों का सभसे जणा भरकउ था. यहां यहुदियों के जलुत से मजबूत किल्ले थे. उनमें से आठ जलुत मशहूर थे. उनके नाम ये है. (१) कुतैबा (२) नाथम (३) शक (४) कभूस (५) नतात (६) सअ्यू (७) वतीज (८) सुलालिम. हकीकत में ये आठों किल्ले आठ महल्लों की तरह थे, ठन्ही के मज्भूमे को 'जैबर' कहा जाता था.

सवाल : 'गजव ओ जैबर' क्यूं हुवा और जैबर जते वकत रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लमने मदीना पर किसको हाकिम बनाया?

जवाब : 'गजव ओ जैबर' ठस लिये हुवा के सलले हुदेबिया के आ'द मुसलमान कुफ़र की तरफ़ से तो मुतमठन हो गये थे लेकिन यहुदियों की तरफ़ से उनहे हर वकत भतरा लालिक रहता था. भंदक की नाकामी और मदीना से जनु नजीर की जिला वतनी (शहर से बाहर किये जाने) की वजह से उनके हिलों में ठन्तेकाम की आग भणक रही थी. आभिरकार यहुदियोंने मदीना शरीफ़ पर हमला करने की तैयारी शुज़् कर दी और मुसलमानों को नस्तो नाबूद करने की धान ली. रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम को जब ये जबर मिली तो आप सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम उनका हमला रोकने के लिये सोला सो (१६००) सहाजा का लश्कर लेकर जैबर की तरफ़ रवाना हो गये और मदीना पर हजरत सिबाअ् बिन अरकुता को हाकिम मुकरर कर दिया.

(रसूले मुप्तार, पेज नं. ११३)

सवाल : 'गजव ओ जैबर' किस तरह शुज़् हुवा और रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लमने किन किन सहाजा के हाथों में जंडा दिया था?

जवाब : ठस्तामी लश्कर सुजुह होते जैबर शहर में पहोंया तो देभते ही यहुदियों ने शेर मयाया के मुहम्मद सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम बिन अब्दुल्लाह लश्कर लेकर आ गये. यहुदी जंग के लिये तैयार हो गये. मुसलमान भी शेर की तरह मैदान में इद पणे. सभसे पहले किल्ला नाथम इतह हुवा और उसके आ'द दूसरे किल्ले भी इतह हुये. ठस तरह 'गजव ओ जैबर' शुज़् हुवा. रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लमने पहले दिन हजरत अबू बक़ सिद्दीक रदियल्लाहु अन्हु को जंडा देकर ठस्तामी इौज को यण्हाठ के लिये बेज मगर यहुदियों ने ठन्ना सप्त मुकाबला किया के ये लोग किल्ले के दरवाजे तक न पहोंय सके और शाम हो गठ. दूसरे दिन रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने हजरत उमर रदियल्लाहु अन्हु को जंडा अता इर्माया. आपने जणी ही हिलेरी और जवां मदी के साथ उनका मुकाबला किया मगर काम्याबी हासिल न हो सकी. रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने ठशाद इर्माया के कल में अक जैसे शप्स के हाथ में जंडा हूंगा जिसके हाथ पर अल्लाह तआला इत्ल देगा. सुजुह हुठ तो सारे सहाजा ये तमन्ना लेकर हाजिर हुये के ये ठज्जतो शर्इ हमको हासिल हो. लेकिन रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने ठशाद इर्माया :

‘अली कहां है?’ लोगोंने अर्ज किया : ‘या रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम !
 उनकी आंभ में तकलीफ़ है.’ आपने उन्हें बुलवाया और उनकी आंभ में अपना
 लुआभे दहन (थूक) लगा दिया और हुआ इमार्थ तो झीरन जैसी राहत महसूस हुई के
 जैसे आंभ में अपना कभी तकलीफ़ ही नहीं थी. इसके बाद रसूले अकरम सल्लल्लाहु
 अलयही वसल्लम ने उजरत अली रहियल्लाहु अन्हु के हाथ में अपना वो अलम
 दिया जो उजरत आठशा सिद्दीका रहियल्लाहु अन्हा की सियाह यादर से तैयार किया
 गया था. उजरत अली रहियल्लाहु अन्हु पर्यंभे इस्लाम लेकर आगे बण्डे और किल्या
 कभूस के पास पहल्यकर यहूदियों को इस्लाम की द्ख्यवत दी.

(रसूले मुप्तार, पेज नं. ११४)

सवाल : मरहम कौन था उसके और उजरत मौला अली शेरें जुदा रहियल्लाहु
 अन्हु के दरमियान क्या गुफ्तगू हुई?

जवाब : मरहम यहूदियों का सभसे बणा बलादुर था. वो किल्या कभूस में रहला
 था. जब उजरत मौला अली शेरें जुदा रहियल्लाहु अन्हु अलम लेकर मैदान में आये
 तो मरहम अपनी बलादुरी के गुजर में ये केहते हुये आगे बण्डा : ‘जैबर पूब
 ननता है के मैं मरहम हूं, अस्लहा पोश हूं, जबरदस्त बलादुर हूं और तबुर्जेकार हूं.’
 जवाब में उजरत मौला अली शेरें जुदा रहियल्लाहु अन्हु ने कहा : ‘मैं वो हूं के मेरे
 मां ने मेरा नाम हेदर यन्नी शेर रखा है. मैं कछार के शेर की तरह हैबतनाक हूं.’

सवाल : उजरत मौला अली शेरें जुदा रहियल्लाहु अन्हु ने मरहम का काम किस
 तरह तमाम कर दिया?

जवाब : उजरत मौला अली शेरें जुदा रहियल्लाहु अन्हु का जवाब सुनकर मरहम ने
 बणे ही तमताराक के साथ आगे बण्डकर उजरत मौला अली शेरें जुदा रहियल्लाहु
 अन्हु पर वार किया मगर उजरत मौला अली शेरें जुदा रहियल्लाहु अन्हु ने पलटकर
 जैसा जबरदस्त वार किया के जुल्फिकारे हेदरी मरहम की जुद (लोहे की टोपी जो
 उभूमन सिपाही बंग में पहनते है) और सर को काटती हुई दांतो तक उतर गठ और
 मरहम वही जमीन पर ढेर हो गया.

(रसूले मुप्तार, पेज नं. ११५)

सवाल : जैबर के किल्या ‘कभूस’ पर मुसलमानों ने किस तरह इत्द हासिल
 की?

जवाब : उजरत मौला अली शेरें जुदा रहियल्लाहु अन्हु के अेक ही वार में यहूदियों
 का सभसे बणा बलादुर मरहम वही जमीन पर ढेर हो गया. उसकी लाश को जमीन
 पर तणपते हुये दैभकर यहूदी झीज उजरत मौला अली शेरें जुदा रहियल्लाहु अन्हु पर
 अेक साथ टूट पणी. मगर जुल्फिकारे हेदरी बिजली की तरह उनपर गिरती रही.
 जिसकी वजह से उनके बलुत से और बलादुर मौत के घाट उतर गये. दौराने बंग
 उजरत मौला अली शेरें जुदा रहियल्लाहु अन्हु टूट गठ, आपने आगे बण्डकर किल्या
 कभूस का दरवाजा उभाण लिया और कवाण को ढाल बनाकर उस पर द्खशमनों का वार
 रोकते रहे, और शुन्नअतो बलादुरी के साथ लणते लणते जैबर के किल्या कभूस पर
 इत्द हासिल कर ली. और इस तरह से मुसलमानों की पूरे जैबर पर इत्द हो गठ.

જો દરવાજા હઝરત મૌલા અલી શેરે ખુદા રદિયલ્લાહુ અન્હુ ને દૌરાને જંગ ઉખાળા થા વો ઇત્ના બળા ઔર વઝની થા કે બા'દ મેં ચાલીસ નૌજવાન ભી ઉસે ન ઉઠા સકે.

સવાલ : 'ગઝવ એ ખેબર' મેં કિત્ને મુસલમાન શહીદ હુએ ઔર કિત્ને યહૂદી મારે ગએ?

જવાબ : 'ગઝવ એ ખેબર' મેં પંદરા (૧૫) મુસલમાન શહીદ હુએ ઔર તિરાન્વે (૯૩) યહૂદી મારે ગએ.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૧૧૬)

:: જંગે મુઅતા ::

સવાલ : 'જંગે મુઅતા' ક્યૂં હુવી ઔર ઇસે 'જંગે મુઅતા' ક્યૂં કહા જતા હૈ?

જવાબ : મુલ્કે શામ મેં એક જગહ હૈ જિસકા નામ 'મુઅતા' હૈ. યહાં મુસલમાનોં ઔર ઇસાઇયોં કે દરમિયાન એક ઝબરદસ્ત જંગ હુઇ થી ઇસ લિયે ઇસે 'જંગે મુઅતા' કહા જતા હૈ. ઇસ જંગ કા સબબ યે હુવા કે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને તબ્લીગે ઇસ્લામ કે લિયે અમીરે ખુસરા કે નામ હઝરત હારિષા બિન ઉમૈર રદિયલ્લાહુ અન્હુ કે ઝરીએ એક ખત રવાના ફર્માયા. રાસ્તે મેં બલ્કા કે બાદશાહ શુરહબીલ બિન અમ્ર ગરસાની જો અમીરે ખસરા કે માતહત થા રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કે કાસિદ (ખત લે જાને વાલે) કો બળી બેદદ્દી કે સાથ કતલ કર દિયા. જબ ઇસ હાદ્દથે કી ખબર રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કો હુઇ તો આપ બહુત રંજાદા હુએ. ચૂકે કાસિદ કા કતલ કરના બહુત બળા જુર્મ થા. ઇસ લિયે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમને ત્રીન હઝાર કા ઇસ્લામી લશ્કર તૈયાર કરકે રવાના ફર્માયા ઔર હઝરત ઝૈદ બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ અન્હુ કો ઉસ ફૌજ કા સિપહસાલાર મુકર્રર ક્રિયા ઔર ઇશાદ ફર્માયા કે ઝૈદ બિન હારિષા શહીદ હો જાએ તો જઅફર બિન અબી તાલિબ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સિપહસાલાર હોંગે ઔર જઅફર બિન અબી તાલિબ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ભી શહીદ હો જાએ તો અબ્દુલ્લાહ બિન રવાહા રદિયલ્લાહુ અન્હુ કમાન સંભાલેંગે ઔર અગર અબ્દુલ્લાહ બિન રવાહા રદિયલ્લાહુ અન્હુ ભી શહીદ હો જાએ તો લોગ જિસકો ચાહે અમીર ચુન લે.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૧૧૭)

સવાલ : 'જંગે મુઅતા' કે લિયે લશ્કર કો રવાના કરતે વકત રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને સિપહસાલાર ઔર મુસલમાનોં કો કયા હિદાયત ફર્માઈ?

જવાબ : 'જંગે મુઅતા' કે લિયે લશ્કર કો રવાના કરતે વકત રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને સિપહસાલાર હઝરત ઝૈદ બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ અન્હુ ઔર મુસલમાનોં કો હિદાયત ફર્માઈ કે : 'વહાં તુમહેં કુછ લોગ ગિરજાઓં મેં ઇબાદત કરતે હુએ મિલેંગે ઉન્હેં ન છેળના, ઔરતોં, બચ્ચોં ઔર ખુણહોં કો કતલ ન કરના, કિસ્સી દરખ્ત કો ન કાટના. ઔર આપને લશ્કર કે સિપહસાલાર હઝરત ઝૈદ બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ અન્હુ કો ખુસૂસી હુકમ ફર્માયા કે : 'હમારે કાસિદ હારિષ બિન ઉમૈર રદિયલ્લાહુ અન્હુ કી શહાદત ગાહ મેં જાઓ પહલે વહાં કે કુફર કો ઇસ્લામ કી દખ્વત દો. અગર વો ઇસ્લામ કુબૂલ કર લેતે હૈ તો ઠીક હૈ વરના ઉનસે જંગ કરો. ઇસ

હિદાયત કે બા'દ રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને લશ્કર કો રવાના કિયા.

સવાલ : 'જંગે મુઅતા' કિસ તરહ શુરૂઅ હુઈ?

જવાબ : ઇસ્લામી લશ્કર જબ મકામે મુઅતા મેં પહોંચા તો વહાં મુન્નહિદીનને દેખા કે તકરીબન દો લાખ કી તઅદાદ મેં ઇસાઇયોં કા એક ઝબરદસ્ત લશ્કર મુસલમાનોં સે જંગ કે લિયે તૈયાર હૈ. મુસલમાનોંને સોચા કે ઇત્ને બળે લશ્કર કા બલા યે તીન હઝાર મુસલમાન કયા મુકાબલા કર સકતે હૈં લેકિન મુસલમાન અલ્લાહ કા નામ લેકર મૈદાન મેં ઉતર પળે. રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી હિદાયત કે મુતાબિક પહલે લશ્કર કે સિપહસાલાર હઝરત ઝૈદ બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ અન્હુ ને આગે બળહકર ઇસાઇ લશ્કર કો ઇસ્લામ કી દઅવત દી. મગર કુફરાર ને ઇસકા જવાબ નેઝોં ઔર તલવારોં સે દિયા યે મંઝર દેખકર મુસલમાન બી મૈદાને મેં ફૂદ પળે ઔર ઘમાસાન કી જંગ શુરૂઅ હો ગઇ.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૧૧૮)

સવાલ : 'જંગે મુઅતા' મેં મુસલમાનોં કો કિસ તરહ ફતહ હાસિલ હુઈ?

જવાબ : 'જંગે મુઅતા' મેં ઘમાસાન કી જબ જંગ શુરૂઅ હુઈ તબ અમીરે લશ્કર હઝરત ઝૈદ બિન હારિષા રદિયલ્લાહુ અન્હુ ને ઘોળે સે ઉતર કર પૈદલ જંગ કરના શુરૂઅ કર દિયા ઔર બળી હી દિલેરી કે સાથ લળતે હુએ જમે શહાદત નોશ ફર્માયા. આપકી શહાદત કે બા'દ હઝરત જઅફર બિન અબી તાલિબ રદિયલ્લાહુ અન્હુને ઝંડા હાથ મેં લે લિયા. આપને બી બળી બલાહુરી કે જોહર દિખાએ, ઔર લળતે લળતે જબ આપકા દાહના (જમણા) હાથ કટ ગયા તો આપને ઝંડા બાએ (ડાબે) હાથ મેં લે લિયા, ઔર આગે બળહતે રહે જબ આપકા બાયાં (ડાબા) હાથ બી કટ ગયા તો આપને ઝંડા ગોદ મેં લે લિયા ઔર ઉસી હાલત મેં શહાદત સે સરફરાઝ હુએ. ઉસકે બા'દ હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન રવાહા રદિયલ્લાહુ અન્હુને પરચમે ઇસ્લામ સંબાલા ઔર દુશ્મનોં કે નર્ગે મેં ઘુસ કર બળી જવાં મદીં કે સાથ ઉનકા મુકાબલા કિયા ઔર શહીદ હો ગએ. ઉસકે બા'દ લોગોં કે મશવરે સે હઝરત ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ અલમબરદાર બનાએ ગએ. આપને જંગી તદબીરોં સે ઇસાઇયોં કે છકકે છુબા દિયે, ઔર ઇસ્લામી લશ્કર કો ઉનકે નર્ગે સે નિકાલ લિયા. ઇસ તરહ અલ્લાહ તઆલાને અપને ફઝલ સે ઉસ છોટે લશ્કર કો ઇત્ની બળી ફૌજ પર નિહાયત શાનદાર ફતહ અતા ફર્માઇ.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૧૧૯)

સવાલ : 'જંગે મુઅતા' કા નકશા રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમને મદીના મેં સહાબા એ કિરામ કે દરમિયાન કેસા બયાન ફર્માયા?

જવાબ : 'જંગે મુઅતા' મેં ખુદા કે ફઝલ સે મૈદાને જંગ કા પૂરા નકશા રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કે સામને થા. ઉઘર જંગ જરી હૈ ઔર ઇઘર મદીના શરીફ મેં રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ બળે હી રંજો ગમ કે સાથ સહાબા એ કિરામ કી મેહફિલ મેં ઇશાદ ફર્મા રહે હૈ કે : 'ઝૈદને ઝંડા લિયા વો શહીદ કર દિયે ગએ. ફિર જઅફરને ઝંડા લિયા વો બી શહીદ કર દિયે ગએ. અબ ઝંડા ખુદા

કી તલવારોં મેં સે એક તલવાર ખાલિદ બિન વલીદ કે હાથ મેં હૈ.’ રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ યે ખબરેં સહાબા એ કિરામ કો સુનાતે જ્ઞ રહે થે ઔર આપકી આંખોં સે આંસૂ જરી થે.

સવાલ : ‘જંગે મુઅતા’ મેં કિત્ને મુસલમાન શહીદ હુએ ઔર કિત્ને કાફિર મારે ગએ?

જવાબ : ‘જંગે મુઅતા’ મેં બારહ (૧૨) મુસલમાન શહીદ હુવે, ઔર બહુત સે કાફિર મારે ગએ.

સવાલ : ‘જંગે મુઅતા’ કો ‘સરચ્યા’ કયૂં કહા જાતા હૈ?

જવાબ : ‘જંગે મુઅતા’ મેં રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ બજાતે ખુદ શરીક ન થે ઇસ વજહ સે ઇસ જંગ કો ‘સરચ્યા’ કહા જાતા હૈ.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૧૨૦)

:: ઇત્હે મક્કા ::

સવાલ : ‘સુલ્હે હુદેબિયા’ કા મુઆહદા (કરારનામા) કુરૈશને કિસ તરહ તોળ દિયા?

જવાબ : ‘સુલ્હે હુદેબિયા’ કી શરતોં મેં સે એક શર્ત યે બી થી કે અરબ કે કબીલોં મેં જો કબીલા કુરૈશ કે સાથ રેહના ચાહે કુરૈશ કે સાથ રહે ઔર જો કબીલા મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ બિન અબ્દુલ્લાહ કે સાથ રેહના ચાહે ઉનકે સાથ રહે. યુનાંચે કબીલા બની બિહ્ને કુરૈશ કે સાથ દોસ્તી કરતી ઔર કબીલા બની ખુઝાઆને રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ સે સમઝોતા કર લિયા. યે દોનોં કબીલે મક્કા કે કરીબ આબાદ થે, ઔર ઉનકે દરમિયાન એક ઝમાને સે દુશ્મની ચલી આ રહી થી.

હુદેબિયા કી સુલ્હે સે જંગ તો રૂક ગઇ લેકિન કુફરાર અંદર હી અંદર પક રહે થે. આખિરકાર ત્રીન સાલ કે બા’દ બની બિહ્ને બની ખુઝાઆ સે પુરાના બદલા લેને કે લિયે ઉનપર ઝબરદસ્ત હમ્લા કર દિયા ઔર ઉનહેં બળી બેદર્દી કે સાથ કત્લ ક્રિયા કુરૈશ કે લોગોંને ઇસ સિલસિલે મેં બની બિહ્ કા મુકમ્મલ સાથ દિયા. ગોયા કુરૈશને અપની ઇસ હરકત સે ‘સુલ્હે હુદેબિયા’ કા મુઆહદા તોળ દિયા. કયૂંકે બની ખુઝાઆ રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ સે સમઝોતા કરકે ઉનકે સાથી બન ચુકે થે, ઇસ લિયે બની ખુઝાઆ પર હમ્લા કરના રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ પર હમ્લા કરને કે બરાબર થા. ઇસ તરહ ‘સુલ્હે હુદેબિયા’ કા મુઆહદા કુફરારને તોળ દિયા.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૧૨૧)

સવાલ : કુરૈશને અબૂ સુફિયાન કો મદીના કયૂં ભેજા?

જવાબ : કબીલા બનૂ ખુઝાઆ કા સરદાર અબ્ર બિન સાલિમ ખજાઇ ચાલીસ આદમિયોં કે સાથ ફરિયાદ લેકર રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાજિર હુવા. જબ રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કો કબીલા બનૂ ખુઝાઆ કે લોગોં કે કત્લ કી ખબર હુઇ તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમને કુરૈશ કે પાસ કાસિદ ભેજા ઔર યે ત્રીન શર્તે પેશ કી કે ઇનમેં સે કોઇ એક શર્ત કુરૈશ

મંજૂર કર લેં. (૧) બનૂ ખુઝાઝ્યા કે મકતૂલોં કા ખૂં બહા દિયા જાએ. (૨) કુરૈશ બનૂ બિઠ્ઠ કી હિમાયત સે અલગ હો જાએ. (૩) એઝ્લાન કર દિયા જાએ કે હુદેબિયા કા મુઆહિદા ટૂટ ગયા. જબ યે શર્તે ઉનકે સામને રખી ગઈ તો કુર્તા બિન અબ્દે અમ્રને કુરૈશ કી તરફ સે કહા : ‘ન હમ બનૂ ખુઝાઝ્યા કે મકતૂલોં કા ખૂં બહા હૈંગે, ઔર ન બનૂ બિઠ્ઠ કી હિમાયત ઉઠાએંગે. હાં ! તીસરી શર્ત મંજૂર કરતે હૈ કે અબ સે હુદેબિયા કા મુઆહિદા ટૂટ ગયા.’ લેકિન બા’દ મેં કુરૈશ કો એહસાસ હુવા કે યે ગલત હો ગયા. યે હમારે હી હકક મેં ખતરે કી ઘંટી હૈ. કુરૈશને અબૂ સુફિયાન કો મદીના ઇસ લિયે ભેન્તા કે વો હુદેબિયા કા મુઆહિદા જિસકો તોળને કા એઝ્લાન કર દિયા ગયા થા ઉસે દુબારા તાઝા કર લેં. કુરૈશ કે કેહને પર અબૂ સુફિયાન મદીના તો ઝરૂર આએ લેકિન ઉનકી સારી કૌશિશ નાકામ રહી.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૧૨૨)

સવાલ : ‘મુફ્ઝઝહરાન’ નામી મકામ પર ઇસ્લામી લશ્કર કે કયામ કા મંજૂર પેશ કરો.

જવાબ : કુરૈશને જબ મુઆહિદા તોળ દિયા ઉસકે બા’દ રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ મજબૂરન ૧૦ રમઝાન હિ.સ. ૭ બુઘ કે દિન મઝલૂમોં કા બદલા લેને કે લિયે (૧૦૦૦૦) કા ઇસ્લામી લશ્કર લેકર મક્કા કી તરફ રવાના હો ગએ. મક્કા કે કરીબ ‘મુફ્ઝઝહરાન’ નામી મકામ પર લશ્કરે ઇસ્લામ ને કયામ કિયા. રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમને લશ્કરે ઇસ્લામ કો હુકમ દિયા કે હર મુન્તહિદે અપના અલગ-અલગ ચુલ્હા જલાએ જબ દસ હઝાર મુન્તહિદોંને ચુલ્હે જલાએ તો ‘મુફ્ઝઝહરાન’ કા પૂરા મૈદાન આગ સે ભર ગયા. હર ચહાર જાનિબ આગ હી આગ નઝર આ રહી થી. જબ કુરૈશ કો ઇસ્લામી લશ્કર કે આને કી ખબર હુઈ તો ઉન્હોંને અબૂ સુફિયાન બિન હર્બ કો હાલાત મચ્લૂમ કરને કે લિયે ભેન્ત. જબ અબૂ સુફિયાન ને ઇત્ના બળા લશ્કર ઔર મીલોં તક ફૈલી હુઈ આગ દેખી તો બદહવાસ હો ગએ ઔર સમઝ ગએ કે કુરૈશ કી ખૈર નહી. ઔર ઉનસે બગૈર અમ્ન હાસિલ કિયે કોઈ ચારા નહી. રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કે ચચા હઝરત અબ્બાસ કે ઝરીએ અબૂ સુફિયાનને અમાન હાસિલ કર લી.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૧૨૩)

સવાલ : રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કિસ શાન કે સાથ મક્કા મેં દાખિલ હુએ ઔર આપને કયા ફર્માન જારી ફર્માયા?

જવાબ : ૨૦ રમઝા હિ.સ. ૮ જુમ્હા કે દિન સુબહ કે વકત રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમને મુફ્ઝઝહરાન નામી મકામ સે મક્કા કી તરફ ફૂચ કિયા ઔર હઝરતે અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે ફર્માયા કે અબૂ સુફિયાન કો કિસી ઉંચી જગહ લે જાઓ તાકે વો ખુદાઈ લશ્કર કી શાનો શૌકત દેખે. હઝરતે અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ અન્હુને એસા હી કિયા. થોળી દેર બા’દ ઇસ્લામી ફૌજ બળે હી કરોફર કે સાથ દિખાઈ દી. એક કે બા’દ એક ઇસ્લામી કબીલા અપને અપને ઝંડો કે સાથ વહાં સે ગુઝરા. અબૂ સુફિયાન હર ગિરોહ કો દેખકર ઉસકે બારે મેં પુછતે ઔર હઝરતે અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ઉનકી પેહચાન કરાતે. આખિર મેં નબીયે આખિરઝઝમાં સલ્લલ્લાહુ અલયહી

વસલ્લમ કા નુરાની લશ્કર આયા તો અબૂ સુફિયાન યે મંઝર દેખકર હૈરાન રેલ ગએ ઔર હઝરતે અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ અન્હુ સે કહા : 'એ અબ્બાસ ! તુમહારે ભતીજે કી બાદશાહત તો બળી શાન વાલી હૈ.' હઝરતે અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ને કહા : 'અબૂ સુફિયાન ! યે બાદશાહત નહી હૈ, યે નુબૂવ્વત હૈ.' અબૂ સુફિયાન ને કહા : 'હાં ! યહી દુઝ્સ્ત હૈ' રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ અપને લશ્કર કે સાથ બળી શાનો શૌકત કે સાથ મક્કા મેં દાખિલ હુએ ઔર ફર્માયા : 'જો શપ્સ હથિયાર ડાલ દે ઉસકે લિયે અમાન હૈ. જો શપ્સ અપના દરવાઝા બંદ કર લે ઉસકે લિયે અમાન હૈ. જો શપ્સ કચ્બે મેં દાખિલ હો જાએ ઉસકે લિયે અમાન હૈ. જો શપ્સ અબૂ સુફિયાન કે ઘર મેં દાખિલ હો જાએ ઉસકે લિયે અમાન હૈ. રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કા યે કરીમાના બરતાવ દેખકર અબૂ સુફિયાનને ઇસ્લામ કુબૂલ કર લિયા.

(રસૂલે મુપ્તાર, પેજ નં. ૧૨૩)

સવાલ : ફત્હે મક્કા કે દિન રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમને કુફફારે મક્કા કે સાથ કેસા બરતાવ કિયા?

જવાબ : ફત્હે મક્કા કે દિન ખાન એ કા'બા મેં સે બુતોં ઔર તસ્વીરોં કો મિટાને કે બા'દ રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમને દો રકઅત નમાઝ અદા ફર્માઇ. ઉસકે બા'દ બાહર તશરીફ લાએ ઔર હઝારોં કે મજ્બેઅ પર એક ગહરી નિગાહ ડાલી તો દેખા કે સબ કુફફારે મક્કા સર ઝુકાએ ડરકે મારે કાંપ રહે હૈં. યે વહી લોગ થે જિન્હોંને રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કો તરહ તરહ સે સતાયા થા, રાસ્તા ચલના દુભર કર દિયા થા આપકે રાસ્તે મેં કાઠે બિઠા દિયા કરતે થે. કુફફારે મક્કા અપને કરતૂતોં કો સોચ સોચ કર ઘભરા રહે થે, ઔર મન હી મન યે ફેસ્લા કર ચૂકે થે કે આજ હમારી ગરદન ન બચેગી હમેં બળી બે દર્દી સે કતલ કિયા જાએગા. લેકિન રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કાયાનાત કે લિયે રહમત બન કર આએ થે આપને ઉન મુજરિમોં સે પૂછા : બોલો ! તુમહેં કુછ મઅલૂમ હૈ આજ મેં તુમહારે સાથ કયા મુઆમલા કરનેવાલા હૂં? ઇસ રેહમત ભરે અંદાઝ કો દેખકર સબ કુફફારે મક્કા એક ઝબાન હોકર બોલ પળે કે : 'હમેં આપસે અચ્છે બરતાવ કી ઉમ્મીદ હૈ. આપ હમારે શરીફ ભાઇ હૈં ઔર હમારે કરીમ ભાઇ કે બેટે હૈં.' રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમને ફર્માયા કે : 'જાઓ આજ તુમહારા સારા કુસૂર મુઆફ હૈ ઔર તુમ સબ આઝાદ હો.' ઇસ કરીમાના બરતાવ કા કુફફારે મક્કા પર યે અષર પળા કે ઉનમેં સે બળે બળે રઇસ તો ફૈરન ઇસ્લામ મેં દાખિલ હો ગએ. ફિર રફ્તા રફ્તા સારે લોગોંને ઇસ્લામ કુબૂલ કર લિયા.

(રસૂલે મુપ્તાર, પેજ નં. ૧૨૫)

:: જંગે હુનૈન ::

સવાલ : જંગે હુનૈન કબ ઔર કયૂં હુઈ? ઉસમેં મુસલમાનોં કી તઅદાદ કયા થી?

જવાબ : ફત્હે મક્કા કે બા'દ ખાન એ કા'બા પર ઇસ્લામી પરચમ લેહરા દિયા ગયા. લોગ ફૈજ દર ફૈજ કુફ કી તારીકી સે નિકલકર ઇસ્લામ કી રોશની મેં આને લગે. મગર વહી કરીબ હી મેં દો કબીલે ષકીફ ઔર હવાઝિન રેહતે થે. ઉન પર ઇસ ફત્હ કા ઉલ્ટા

અષ્ટર હુવા વો કિસી કે માતહત રેહના પસંદ નહી કરતે થે. ઉન લોગોને સોચા કે ફત્લે મક્કા કે બા'દ અબ હમારી બારી હૈ, ઇસ લિયે ચલો પહલે હમ હી મુસલમાનોં પર હમ્લા કરદે. જબ રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કો ઉનકી ઇસ જંગી તૈયારી કી ઇતેલાઅ હુઇ તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમને શવ્વાલ હિ.સ. ૮ મેં બારા હઝાર મુસલમાનોં કી ફૌજ લેકર હુનૈન કા રૂપ કિયા.

સવાલ : જંગે હુનૈન મેં મુસલમાનોં કો કયૂં શુરૂઅ મેં પીછે હટના પળા ઓર બા'દ મેં ફત્લ કેસે હાસિલ હુઇ?

જવાબ : જંગે હુનૈન મેં મુસલમાનોં કા બારા હઝાર અફરાદ પર મુશ્તમિલ લશ્કર દેખકર કુછ મુસલમાન બે ઇખ્તીયાર કેહ ઉઠે કે : 'આજ બલા હમેં કૌન હરા સકતા હૈ.' ઇસ ફપ્ત્ર કા અંબામ યે હુવા કે ષકીફ ઓર હવાઝિન કે તીર અંદાઝોને મુસલમાનોં પર ઇસ તરહ સે તીર બરસાના શુરૂઅ કિયા કે મુસલમાનોં કો મજબૂરન પીછે હટના પળા. લેકિન રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમને અપને જાનિષારોં કે સાથ મિલકર ઐસા હમ્લા કર દિયા કે દેખતે હી દેખતે જંગ કા નક્શા પલટ ગયા કુફરાર ભાગ ખળે હુએ ઓર જો રેહ ગએ વો ગિરફતાર કર લિયે ગએ. ઇસ તરહ મુસલમાનોં કો ફત્લ હાસિલ હુઇ.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૧૨૭)

સવાલ : 'અવતાસ' કિસકે હાથ પર ફત્લ હુવા પૂરા વાકિઆ બયાન કરો.

જવાબ : જંગે હુનૈન મેં જબ મુસલમાનોંને કુફરાર પર શદીદ હમ્લા કિયા તબ કુછ કુફરાર ભાગ કર 'અવતાસ' ચલે ગએ. ઉનહેં મુકમ્મલ તોર પર શિકસ્ત દેને કે લિયે 'અવતાસ' પર હમ્લા ઝરૂરી હો ગયા થા. રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમને એક છોટી સી ફૌજ હઝરત અબૂ આમિર અશ્શરી રદિયલ્લાહુ અન્હુ કી માતહતી મેં 'અવતાસ' કી તરફ રવાના કી. 'અવતાસ' મેં જંગ શુરૂઅ હુઇ દોનોં તરફ સે તીરોં કી બોહાર હોને લગી. એક તીર આકર હઝરત અબૂ આમિર અશ્શરી રદિયલ્લાહુ અન્હુ કે ઝાનોં પર લગા જિસકી વજહ સે આપ શદીદ ઝખ્મી હો ગએ યે દેખકર આપકે ભતીજે હઝરત અબૂ મુસા અશ્શરી રદિયલ્લાહુ અન્હુને ઉસ ઝાલિમ કા પીછા કિયા ઓર લળતે લળતે ઉસે ઝમીન પર ઢેર કર દિયા, ઓર આકર અપને ચચા કો ખુશખબરી સુનાઇ કે ચચાબાન ! મેં ને ઉસ ઝાલિમ કો કતલ કર દિયા જિસને આપકો ઝખ્મી કિયા હૈ. હઝરત અબૂ આમિર અબૂ આમિર અશ્શરી રદિયલ્લાહુ અન્હુ ને ભતીજે કો ફૌજ કા સિપહસાલાર બનાયા ઓર ઉનકી રૂહ પરવાઝ કર ગઇ. અબ હઝરત અબૂ મુસા અશ્શરી રદિયલ્લાહુ અન્હુને બળી દિલેરી ઓર જાં બાઝી કે સાથ જંગ કી ચહાં તક કે કુફરાર કી ફૌજને હથિયાર ડાલ દિયે. ઇસ તરહ અબૂ મુસા અશ્શરી રદિયલ્લાહુ અન્હુ કે હાથ પર યે જંગ ફત્લ હુઇ. ઇસમેં હઝારોં કાફિર ગિરફતાર ભી હુએ.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૧૨૭)

સવાલ : 'તાઇફ' કા મુહાસરા કિત્ને દિન કા રહા ઓર ઉસમેં કિત્ને મુસલમાન શહીદ હુએ?

જવાબ : 'અવતાસ' કે ચહૂદીયોં કો શિકસ્ત દેકર મુસલમાન 'તાઇફ' કી તરફ બળે.

યહાં કુફરાર કી ફૌજો કિલ્ચે મેં બંદ હો ગઈ, ઇસ્લામી ફૌજને 'તાઇફ' શહર કા મુહાસરા કર લિયા, લેકિન કિલ્ચે કે અંદર સે કાફિરોને ઇસ જૌર સે તીરોં કી બારિશ કી કે મુસલમાન ઉસે બરદાશત ન કર સકે ઓર ઉનકે કદમ પીછે હટને લગે. 'તાઇફ' શહર કા મુહાસરા અઠારા દિન તક રહા લેકિન 'તાઇફ' ફત્લ ન હો સકા. આખિરકાર મુહાસરા ઉઠા લિયા ગયા. સહાબાને અર્ઝ કિયા : 'યા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ! ઉનકે હકક મેં બદ દુઆ કર દિલ્ચે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમને ઉનકે લિયે દુઆ કી 'એ અલ્લાહ ! અહલે ષકીફ કો હિદાયત દે.' રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી દુઆ કા યે અષર હુવા કે અબી દો સાલ ભી ન ગુઝરે થે કે અહલે ષકીફને રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ બિદમત મેં હાઝિર હો કર ઇસ્લામ કુબૂલ કર લિયા. 'તાઇફ' કે મુહાસરે મેં બારહ (૧૨) મુસલમાન શહીદ હુએ. જિન મેં સાત (૭) કુરૈશ ઓર ચાર (૪) અન્સાર ઓર એક શખ્સ બની લૌષ કે થે.

(રસૂલે મુપ્તાર, પેજ નં. ૧૨૮)

:: ગઝવ-એ-તબૂક ::

સવાલ : 'તબૂક' કહાં આબાદ હૈ?

જવાબ : 'તબૂક' મદીના ઓર શામ કે દરમિયાન આબાદ હૈ.

સવાલ : 'ગઝવ એ તબૂક' ક્યૂં હુવા ઓર ઉસકે લિયે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમને કિસ તરહ લશકર તૈયાર કિયા?

જવાબ : રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કો હિ.સ. ૯ મેં ખબર મિલી કે જંગે મૌતા મેં શિકસ્ત ખાનેવાલોં ઓર ઝમ કે બાદશાહને મુસલમાનોં કે મુકાબલે કે લિયે મકામે તબૂક મેં ફૌજ જમઅ કરની શુરૂઆત કર દી હૈ. ઓર મદીના શરીફ પર હમ્લા કરને કે લિયે બિલ્કુલ તૈયાર હૈ. મુસલમાનોં કે લિયે યે મદીના જંગ કે લિયે નિહાયત ના મુનાસિબ થા, સખ્ત ગર્મી પળ રહી થી, ખબૂરે પક ચુકી થી ઓર મુસલમાનોં કા આમદની કા યહી ઝરીઆ થા. તબૂક કા સફર ભી દૂર કા થા. ઓર મુકાબલા ઐસે કૌમ સે થા જિસકી તકરીબન આઘી દુનિયા પર હુકૂમત થી. જિસને બળી બળી સલતનતોં કો શિકસ્ત દે રખી થી. રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમને સોચા કે ઇસ વકત અગર ઉનકા મુકાબલા ન કિયા ગયા તો બા'દ મેં યે હમારે લિયે સરદદ બન જાએંગે. ઇસ લિયે આપને સહાબા એ કિરામ કો તબૂક કી જાનિબ સફર કરને કા હુકમ દિયા. ચૂં કે યે તંગદસ્તી કા ઝમાના થા ઇસ લિયે આમ ચંદા ભી કિયા ગયા. લોગોંને દિલ ખોલ કર ચંદા દિયા, યહાં તક કે ઓરતોંને ભી અપને ઝેવરાત દીન કે લિયે પેશ કર દિયે. જબ જંગ કા સામાન ઇકઠા હો ગયા તો રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમને તીસ હઝાર કા ઇસ્લામી લશકર લેકર તબૂક કી તરફ ફૂચ કી.

(રસૂલે મુપ્તાર, પેજ નં. ૧૨૯)

સવાલ : મેદાને 'તબૂક' મેં ઇસ્લામી લશકર કો દેખકર ઇસાઈયોંને ક્યા કિયા?

જવાબ : જબ ઇસ્લામી લશકર મેદાને 'તબૂક' મેં પહોંચા તો ઇસાઈ દેખકર દંગ રહે ગયે ઓર ઉનપર ઇસ્લામી લશકર કી ઐસી હૈબત તારી હો ગઈ કે વો અપને અપને ઘરોં મેં ઘુસ ગયે. ઓર ઉનહેં ઇસ્લામી લશકર સે મુકાબલે કી હિમ્મત ન હુઇ. ઇસાઈયોં કી ઇસ બુઝદિલી સે અરબ કે અંદર ઓર બાહર કે મુસલમાનોં કી બહાદુરી કા સિકકા

બૈઠ ગયા. ઇસસે મુસલમાનોં કો ઐસે અહમ સિયાસી ફાઇદે હાસિલ હુએ જો જંગ કી સૂરત મેં હાસિલ નહી હો સકતે થે. વો ઇસ તરહ કે 'ઐલા' કે હાકિમ 'યુહન્ના બિન રૂબા'ને રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી ખિદમત મેં હાઝિર હો કર જિઝયા દેના મંજૂર કર લિયા ઔર સુલહ કા મુઆહિદા કર લિયા. 'જરબાઅ' ઔર 'અઝરૂબ' કે બાશિન્દોં ને ભી ખિદમતે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ મેં હાઝિર હો કર જિઝયા દેના મંજૂર કર લિયા.

સવાલ : 'ગઝવ એ તબૂક' કો 'ગઝવએ ઉસરત' કયૂં કેહતે હે?

જવાબ : 'ગઝવ એ તબૂક' કો 'ગઝવએ ઉસરત' ઇસ લિયે કહા જતા હૈ કે યે સફર, તંગી ઔર પરેશાની કે આલમ મેં હુવા થા.

(રસૂલે મુપ્તાર, પેજ નં. ૧૩૦)

સવાલ : ઇસ્લામી સલતનત કી સરહદ વસીઅ હો કર રૂમ કી સરહદ સે કિસ તરહ જા મિલી?

જવાબ : 'ગઝવ એ તબૂક' કે બા'દ રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમને હઝરત હઝરત ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ કો એક છોટી ફૈજ કે સાથ 'દૂમતુલજંદલ' કે હાકિમ 'ઉકૈદિર' કે પાસ ભેજા ઔર ફર્માયા કે : 'તુમ ઉસે નીલ ગાય કા શિકાર કરતે હુએ પાઓગે, તબ ઉસે ગિરફતાર કરકે મેરે પાસે લે આના.' જબ હઝરત ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ અપની છોટી ફૈજ કે સાથ 'દૂમતુલજંદલ' પહોંચે તો ચાંદની રાત થી. એક નીલ ગાય દિખાઇ દી, ઔર 'ઉકૈદિર' કિલ્ચે સે બાહર ઉસકે શિકાર કે લિયે નિકલા. ઉન્તે મેં હઝરત ખાલિદ બિન વલીદ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ઔર ઉન્કે સાથીઓને ઉસે ગિરફતાર કર લિયા ઔર રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી ખિદમત લેકર હાઝિર હો ગયે. રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમને ઉસકી જાં બપ્શી કી, ઔર દો હઝાર ઉંટ, આઠસો ઘોળે, ચાર સો ઝરહૈં ઔર ચાર સો નેજે દેને પર સુલહ કર લી. ઇન હાલાત કો દેખકર વો કબીલે જો રૂમીયોં કે પિઠુ બને હુએ થે સમઝ ગયે કે અબ ઉન્કે ઉપર ભરોસા કરના મંહગા પળેગા. ઇસ લિયે વો ભી મુસલમાનોં કે હિમાયતી બન ગયે. ઇસ તરહ ઇસ્લામી સલતનત કી સરહદ વસીઅ હોકર રૂમ કી સરહદ સે જા મિલી ઔર ઇસ્લામ કે દુશમનોં કા એક બળી હદ તક ખાત્મા હો ગયા. ઔર ઇસ્લામી લશ્કર બગૈર જંગ કિયે કામચાબ વાપસ આયા.

(રસૂલે મુપ્તાર, પેજ નં. ૧૩૧)

:: હજ્જતુલ વદાઅ ::

સવાલ : 'હજ્જતુલ વદાઅ' કે મોકેઅ પર રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમને અપને ખુત્બે મેં કયા ઇશાદ ફર્માયા?

જવાબ : 'હજ્જતુલ વદાઅ' કે મોકેઅ પર રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમને અરફાત કે મેદાન સે ઉમ્મત કી હિદાયત કે લિયે એક ઐસા ખુત્બા ઇશાદ ફર્માયા જો કયામત તક કે લિયે દસ્તૂર બન ગયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમને ઇશાદ ફર્માયા : 'ઐ લોગો ! ગૌર સે સુન લો હો સકતા હૈ કે ઇસ સાલ કે બા'દ મેં તુમ સે ન મિલ સફૂં. દેખો ! જિસ તરહ તુમ ઇસ મહીને, ઇસ દિન ઔર ઇસ

शहर की धज्जत करते हो धसी तरह तुम अेक दूसरे की बनो माल का अेलतेराम बी अउरी है. और बन लो ! नलिलिथ्यत के सारे दरतूर मैंने अपने पैरों तले रोंद दिये. पूरेजी और सूदपूरी के करीब न बना. अल्लाह की किताब और उसके रसूल की सुन्नत को मज्बुती से पकणे रेहना. अै लोगो ! तुमहारा रब अेक है, और तुम अेक बाप की औलाद से हो किसी अरबी को किसी अरबी पर और किसी गोरे को काले पर कोध इजीलत नली, हां ! इजीलत की थीज तकवा और परहेजगारी है. देणो ! तुमहारे उपर औरतों के भी हुक्क है, उनके साथ बेहत सुलूक करना. क्यूंके वो तुमहारी पाबंद है, गुलामों के साथ अच्छा बरताव करना, जो पुद पाना, उन्हें पिलाना, जो पहनेना उन्हें पहनेना, उनकी गलतियां मुआफ़ करना. और सुनो ! जो लोग यहां मौजूद हैं उन्हें याहिये के ये अलकाम उन तक पलोंयादें जो यहां मौजूद नली. मुमकिन है वो तुम से ज़यादा याद रभें.'

(रसूले मुप्तार, पेज नं. 133)

सवाल : 'उक्कतुल वदाय्' के मौकेअ पर कौन सी आयत नाजिल हुई और इस आयत को सुनकर उजरत अबू बक सिदीक रदियल्लाहु अन्हु क्यूं रो पणे?

जवाब : 'उक्कतुल वदाय्' के मौकेअ पर ये आयत नाजिल हुई.

اَللّٰهُمَّ اَكْبَلْتُ لَكَ مَدِيْنَتَكَ وَ اَتَيْتُ عَلَيْكَ نِعْمَتِيْ وَ رَضِيْتُ لَكَ الْاِسْلَامَ وَ بَيْتًا

तर्जमा : 'आज मैं ने तुमहारे लिये तुमहारा दीन कामिल कर दिया, और तुम पर अपनी नेअ्मत पूरी कर दी, और तुमहारे लिये तुमहारा दीन कामिल कर दिया.

जब रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम ने ये आयते करीमा लोगों को सुनाई तो उजरत अबू बक सिदीक रदियल्लाहु अन्हु रो पणे वो समझ गये के अब रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम का आपसी वक्त करीब है और बहुत जल्द हमारे आका सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम हमारे दरमियान से इप्सत हो नअंगे.

सवाल : 'उक्कतुल विदाय्' के मौकेअ पर अरफ़ात का मेदान कैसा नजर आ रहा था?

जवाब : 'उक्कतुल विदाय्' के मौकेअ पर अरफ़ात मेदान अल्लाह का नाम लेने वालों से भयाभय भरा हुवा नजर आ रहा था. 'हुबल' और 'लात' पुतों के नाम लेवा दूर दूर तक दिपाई नली देते थे. बाईस साल की मेहनत और कोशिश के बाद अब अरब की सरअमीन कुफ़े शिर्क से पाक हो चुकी थी और हर तरफ़ अल्लाहु अकबर की सदाअें अवंद हो रही थी.

(रसूले मुप्तार, पेज नं. 133)

:: विसाले पाक ::

सवाल : रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लमने बिमारी के दिनो में ज़यादातर आराम कहां इर्माया?

जवाब : उक्कतुल विदाय् के तीन माह गुजरने के बअद ही रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम पर भीमारियों का हम्ता शुइय् हो गया. कमजोरी बणह रही थी

ઇસકે બાવબૂદ બી આપ હર બીવી કે પાસ ઉનકી બારી મેં ઝર તશરીફ લે જતે, જબ કમઝોરી ઔર બળ્લ ગઇ ઔર ચલને ફિરને કી તાકત ન રહી તો તો રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમને સારી બીવીયોં કો બુલાયા ઔર ઉનસે હઝરત આઇશા સિદ્દીકા રદિયલ્લાહુ અન્હા કે યહાં આરામ કરને કી ઇન્ઝત ચાહી, સબને ખુશી ખુશી ઇન્ઝત દે દી. હઝરત અલી ઔર હઝરત અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ અન્હુમાને સહારા દેકર હઝરત આઇશા સિદ્દીકા રદિયલ્લાહુ અન્હા કે હુજરે મેં પહોંચા દિયા. રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમને ફિર વહી હઝરત આઇશા સિદ્દીકા રદિયલ્લાહુ અન્હા કે હુજરે મેં હી તા દમે આબિર આરામ ફર્માયા.

સવાલ : રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી હયાતે ઝાહિરી મેં હઝરત અબૂ બક્ર સિદ્દીક રદિયલ્લાહુ અન્હુને કિન્તી નમાઝે પળ્લાઈ?

જવાબ : જબ તક જિસ્મ મેં તાકત રહી તબ તક રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ મસ્જિદ મેં નમાઝ કે લિયે જતે રહે. જબ રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કો કમઝોરી ઝયાદા મહસૂસ હોને લગી તો આપને હઝરત અબૂ બક્ર સિદ્દીક રદિયલ્લાહુ અન્હુ કો નમાઝ પળ્લાને કા હુકમ દિયા. રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી હયાતે ઝાહિરી મેં હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક રદિયલ્લાહુ અન્હુને સતરહ (૧૭) નમાઝે પળ્લાઈ. વફાત સે એક રોઝ પહલે હઝરત અલી ઔર હઝરત અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ અન્હુમા કા સહારા લેકર આપ મસ્જિદ મેં તશરીફ લાએ હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક રદિયલ્લાહુ અન્હુ નમાઝ પળ્લા રહે થે આપને આહટ પાકર હટના ચાહા મગર રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમને ઇશારે સે રોકા ઔર ઉનકે પેહલૂ મેં બેઠકર નમાઝ પળ્લાઈ.

(રસૂલે મુપ્તાર, પેજ નં. ૧૩૭)

સવાલ : રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કા વિસાલ કબ હુવા?

જવાબ : રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કા વિસાલ હિ.સ. ૧૧ મેં, રખીઉલ અવ્વલ કી ૧૨ તારીખ, સોમવાર કે દિન હુવા ઉસ વકત આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી ઉમ્ર મુબારક ૬૩ સાલ થી.

સવાલ : રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી નમાઝે જનાઝા કિસ તરહ અદા કી ગઈ?

જવાબ : રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કે જિસ્મે અતહર કો મંગલવાર કે દિન ગુસ્લ દિયા ગયા ઉસકે બઅદ તીન કપળે કફન મેં દિયે ગએ. રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કા જનાઝા હઝરત આઇશા સિદ્દીકા રદિયલ્લાહુ અન્હા કે હુજરે મેં રખ દિયા ગયા. દસ-દસ આદમી હુજરે મેં જતે ઔર અલગ-અલગ નમાઝે જનાઝા પળ્લકર વાપસ આતે ઇસ તરહ રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી નમાઝે જનાઝા અદા કી ગઈ.

સવાલ : રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કો દફનને કે લિયે કબ્ર કેસી તૈયાર કી ગઈ ઔર કિસને તૈયાર કી થી?

जवाब : रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम को द्दङ्गनाने के लिये भगली कप्र तैयार की गठ और उसे लउरत अबू तल्ला अन्सारी रदियल्लाहु अन्हु ने तैयार किया था.

सवाल : रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम को कब और कहां द्दङ्गनाया गया?

जवाब : रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम को बुधवार की रात लउरत आठशा सिद्दीका रदियल्लाहु अन्हु के लुङ्गे में द्दङ्गनाया गया.

(रसूले मुप्तार, पेज नं. १४०)

:: हुलिया शरीङ्ग ::

सवाल : रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम का हुलिया शरीङ्ग भयान करो.

जवाब : अल्लाह तआलाने जिस तरल हमारे आका सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम को आतिनी भुभियों से नवाजा था उसी तरल जाहिरी हुस्न भी अता इर्माया था.

आप सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम का पूरा जिसम नूर के सांघे में ढला हुवा था, और सांघे से पाक था. रंग गोरा सुङ्गेद, बदन पर मज्जी मखर न भेदते, दोनों शानों (कंधो) के दरमियान कभूतर के अंडे की तरल मोलरे नभूवत थी, कद दरमियाना था, लेकिन लोगों के दरमियान सब से अलंद दिभाठ देते, सर भणा और शानदार, भाल न बिल्कुल सिधे और न धूंघराले, इंभे अनवर अहुत ही भूभसूरत सुङ्गेद सुर्णी भाठल, आंभे भणी भणी और सुरमर्गी, नाक भूभसूरत दराज जिस पर नूर यमकता था. पेशानी योणी और यमकदार, भुंल योणा, दांत कुशादा और मोती की तरल रोशन, उभान ठल्मो लिंकमत का सर यश्मा, लुआभे दहन (थूक) ज्जिभियों और भीमारों के लिये शिङ्गा, आवाज भणी ही प्यारी और शीरी, गरदन सुडोल और सुराली की तरल, ल्हेलियां योणी गोशत से भरी हुवी, कलाठयां लम्पी और नर्म व नाजुक, शिकम (पेट) सीना लभवार और भराभर, पांघे अकदस योणे और गोशत से भरे हुवे, अेणियां कभ गोशत वाली, तल्वा उंघा, उमीन पर न लगता था. दोनों पिंडलियां कदरे पतली और साङ्ग सङ्गङ्ग, रङ्गतार भावकार ज्जभ यलते तो अैसा भलसूस होता के उपर से नीचे उतर रहे है. रास्ता अहुत तेज यलते जैसे उमीन आपके लिये समेट ही गठ हो.

(रसूले मुप्तार, पेज नं. १४१)

:: भानदान भुभारक ::

सवाल : 'अजवाले भुत्तलरात' किस को केलते हैं और उनके नाम क्या है?

जवाब : 'अजवाले भुत्तलरात' का मअ्ना है पाक भीवीयां. रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की भीवीयों को 'अजवाले भुत्तलरात' कला नता है और ये पाक भीवीयां तमाम भुसलमानों की मां हैं. ठस लिये उन्हें 'उभलतुल भोअ्मिनीन' भी

कहा जाता है. रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की कुल ग्यारह बीबीयां थीं
 जिनके मुबारक नाम ये हैं. (१) पदीना बिनते जुवैलिद (२) आइशा बिनते अबूभक
 (३) हफ़सा बिनते उमर इब्न अल-अस (४) उम्मे हनीया बिनते अबू सूइयान (५) उम्मे
 सलमा बिनते अबू उमर्या (६) सवदा बिनते जम्या (७) जैनब बिनते नवश (८)
 मेमूना बिनते हारिष (९) जैनब बिनते जुअैमा (१०) जुवैरिया बिनते हारिष (११)
 सफ़ीय्या बिनते हुसय्य.

सवाल : रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की कुल कितनी औलाद थी
 उनके नाम बताओ.

जवाब : रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम के तीन साहबजादे और चार
 साहबजादियां थी. साहबजादों के मुबारक नाम ये हैं. (१) हजरत छब्रीम (२)
 हजरत कासिम (३) हजरत अब्दुल्लाह रदियल्लाहु अन्हुम और साहबजादियों के
 मुबारक नाम ये हैं (१) बीबी जैनब (२) बीबी इब्ना (३) बीबी उम्मे कुलथूम (४)
 बीबी इतिमा रदियल्लाहु अन्हुन्न

(रसूले मुप्तार, पेज नं. १४२)

सवाल : रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम के कितने यथा थे?

जवाब : रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम के बारह यथा थे उनके नाम ये
 हैं. (१) हारिष (२) अबू तालिब (३) जुबेर (४) हम्जा (५) अब्बास (६) अबू
 लहब (७) गयदाक (८) मुकव्विम (९) जिरार (१०) कुषम (११) अब्दुल कय्या (१२)
 हजल.

सवाल : रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की कितनी इब्नियां थीं?

जवाब : रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की छे इब्नियां थीं. उनके नाम ये
 हैं. (१) आतिका (२) उमय्या (३) उम्मे हदीम (४) बर्रा (५) सफ़ीया (६) अर्दा.

सवाल : रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम के कितने मुअज्जिन थे
 और वो कहां कहां अजान देते थे.

जवाब : रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम के चार मुअज्जिन थे. (१)
 हजरत बिलाल (२) हजरत अब्दुल्लाह बिन मक्तूम ये नाबीना थे और ये दोनों
 मस्जिदे नब्वी में अजान देते थे (३) सय्यद बिन आठउ ये मस्जिदे कुबा में अजान
 देते थे (४) अबू महुज्जरा ये मस्जिदे हराम में अजान देते थे.

सवाल : रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम के पास कितनी किस्म की
 सवारियां थीं?

जवाब : रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम के पास सात घोड़े, तीन गधे
 (अरबी गधा जो घोड़े से ज्यादा धीमा होता है) और दो उटनियां थीं.

(रसूले मुप्तार, पेज नं. १४८)

:: पुरूसियात ::

सवाल : रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम के कुछ पसार्थस बयान

કરો.

જવાબ : રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી ખુસૂસિયાત ઇત્ની હૈં કે શુમાર નહી કી જા સકતી. અલ્લાહ તઆલાને આપકો હર ચીઝ સે પહલે અપને નૂર સે પૈદા કિયા. અમ્બિયા, ફરિશ્તે, ઝમીન, આસ્માન ઓર દુનિયા કી સારી ચીઝોં કો આપકે નૂર સે બનાયા. હર તરહ કી ખુબિયાં આપકો અતા કી, કોઇ શખ્સ કિસી ખુબી મેં હમારે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કે બરાબર નહી હો સકતા. અલ્લાહ તઆલાને આપકો અપને તમામ ખજાનોં કી ચાબિયાં અતા ફર્માઇ. દીન ઓર દુનિયા કી સારી નેઅ્મતોં કા દેનેવાલા અલ્લાહ તઆલા હૈં ઓર બાંરનેવાલે હમારે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ હૈં. જબ રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ પૈદા હુવે તો સારે ખુત સર કે બલ ગિર ગએ ઓર પૈદાઇશ કે વક્ત એક ઐસી રોશની ફૂટી કે ઉસ રોશની મેં આપકી વાલિદાને શામ કે મહલ્લાત દેખ લિયે. ચાંદ કો જિઘર ઇશારા કરતે ઉઘર ઝુક જતા, કભી બાદલ આપકે ઉપર સાયા કરતે. જિસ તરહ આપ સામને દેખતે ઉસી તરહ પીછે ભી દેખતે. આપકી આંખેં સોતી ઓર દિલ બેદાર રેહતા થા. આપકા પસીના મુશ્ક સે ઝયાદા ખુશ્બુદાર થા. આપકા સાયા ઝમીન પર નહી પળતા થા. આપકે પેશાબ પાખાને કો ઝમીન નિગલ જતી થી. આપ સબસે પહલે જન્નત મેં જાએંગે. ઇસકે અલાવા અલ્લાહ તઆલાને આપકો બહુત સી ખુસૂસિયાત અતા ફર્માઇ થી બસ ઇત્ના જાન લો કે વો ખુસૂસિયાત જો સારે અમ્બિયા એ કિરામ મેં મૌજૂદ હૈં અલ્લાહ તઆલાને વો સબ બલકે ઉસસે ભી ઝયાદા ખુસૂસિયાત આપકો અતા ફર્માઇ થી.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૧૫૦)

સવાલ : રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કે અખલાક કેસે થે?

જવાબ : ઉમ્મુલ મુઅ્મિનીન હઝરત આઇશા સિદ્દીકા રદિયલ્લાહુ અન્હા સે પૂછા ગયા કે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કે અખલાક કેસે થે? તો આપને ફર્માયા કે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કા અખલાક કુર્આન કા આઇના થા. કુર્આન મજીદ મેં હૈ. તર્જમા : 'ઐય મહબૂબ ! ઓર બેશક તુમ યકીનન અઝીમ અખલાક પર હો.' રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કા રખ રખાવ બાવકાર થા, જિસકી અચાનક આપ પર નઝર પળ જતી વો હેબતઝદા હો જતા મગર જબ કરીબ હોતા ઓર બાત ચીત હોતી તો આપકી મુહબ્બત ઉસકે દિલ મેં બેઠ જતી. મુલાકાત કે વક્ત આપ સલામ મેં પહેલ કરતે ઇસ બાત કા હરગિઝ ઇન્તેઝાર ન કરતે કે આનેવાલા સલામ કરે. હર એક સે મુસ્કુરા કર મિલતે. આપકી ઝબાન પર ખુરી બાત હરગિઝ ન આતી. સહાબા કે દરમિયાન હોતે તો કભી પાઉ ન ફેલાતે. અગર કોઇ આપકા હાથ પકળ લેતા તો જબ તક વો ન છોળતા આપ ન છુળાતે. કભી આપને

અપને હાથ સે કિસી કો નહીં મારા, મગર મેદાને જંગ મેં. અપની ઝાત કે લિયે આપને કબી બદલા નહીં લિયા. આપ કિસી પર ગુસ્સા નહીં કરતે થે મગર જબ કોઇ શરીઅત કી ખિલાફવર્ઝી કરતા તો ઉસ વકત આપ અલ્લાહ તઆલા કે લિયે ઇસ કદ્ર ગઝબનાક હોતે કે કોઇ તાબ ન લા સકતા થા. બુબ્હી ઔરતે અગર આપકો કિસી કામ કે લિયે લે જાતી તો આપ ચલે જાતે ઔર કામ કર દેતે. આપ અપના કામ ખુદ કર લિયા કરતે થે જૈસે કપળા સી લેના, બકરિયોં કા દૂધ દોહ લેના ઔર ઘર કા કામ કર લેના.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૧૫૪)

સવાલ : કયા રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ પર ઇમાન લાએ બગૈર ઇન્સાન મુસલમાન નહીં હો સકતા?

જવાબ : નહીં હરગિઝ નહીં. એક મુસલમાન કે લિયે ઝરૂરી હૈ કે અલ્લાહ તઆલા કો એક માને ઔર રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કો અલ્લાહ તઆલા કા નબી ઔર રસૂલ તસલીમ કરે. અગર કોઇ સિફ અલ્લાહ કી વહદાનિઅથત કા ઇકરાર કરે ઔર રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી રિસાલતો નબુવ્વત પર ઇમાન ન લાએ તો ઐસા ઇન્સાન મુસલમાન નહીં હો સકતા. અલ્લાહ તઆલા કુઆન શરીફ મેં ઇશાદ ફર્માતા હૈ.

તર્જમ-એ-કન્ઝુલ ઇમાન : ‘ઔર જો ઇમાન ન લાએ અલ્લાહ ઔર ઉસકે રસૂલ પર તો બેશક હમને કાફિરોં કે લિયે ભળકતી આગ તૈયાર કર રખી હૈ.’

ઇસ આયતે કરીમા સે પતા ચલા કે જો ઇન્સાન અલ્લાહ તઆલા પર ઇમાન લાને કે સાથ સાથ રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ પર ઇમાન લાએ તો વો મુસલમાન હૈ ઔર અગર સિફ અલ્લાહ તઆલા પર ઇમાન લાએ ઔર રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ પર ઇમાન ન લાએ તો ઐસા ઇન્સાન કાફિર હૈ ઔર ઉસકા ઠિકાના જહન્નમ હૈ.

(રસૂલે મુખ્તાર, પેજ નં. ૧૫૭)

:: ઉમ્મત પર સરકાર કે હુકૂક ::

સવાલ : કયા રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી મુહબ્બત હર મોઅ્મિન પર લાઝિમ હૈ?

જવાબ : જ હાં ! રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી મુહબ્બત હર મોઅ્મિન પર લાઝિમ હૈ. કુઆનો હદીષ સે ષાબિત હૈ કે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી મુહબ્બત કે બગૈર ઇમાન ના મુકમ્મલ રેહતા હૈ. અલ્લાહ તઆલા ઇશાદ ફર્માતા હૈ : ‘એ મહબૂબ ! તુમ ફર્માવો અગર તુમહારે બાપ ઔર તુમહારે બેટે ઔર તુમહારે ભાઇ ઔર તુમહારી ઔરતે ઔર તુમહારા કુમ્બા ઔર તુમહારી કમાઇ કે માલ ઔર વો સોદા જિસકે નુકસાન કા તુમહેં હર હૈ ઔર તુમહારે પસંદ કે મકાન, યે ચીઝેં અલ્લાહ ઔર રસૂલ ઔર ઉસકી રાહ મેં લળને સે ઝયાદા ખ્યારી હો

तो रास्ता देओ, यहाँ तक के अल्लाह अपना हुकम लाये और अल्लाह फ़ासिकों को राह नहीं देता.' (क़ुरआन मज्द : ८/१० कन्जुल ठमान) अल्लाह तयाला के ठस इर्मान में ठस बात की ह़िदायत ही ग़ै है के हर प्यारी और कीमती चीज़ से ज़यादा अल्लाह के ह़बीब से मुहब्बत करना ज़रूरी है.

एक रोज़ हज़रत उमर फ़ाज़क रहियल्लाहु अन्हुने अर्ज़ की के 'या रसूलुल्लाह ! आप मुझे दूनिया की हर चीज़ से ज़यादा महबूब हैं सिवाये मेरी ज़न के.' रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लमने इर्माया : 'तुम में कोठ भी उस वक़्त तक कामिल मोअ्मिन नहीं हो सकता जब तक के मैं उसे दूनिया की हर चीज़ से ज़यादा महबूब न हो जाऊँ.' हुज़ूर सल्लल्लाहु अलयही वसल्लमने हज़रत उमर फ़ाज़क रहियल्लाहु अन्हु की तरफ़ तवज्जोह इर्माँ हज़रत उमर फ़ाज़क रहियल्लाहु अन्हु के अंदर एक ठन्केलाब इनुमा हुवा उसके बअद् हज़रत उमर रहियल्लाहु अन्हुने बारगाहे रिसालत में अर्ज़ किया 'उस जात की कसम जिसने आप पर क़ुरआन नाज़िल किया. आप मुझे मेरी ज़न से भी ज़यादा महबूब हैं.' हुज़ूर सल्लल्लाहु अलयही वसल्लमने ठशाद इर्माया अै उमर ! अब तुम्हारा ठमान कामिल हुवा.'

(रसूले मुफ़्तार, पेज नं. १५८)

सवाल : क्या रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की इर्माँबरदारी हर मोअ्मीन के लिये ज़रूरी है?

जवाब : हाँ ! रसूले अकरम सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की इर्माँबरदारी हर मोअ्मिन के लिये ज़रूरी है. हुज़ूर सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम जिस बात का हुकम दे उसे इरान बजल लना ज़रूरी है और जिस से रोके उस से दूर रहना लाज़िम है. अल्लाह तयाला क़ुरआन मज्द में ठशाद इर्माँता है. तर्जम-अे-कन्जुल ठमान 'और जो रसूल तुम्हें अता इर्माँये वो लो, और जिस से मनअ् इर्माँये जाऊ रहो. (सूरह अश्र, ८)

और एक जगह अल्लाह तयाला क़ुरआन मज्द में ठशाद इर्माँता है. तर्जम-अे-कन्जुल ठमान 'अै महबूब ! तुम इर्माँ दो के लोगो ! अगर तुम अल्लाह को दोस्त रपते हो तो मेरे इर्माँबरदार हो जाओ, अल्लाह तुम्हें दोस्त रपेगा, और तुम्हारे गुनाह बपश देगा और अल्लाह बपशनेवाला महरबान है.' (सूरह आले ठभरान, ३१)

याद रपो ! अगर किसी चीज़ के सिलसिले में हुज़ूर सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम का हुकम उसके न करने का है और तुम्हारा दिल उसके पिलाफ़ याहता है तो ठस सूरत में हुज़ूर सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की इर्माँबरदारी ज़रूरी है. ठस लिये के सरकार जिसका हुकम दे रहे हैं उसी में तुम्हारी बलाठ और नजत है और तुम्हारा दिल तुम्हें जिस बात की तरफ़ ले जा रहा है उस में तुम्हारी तबाली और बरबादी है ठस लिये हुज़ूर सल्लल्लाहु अलयही वसल्लम की इर्माँबरदारी और पेरवी ज़रूरी है के उसके बग़ैर सही रास्ता नहीं मिल सकता.

(रसूले मुफ़्तार, पेज नं. १५८)

નબી કે ઈશક સે દિલ મેરા પુર જમાલ રહે
યેહ ખુશ નસીબી મેરી હશ્ર તક બ-હાલ રહે.

ખુદા કરે કે હમેશા હમેશ હો એસા
નઝર મેં સરવરે કોનેન કા જમાલ રહે.

અદાએ સરવરે દિં કો જિહોને અપનાયા
અમાને ભર મેં વોહ ખુશહાલ વ બાકમાલ રહે.

જો પૈરોકાર રહે સુન્નતે શહે દિં કે
વોહ સબ અમીન પે બે મિસ્લ બે મિસાલ રહે.

ખયાલે યાર મેં બન જાએ કલબ આઈના
ચમક ફીર ઉસકી બ-ફઝલે ખુદા બ-હાલ રહે.

ખુદાએ પાક સે બસ હે યહી દુઆ સૈયદ
રસૂલે પાક સે રિશ્તા સદા બહાલ રહે.

સૈયદ ગુલામ મુહમ્મદ ખુખારી
મુદરીસ દારૂલ ઉલૂમ ગૌષે સમદાની

સારી સદયોં પે જો ભારી હે વો લમ્હા મીલતા
કાશ સરકારે દો આલમ કા ઝમાના મીલતા.
આપ કો દેખતા મકકે સે મેં હિજરત કરતે
આપકા નકશે કદમ આપકા રસ્તા મીલતા.
આપકો દેખતા તાર્થક મેં દુઆએ દેતે
યું મેરે સપ્નો તહમ્મુલ કો સલીકા મીલતા.
આપકે સામને રખ દેતા મેં સબ કુછ લાકર
નુસરતે દી કે લીયે જબ ભી ઈશારા મીલતા.
અપના ઘર-બાર લુટા દેતા તો ઉસકે બદલે
હુબ્બે સરકારે મદીના કા ખઝાના મીલતા.
આપકે પીછે ખડે હો કે નમાઝે પઢતા
આપકે કદમોં કે પીછે મુજે સજદા મીલતા.
ભૂલ જાતા મેં કિસી તાક મે રખ કર આંખે
આપકો દેખતે રહને કા બહાના મીલતા.
આપકી તરહ બિઠાતા મેં ઉસે શાનોં પર
રાહ મેં આપકા જબ કોઈ નવાસા મીલતા.

:: કિતાબ મિલને કા પતા ::

દાડલ ઉલૂમ ગૌષે સમદાની

મુ. પીપળીચારાજ, તા. વાંકાનેર, જિ. મોરબી (ગુજરાત)

Mo. 94295 65287